

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra

Bakalářská práce

Činnost Probační a mediační služby ČR v rámci přípravy a výkonu trestu domácího vězení

Vypracoval: Josef Raušer
Vedoucí práce: PhDr. Andrea Matoušková

České Budějovice 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 11/1998 Sb. V platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 11/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 10.6.2014

.....
Josef Raušer

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval za vedení mé bakalářské práce vedoucí této práce PhDr. Andree Matouškové, která mi poskytla cenné informace a podporu. Dále bych rád poděkoval pracovníkům střediska Probační a Mediační služby ČR v Českých Budějovicích za poskytnuté materiály a podporu při realizaci výzkumné části mé práce.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce na téma „Činnost Probační a mediační služby ČR v rámci přípravy a výkonu trestu domácího vězení“ v teoretické části čtenáře nejprve seznamuje s činností PMS, jejím posláním, cíly a principy práce. Dále představuje druhy alternativních trestů uplatňovaných v České republice a podrobněji se zabývá trestem domácího vězení, historií jeho zavedení do zahraniční a české právní úpravy a odlišnostmi zahraniční a české právní úpravy. Blíže se věnuje institutu předběžného šetření uplatňovaného v praxi PMS ČR a zpracování stanoviska probačních úředníků k možnosti uložení trestu domácího vězení.

Empirická část práce obsahuje kvalitativní výzkum, který si kladl za cíl zjistit, jak kvalitně jsou zpracována stanoviska Probační a mediační služby k možnosti uložení TDV a do jaké míry ovlivňují výkon trestu domácího vězení. Zároveň se výzkumná část práce zabývá tím, zda soud vnímá spolupráci s PMS při ukládání TDV jako potřebnou a užitečnou.

Klíčová slova:

Alternativní trest

Trest domácího vězení

Restorativní justice

Probační a mediační služba

Elektronický monitoring odsouzených

Přehled klíčových zkratk:

TDV = trest domácího vězení

IPŠ = institut předběžného šetření

PMS = Probační a mediační služba

ABSTRACT

This dissertation on topic „Activity of the Probation and mediation service of the Czech Republic within the preparation and execution of the house arrest sentence“ in theoretical part acquaint with PMS activities and its cooperation with the court. As well as describes alternative sentence in the Czech Republic and in detail looks into house arrest sentence, its history, dissimilarity compare to foreign legislation and house arrest legislation in the Czech Republic. Futhermore it describes institute of the preliminary investigation and the output from this investigation which is Stand of the PMS to possibility to impose the house arrest sentence.

Empirical part of this work is devote to the qualitative research, of which goal is to find out, how good are datas which goes from PMS to court and how important is this data quality for correct execution of the house arrest sentence. Alongside the work also examine, if court perceive cooperation with the PMS as required and usefull.

Key words:

Alternative sanction

House arrest sentence / home detention

Restorative justice

Probation and Mediation Service

Offender's electronic supervision

OBSAH

ÚVOD.....	8
1. TEORETICKÁ ČÁST	10
1.1 Restorativní a retributivní justice.....	10
1.2 Probační a mediační služba ČR	12
1.2.1 Poslání a cíle Probační a mediační služby v ČR	12
1.2.2 Činnost Probační a mediační služby v ČR	13
1.2.3 Principy a zásady Probační a mediační služby ČR.....	15
1.2.4 Nástroje činnosti úředníků a asistentů Probační a mediační služby ČR.....	16
1.3 Alternativní tresty v ČR	18
1.4 Trest domácího vězení	22
1.4.1 Historie trestu domácího vězení	22
1.4.2 Trest domácího vězení v ČR	23
1.4.3 Trest domácího vězení v zahraničí	31
1.4.4 Role Probační a mediační služby v oblasti trestu domácího vězení.....	33
1.5 Právní úprava trestu domácího vězení v ČR.....	37
1.5.1 Podmínky k uložení trestu domácího vězení.....	37
1.5.2 Výkon trestu domácího vězení	38
1.5.3 Způsob kontroly trestu domácího vězení.....	39
1.5.4 Přeměna trestu domácího vězení v trest nepodmíněný.....	40
1.6 Institut předběžného šetření Probační a mediační služby ČR.....	37
1.6.1 Činnost a pověření probačního úředníka v přípravném řízení.....	37
1.6.2 Práce s obviněným a poškozeným v přípravném řízení	38
1.6.3 Stanovisko PMS k možnosti uložení trestu domácího vězení	39
2. PRAKTICKÁ ČÁST.....	42
2.1 Cíle práce	42
2.2 Výzkumné otázky	43
3. METODIKA	44
3.1 Výzkumná strategie	44
3.2 Výzkumné metody.....	45
3.3 Výzkumný vzorek	46
3.4 Sběr dat	50
3.5 Analýza dat	52

4. VÝSLEDKY	53
4.1 Výsledky analýzy dokumentů	53
4.2 Výsledky semistrukturovaných rozhovorů.....	68
4.3 Celkové výsledky	70
5. ZÁVĚR.....	74
6. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	77
7. SEZNAM PŘÍLOH.....	82

ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je „Činnost Probační a mediační služby ČR v rámci přípravy a výkonu trestu domácího vězení“. Byť mnoho článků, odborných prací, metodik a jiných zdrojů, včetně zákona o Probační a mediační službě č. 257/2000 Sb. pojednává o činnosti Probační a mediační služby ČR (dále jen PMS), jedním z hlavních cílů bakalářské práce je přiblížit odborné i laické veřejnosti smysl a obsah činnosti probačních úředníků, a to specificky v kontextu relativně nového trestu domácího vězení zavedeného do praxe ČR v roce 2010.

Učiníme-li drobný historický exkurz do ukládání trestů v ČR, od roku 1994 (ale i před tímto rokem) až do dnes převažuje ukládání trestu odnětí svobody. Ve více než nadpoloviční většině případů je tento trest sice ukládán podmíněně, tedy s odkladem jeho výkonu, ale zároveň pod hrozbou trestu ve vězení pro případ, že odsouzený ve zkušební době nepovede spořádaný život. Soudy při ukládání alternativních trestů zvažují závažnost spáchaného trestného činu, postoj pachatele k trestné činnosti a k poškozenému, předchozí trestnou činností aj. okolnosti, podle kterých vyměřují výši a druh trestu. Je pochopitelné, že ne u každého pachatele jsou splněny předpoklady pro uložení podmíněného trestu nebo uplatnění jiného alternativního způsobu řešení. Takovým prostým příkladem může být například pachatel úkladné vraždy, kdy nelze o uložení alternativního trestu ani uvažovat. Soudy přistupují ke každému pachateli trestného činu individuálně a negeneralizují ani nekategorizují pachatele a jejich trestné činy podle „šablony“. Toto některé zahraniční právní systémy umožňují (např. angloamerický právní systém), a to formou soudních precedentů. U nás hraje hlavní roli v této oblasti Nejvyšší soud, z jehož judikatury, v případě nejednoznačnosti postupu soudu při řešení trestní věci, soudy nižší instance vychází.

Dne 1. 1. 2010 vstoupil v České Republice do platnosti nový trestní zákoník a s ním i nový druh alternativního trestu - trest domácího vězení (dále jen TDV). I tento trest měl v počátcích svého zavádění do české praxe četná právní úskalí, se kterými si museli poradit soudci prvoinstančních soudů, tak i soudů odvolacích a Nejvyššího soudu. Pro právní nejasnosti aplikační praxe a zejména pak pro zvolený systém kontroly odsouzených, kdy odsouzení byli namísto elektronického monitoringu kontrolováni namátkovými kontrolami úředníků PMS, nebyl tento alternativní trest pro soudce zpočátku příliš populární. Nicméně od 1. 1. 2010 do současnosti uplynuly více než tři

roky a proto je zřejmé, že soudci k ukládání a výkonu tohoto trestu získali více důvěry a začali jej ve větší míře využívat. V průběhu aplikační praxe tohoto trestu vyvstalo několik zásadních otázek, které zákonodárce později řešil prostřednictvím novelizace trestního zákoníku 40/2009 Sb. a přijetím zákona 399/2012 Sb. ze dne 7. září 2012. V současné době tedy máme již značně vyjasněné znění hmotné i procesní úpravy trestu domácího vězení.

Ruku v ruce s větším využíváním TDV v praxi ČR, který se stává pro mnohé odsouzené již poslední alternativou před uložením nepodmíněného trestu odnětí svobody, roste i praktická zkušenost z aplikační praxe soudů a PMS. Právě nové zkušenosti PMS s výkonem kontroly tohoto trestu, ale i s přípravou podkladů a podmínek pro ukládání tohoto trestu, kterou bývá v rámci přípravného řízení PMS pověřována, byly podnětem pro zpracování této práce.

Směr, kterým se Ministerstvo spravedlnosti ČR aktuálně ubírá, je prosazování většího využití alternativních trestů. Je-li TDV jedním z posledních alternativ před uložením a výkonem trestu odnětí svobody, bude to právě tento trest, který může odlehčit v současné době stále přetíženému systému českého vězeňství. Laická veřejnost se často domnívá, že represe funguje více než využívání alternativ namísto uvěznění a že pachatel výkonem trestu na svobodě není dostatečně potrestán. Není tomu tak. Represe uplatňovaná formou nepodmíněného trestu není ve většině případů pachatelů zdaleka tak efektivní, jako připravený a vhodně uložený trest alternativní, který navíc nese značná nápravná, sociální i ekonomická pozitiva v podobě nižších finančních nákladů na jeho výkon.

Popis činnosti úředníků PMS v oblasti přípravy podkladů k uložení TDV a vlastní realizace kontroly výkonu trestu se staly hlavním cílem této bakalářské práce. Bakalářská práce přiblíží čtenářům obraz toho, čím se PMS zabývá, jak spolupracuje se soudem a jak soud podklady PMS využívá při svém rozhodování o uložení TDV. Výstupem práce je kvalitativní zhodnocení činnosti a efektivity práce probačních úředníků v agendě TDV a mé doporučení pro další praxi. Nedílnou součástí této bakalářské práce je informování čtenáře o tom, jak PMS pracuje a z jakých principů práce při tom vychází. Práce popisuje alternativy trestů využívaných v ČR, právní úpravu trestu domácího vězení a v neposlední řadě též čtenáře seznamuje s institutem předběžného šetření, který realizuje PMS ČR. Práce je v místech, kde to daná témata umožňují, psána tak, aby problematice porozuměla i laická veřejnost. Z tohoto důvodu

se práce hlouběji nezabývá problematikou práva, ale soustředí se na tematiku činnosti PMS.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Restorativní a retributivní justice

Retributivní model justice je primárně založen na dopadení, usvědčení a potrestání pachatele. V těchto procesech hrají roli především orgány činné v trestním řízení. Policie zahájí trestní stíhání, po skončení vyšetřování státní zástupce podává obžalobu soudu, který rozhoduje o vině a trestu.¹

Tento model justice nezohledňuje morální, sociální a ekonomické aspekty trestného činu.²

Restorativně orientované programy mají na území České republiky počátky v 90. letech. K jejich institucionálnímu ukotvení došlo v roce 2000, kdy byl přijat zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě.³

Činnost Probační a mediační služby vychází z nového pojetí trestní spravedlnosti, které navrácí trestní spravedlnost do rukou osob dotčených trestným činem, tj. do rukou oběti, pachatele a jejich sociálního okolí. Na této podstatě vznikla nová koncepce trestní spravedlnosti – koncepce restorativní justice.⁴

Hlavním aspektem restorativní justice je přispět v nejširším slova smyslu ke znovuoobnovení trestným činem narušeného sociálního vztahu mezi pachatelem, obětí a dotčeným společenstvím.⁵

Podle Howarda Zehra se restorativní justici rozumí proces maximálně zapojující všechny trestnou činností dotknuté subjekty. Za účelem obnovy narušených vztahů je účastníkům tohoto procesu umožněna společná identifikace způsobené újmy a vzniklé potřeby a současně povinností a závazků, které z nich vyplývají.⁶

¹ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. 1. vydání. Praha: Portál, 2010. 212 s. ISBN 978-80-7367-757-2. – strana 30.

² Tamtéž – strana 15.

³ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. 568 s. ISBN 80-7179-813-4. – strana 181.

⁴ VĚTROVEC, V. et al. *Zákon o mediaci a probaci – komentář*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 115 s. ISBN 80-86432-32-7. – strana 14.

⁵ Tamtéž.

⁶ ZEHR, H. *Úvod do restorativní justice*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. 48 s. ISBN 80-902998-1-4. – strana 26.

Restorativní justice (v češtině nazývána jako *obnovující spravedlnost*) je založena na předpokladu, že trestný čin je více než pouhé porušení právní normy mezi pachatelem a obětí a mezi jejich životními hodnotami. Na základě tohoto východiska je základním předpokladem účinného řešení následků trestného činu aktivní participace dotčených osob, tj. pachatele, oběti a komunity.⁷

Trestný čin je dle koncepce restorativní justice především újmou způsobenou pachatelem vůči oběti, na rozdíl od retributivní justice, která vykládá trestný čin jako újmu, kterou pachatel primárně způsobil státu.⁸

Mezi základní znaky restorativní justice patří soustředění pozornosti na řešení odpovědnosti pachatele a jeho závazků vůči oběti a na nápravu zločinem způsobených škod. Využívanou metodou je zde dialog a diskuze zprostředkující dohodu mezi pachatelem a obětí a to v právním rámci daného státu.⁹

V koncepci restorativní koncepce je klíčová aktivní participace pachatele, oběti a komunity na řešení následků trestného činu. V koncepci atributivní justice je aktivita společenství odsunuta stranou a pachatel vystupuje jako pasivní objekt celého procesu trestného činu. Stigmatizace pachatele je v pojetí restorativní justice odčinitelná jeho aktivitou při nápravě škod, oproti justici retributivní, kdy je stigmatizace pachatele dlouhodobá, či dokonce trvalá. Restorativní justice bere, oproti justici retributivní, v potaz pokání pachatele a jeho projevy lítosti nad spáchaným činem.¹⁰

Východiskem restorativní trestní spravedlnosti je přesvědčení, že aby mohl pachatel převzít osobní, nikoliv pouze formálně trestněprávní odpovědnost za následky jím spáchaného trestného činu, musí si nejdříve plně uvědomit a přiznat svou vinu a porozumět svému jednání v jeho sociálních i individuálních souvislostech. Důležitou roli v procesu restorativní trestní spravedlnosti hraje rovněž vstřícnost komunity a připravenost obětí a činem dotčených osob mezi sebe pachatele trestného činu přijmout, a to za předpokladu, že způsobenou škodu pachatel napraví, resp. postupně odčiní.¹¹

⁷ VĚTROVEC, V. et al. *Zákon o mediaci a probaci – komentář*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 115 s. ISBN 80-86432-32-7. – strana 14.

⁸ Tamtéž – strana 15.

⁹ ROZUM, J. et al. *Uplatnění mediace v systému trestní justice II*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. 207 s. ISBN 978-80-7338-097-7. – strana 15.

¹⁰ VĚTROVEC, V. et al. *Zákon o mediaci a probaci – komentář*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 115 s. ISBN 80-86432-32-7. – strana 15.

¹¹ Tamtéž – strana 16 a 17.

Teoretické principy restorativní justice jsou zakotveny v trestním zákoně (zákon č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Trestní řád (zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním) upravuje procesní postupy.¹²

Restorativní justice se zaměřuje především na odstranění způsobené újmy a přijetí vhodných opatření snižujících riziko recidivy pachatele.

V praxi není nutno chápat principy restorativní a retributivní justice jako neslučitelná teoretická východiska. Vhodnou kombinací a vzájemným doplňováním prvků obou modelů lze dosáhnout nejvhodnější cesty nápravy, resp. zmírnění následků trestné činnosti.¹³

1.2 Probační a mediační služba ČR

Probační a mediační služba (dále jen „PMS“) byla zřízena Zákonem č. 257/2000 Sb. ze dne 14. července 2000 o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

PMS je definována jako organizační složka státu patřící do resortu ministerstva spravedlnosti. Zákon stanoví rozsah úkonů probace a mediace ve věcech projednávaných v trestním řízení, za jejímž účelem byla PMS zřízena.¹⁴

Tato nová instituce se nachází na poli trestní politiky a vychází ze součinnosti profese sociální práce a práva, zejména trestního.¹⁵

1.2.1 Poslání a cíle Probační a mediační služby v ČR

¹² VĚTROVEC, V. et al. *Zákon o mediaci a probaci – komentář*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 115 s. ISBN 80-86432-32-7. – strana 9.

¹³ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. 1. vydání. Praha: Portál, 2010. 212 s. ISBN 978-80-7367-757-2. – strana 35.

¹⁴ VĚTROVEC, V. et al. *Zákon o mediaci a probaci – komentář*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 115 s. ISBN 80-86432-32-7. – strana 7.

¹⁵ Poslání a cíle Probační a mediační služby České republiky. Probační a mediační služba České republiky. [online] c2002-2013 [cit. 2013-3-21] dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/poslani-a-cile/>>

Posláním PMS je vedle zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností i organizace a zajištění efektivního a důstojného výkonu alternativních trestů a opatření. Důraz je v průběhu aktivit kladen na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality.

Mezi tři hlavní cíle PMS patří integrace pachatele do života společnosti bez dalšího porušování zákona, participace poškozeného v procesu odškodnění a ochrana společnosti.¹⁶

1.2.2 Činnost Probační a mediační služby v ČR

Klíčovou aktivitou PMS je vytváření předpokladů k tomu, aby věc mohla být ve vhodných případech projednána v některém ze zvláštních druhů trestního řízení, nebo mohl být uložen trest nespojený s odnětím svobody, anebo vazba byla nahrazena jiným opatřením.¹⁷

Mezi jednotlivé činnosti PMS ČR směřující k naplnění hlavního smyslu její aktivity patří zejména obstarávání podkladů k osobě a zázemí obviněného, vytváření podmínek pro rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, nebo pro schválení narovnání, výkon dohledu nad chováním obviněného v případech, kdy bylo rozhodnuto o nahrazení vazby probačním dohledem, byl uložen dohled, sledování a kontrola obviněného v průběhu zkušební doby, kontrola výkonu dalších trestů nespojených s odnětím svobody, sledování výkonu ochranných opatření a v neposlední řadě sledování a kontrola chování odsouzeného v průběhu zkušební doby, pokud bylo rozhodnuto o podmíněném propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody.¹⁸

Osobám poškozeným či dotčeným trestnou činností a obětem trestného činu PMS napomáhá zmírňovat či odstraňovat její následky.

¹⁶ Poslání a cíle Probační a mediační služby České republiky. Probační a mediační služba České republiky. [online] c2002-2013 [cit. 2013-3-21] dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/poslani-a-cile/>>

¹⁷ VĚTROVEC, V. et al. *Zákon o mediaci a probaci – komentář*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 115 s. ISBN 80-86432-32-7. – strana 35.

¹⁸ §4 odst.2 Zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zvláštní péče je věnována mladistvým obviněným a obviněným ve věku blízkém věku mladistvých. Z právního hlediska je mladistvou ta osoba, která v době spáchání trestného činu dovršila patnáctý a nepřekročila osmnáctý rok věku.¹⁹

Činnost PMS může být zahájena na základě podnětu ze strany soudce, státního zástupce, policejního orgánu, ale i obviněného či jeho příbuzných, obhájce, stejně jako od poškozeného či jeho zmocněnce.²⁰

PMS spolupracuje v případě potřeby s dalšími institucemi, kterými jsou např. orgány sociálního zabezpečení, orgány vykonávající sociálně–právní ochranu dětí, školy, zdravotnická zařízení, zájmová sdružení občanů, nadace aj. Tyto orgány a právnické či fyzické osoby jsou při vyžádání PMS o sdělení potřebných údajů povinny je bez zbytečného odkladu sdělit.²¹

Probace

Probace je Zákonem o PMS definována jako organizace a výkon dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným (dále jen „obviněný“), kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, či sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Vedle této kontrolní složky zahrnuje probace individuální pomoc obviněnému a působení směřující k vedení řádného života, vyhovění soudem či státním zástupcem uloženým podmínkám a současně k obnově narušených právních i společenských vztahů.²²

Probace spojuje kontrolu pachatele spolu s pomocí, psychosociálním vedením a pozitivní motivací pachatele.²³

Mediace

Mediace v širším slova smyslu, tj. jako prostředek k usmíření sporných stran, byla v různých formách praktikována v zásadě od počátku lidské civilizace.²⁴

¹⁹ VĚTROVEC, V. et al. *Zákon o mediaci a probaci – komentář*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 115 s. ISBN 80-86432-32-7. – strana 38.

²⁰ VĚTROVEC, V. et al. *Zákon o mediaci a probaci – komentář*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 115 s. ISBN 80-86432-32-7. – strana 9.

²¹ Tamtéž – strana 85.

²² § 2 odst. 1 Zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů

²³ VĚTROVEC, V. et al. *Zákon o mediaci a probaci – komentář*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 115 s. ISBN 80-86432-32-7. – strana 52.

V rámci PMS se mediací rozumí mimosoudní zprostředkování, jehož účelem je řešení sporu mezi obviněným a poškozeným, stejně jako činnost směřující k urovnání konfliktu spojeného s trestným činem a jeho důsledků v rovině morální, etické a sociální. Tato činnost je vykonávána v souvislosti s trestním řízením a její podmínkou je výslovný souhlas obviněného a poškozeného.²⁵

Přímé setkání pachatele a oběti probíhá za přítomnosti mediátora, který zprostředkovává proces vzájemného porozumění a vyjasnění okolností trestného činu a případného usmíření. Mediace je vedena tak, aby nemařila trestní řízení, a to především při opatřování a provádění důkazů. Skutečnosti, které v průběhu mediace vyvstanou na základě vyjádření zúčastněných osob, nelze použít jako důkaz ve standardním trestním řízení. Výsledky mediace však mohou hrát roli při úvaze soudu o druhu a výměře trestu.²⁶

Základními principy mediace je dobrovolnost, důvěrnost informací, změna postoje pachatele a oběti od soupeření na spolupráci, orientace na budoucnost, pochopení a respekt k odlišnostem, nestrannost a neutralita, hledání nových možností řešení situace, svoboda rozhodování a převzetí zodpovědnosti.²⁷

1.2.3 Principy a zásady Probační a mediační služby ČR

Hlavní zásadou činnosti pracovníků PMS je dodržení *zákonnosti* postupů při výkonu svěřených úkolů (musí být v souladu s příslušnými zákony). V průběhu probace a mediace je respektována *zásada důstojnosti jednání* (soulad se základními lidskými právy a svobodami) a *zásada přiměřené intervence* (respekt k člověku a jeho právu na svobodné rozhodování). Neméně důležitým je *princip transparentnosti* (srozumitelnosti) v průběhu práce PMS s pachatelem a obětí a současně poskytnutí dostatečného množství pro klienta srozumitelných informací. Při postupech práce PMS jsou vždy zohledněny individuální potřeby a zájmy klienta (*princip individualizace*), za současného zachování vyváženého přístupu k potřebám a zájmům obviněných,

²⁴ HOLÁ, L. *Mediace: Způsob řešení mezilidských konfliktů*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2003. 190 s. ISBN 80-247-0467-6. – strana 26.

²⁵ VĚTROVEC, V. et al. *Zákon o mediaci a probaci – komentář*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 115 s. ISBN 80-86432-32-7. – strana 11.

²⁶ Tamtéž – strana 52.

²⁷ HOLÁ, L. *Mediace: Způsob řešení mezilidských konfliktů*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2003. 190 s. ISBN 80-247-0467-6. – strana 39.

poškozených i společnosti (*princip vyváženosti*). Předpokladem úspěchu je kontakt pachatele a oběti v co nejranější fázi trestního stíhání (*princip včasnosti intervence*), kdy je již od začátku podporována aktivita pachatele a oběti v jejich přístupu a účasti při řešení následků trestného činu (*princip motivace*).²⁸

1.2.4 Nástroje činnosti úředníků a asistentů Probační a mediační služby ČR

Pracovníci PMS mohou volit ze škály různých metod a přístupů k práci s pachatelem a obětí, prostřednictvím kterých jim poskytují pomoc, intervenci a kontrolu.

Vedle volby metody a techniky práce probačních úředníků a asistentů je potřeba respektovat národní metodické postupy pro jednotlivé oblasti činnosti PMS ČR, které byly schválené Ministerstvem spravedlnosti ČR.

Postupy práce probačního úředníka lze rozdělit na aktivní a pasivní, a to dle míry aktivity a zapojení pachatele a oběti do procesu.

Aktivní nástroje pracovníků PMS mají interaktivní povahu a jsou založeny na procesu vzájemné komunikace a osobního kontaktu s pachatelem a obětí, který umožňuje zohlednění specifických potřeb, zájmů a možností pachatele a oběti a jejich zapojení do procesu řešení trestní věci.²⁹

Hlavním aktivním nástrojem práce PMS ČR je profesionální rozhovor. V průběhu vedení profesionálního rozhovoru je potřeba věnovat se představám a očekáváním pachatele a oběti a zůstat jim otevřený. Postupy, kterými se lze dostat k cíli práce, by měly být hledány společně. Je potřeba se v průběhu rozhovoru s pachatelem a obětí ujišťovat, zda všemu porozuměli a nevyhýbat se žádným tématům. Aktivita a kompetence klientů jsou posilovány a klienti PMS jsou podporováni ke spolupráci s PMS a nalézání řešení situace.³⁰

Před samotným rozhovorem je vhodné zformulovat cíle této aktivity. Jejich formulace je předpokladem dosažení pozitivního přínosu rozhovoru a je měřítkem

²⁸ MATOUŠEK, O. et al. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X. – strana 286, 287.

²⁹ DOUBRAVOVÁ, D., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., ŠTERN, P. *Příručka pro probaci a mediaci*. Praha: SPJ – Institut pro probaci a mediaci, 2001. ISBN 8090299806. – strana 1.

³⁰ Tamtéž – strana 3-4.

pokroku a dosažení smyslu společné práce obou, tj. pachatele a oběti. Nejasně formulované cíle mohou zapříčinit potíže a nejasnosti při další práci.³¹

Pasivním nástrojem práce probačního úředníka jsou jednostranné aktivity, prováděné úředníkem bez součinnosti s pachatelem a obětí. Výstupem tohoto nástroje je získání informace či potvrzení určité skutečnosti. Příkladem použití pasivního nástroje jsou dotazy na osobu klienta, např. dotazy na rejstřík trestů, centrální evidenci obyvatel, centrální evidenci vězňů atd., či shromažďování informací bez navázání spolupráce s pachatelem a obětí.

Zvyšováním míry zastoupení aktivních nástrojů práce probačních úředníků se snižuje nutnost využití nástrojů pasivních, které představují především doplňující roli. Důsledkem toho je dosažení větší efektivity práce PMS, tj. dosažení změn postojů pachatele a nalezení individuálního řešení případu odpovídající potřebám oběti.³²

³¹ ÚLEHLA, I. Umění pomáhat. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 1999. 128 s. ISBN 80-85850-69-9. – strana 80.

³² DOUBRAVOVÁ, D., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., ŠTERN, P. *Příručka pro probaci a mediaci*. Praha: SPJ – Institut pro probaci a mediaci, 2001. ISBN 8090299806. – strana 1,2.

1.3 Alternativní tresty v ČR

Nabytím účinnosti trestního zákoníku, tj. zákona č. 40/2009 Sb., dne 1. 1. 2010 nastalo výrazné posílení úlohy alternativních trestů.

Alternativní tresty jsou tresty nespojené s odnětím svobody, tzn. v těchto případech nejsou zprerušeny vazby mezi odsouzeným a jeho sociálním prostředím.

Hlavním smyslem alternativních způsobů řešení trestné činnosti je náprava vzájemných vztahů mezi obviněným, poškozeným a osobami z jejich blízkého sociálního okolí, sankční i pozitivně motivující působení na obviněného a zadostiučinění poškozeného. Alternativní tresty podporují urychlení, zjednodušení a zhospodárnění trestního řízení. Jejich nesporným pozitivním efektem pro společnost je prevence kriminality.³³

Zavádění nových forem alternativních trestů do českého trestního práva přináší snížení podílu nepodmíněných trestů odnětí svobody. V důsledku toho je přispíváno k řešení problému přeplněných věznic a současně k nižším finančním nákladům spojeným s výkonem trestů.³⁴

Alternativní tresty jsou v souladu s dokumenty Rady Evropy rozděleny do tří kategorií:

35

1. *Alternativní způsoby výkonu trestu odnětí svobody* - př. částečná detence (Holandsko), víkendové vězení (Německo)
2. *Opatření nespojená s odnětím svobody* – př. peněžitý trest, výchovná opatření, probace, obecně prospěšné práce
3. *Opatření umožňující ustoupit od uloženého trestu odnětí svobody* – př. odložení rozsudku, upuštění od potrestání a závazek soudu o řádném chování.

Přesné vymezení alternativních trestů v České republice je uvedeno v § 52 trestního zákoníku, bod b) až l).

Domácí vězení

³³ VĚTROVEC, V. et al. *Zákon o mediaci a probaci – komentář*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 115 s. ISBN 80-86432-32-7. – strana 54.

³⁴ SOTOLÁŘ, A., PŮRY, F., ŠÁMAL, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2000. 468 s. ISBN 80-7179-350-7. – strana 4 – 8.

³⁵ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. 568 s. ISBN 80-7179-813-4. – strana 215.

Tento trest je podrobněji rozebrán v samostatné kapitole této práce.

Obecně prospěšné práce

Do konce roku 2001 mohl být trest obecně prospěšných prací uložen jako alternativa při odsouzení pachatele za trestný čin s horní hranicí trestu odnětí svobody nepřevyšujícím pět let, a to za podmínky, že vzhledem k povaze spáchaného činu a možnosti nápravy pachatele je předpoklad dosažení stejného účelu jako u uloženého trestu odnětí svobody.³⁶

Obecně prospěšné práce patří mezi nejčastěji ukládané alternativy trestu odnětí svobody. Odsouzenému je poskytnuta možnost svou prací odčinit své protiprávní jednání. Horní hranicí výměry tohoto trestu je 300 hodin a počet uložených hodin je nutno odpracovat osobně, bezplatně, ve svém volném čase a nejpozději do dvou let ode dne nařízení výkonu trestu.³⁷

Základní podmínkou vykonávané práce je její obecná prospěšnost, a to ve prospěch obce, státní nebo jiné obecně prospěšné instituce. Práce nesmí sloužit výdělečným účelům.³⁸

Pachatel, jak je dáno naší právní úpravou, podepisuje souhlas s výkonem tohoto trestu. Zde je spatřován mimo jiné význam z pohledu resocializace, neboť u práce, která by byla vykonávána z donucení, není předpoklad smysluplnosti a účinnosti. V případě, že odsouzený poruší předem stanovené povinnosti výkonu tohoto trestu, dochází k přeměně trestu obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody.³⁹

Propadnutí majetku

Tento trest postihuje celý majetek odsouzeného nebo část určenou soudem, vyjma nezbytných prostředků k uspokojení životních potřeb. Propadlý majetek připadá státu.⁴⁰

³⁶ Tamtéž – strana 238.

³⁷ *Trest obecně prospěšných prací*. Probační a mediační služba České republiky. [online] c2002-2013 [cit. 2013-3-21] dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/images/clanky/PMS_letak_ng_OPP_cz.pdf>

³⁸ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. 568 s. ISBN 80-7179-813-4. – strana 238.

³⁹ Tamtéž – strana 224.

⁴⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník - § 66

Peněžitý trest

Peněžitý trest je ukládán v denních sazbách, kdy sazba tohoto trestu je nejméně 100 Kč a nejvíce 50 000 Kč. Počet a výše denních sazeb je stanovena soudem. Zaplacené částky připadají státu.⁴¹

Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty

Tento trest může soud uložit v případech, kdy věc či jiná majetková hodnota náleží pachateli. Jedná se o věc či majetkovou hodnotu, která byla užita ke spáchání trestného činu, která byla ke spáchání trestného činu určena, kterou pachatel trestným činem získal či jako odměnu za něj, příp. kterou za věc nabyt. Propadlá věc či jiná majetková hodnota připadá státu.⁴²

Zákaz činnosti

Tento trest může být uložen po dobu jednoho roku až deseti let, pokud se pachatel dopustil trestného činu v souvislosti s touto činností. Odsouzený v tomto případě nemůže vykonávat určité zaměstnání, povolání, funkci či takovou činnost, ke které je třeba zvláštního povolení, nebo jejíž výkon upravuje jiný právní předpis. Po vykonání tohoto trestu je na pachatele nahlíženo, jako by nebyl odsouzen.⁴³

Zákaz pobytu

Výměra tohoto trestu je jeden rok až deset let. Jeho podstatou je to, že se odsouzený nesmí po stanovenou dobu zdržovat na určitém místě nebo obvodu. Trest zákazu pobytu se nesmí vztahovat na místo nebo obvod trvalého pobytu pachatele.⁴⁴

Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

Tento trest je možno uložit v případě, že se pachatel dopustil úmyslného trestního činu v souvislosti s návštěvou sportovní, kulturní a jiné společenské akce, a to až na deset let. Jeho podstata spočívá v zákazu účasti na stanovených akcích. V průběhu výkonu tohoto trestu je odsouzený povinen spolupracovat s probačním úředníkem.⁴⁵

⁴¹ Tamtéž – § 68

⁴² Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník - § 70

⁴³ Tamtéž – § 74

⁴⁴ Tamtéž – § 75

⁴⁵ Tamtéž – § 76, 77

Ztráta čestných titulů nebo vyznamenání

Trest ztráty čestných titulů nebo vyznamenání může být uložen v případě odsouzení pachatele za úmyslný trestný čin spáchaný ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nejméně na dvě léta. Odsouzený v případě uložení tohoto trestu ztrácí vyznamenání, čestná uznání a jiné čestné tituly.⁴⁶

Ztráta vojenské hodnosti

Trest ztráty vojenské hodnosti může být uložen v případě odsouzení pachatele za úmyslný trestný čin spáchaný ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nejméně na dvě léta. Odsouzenému je v případě uložení tohoto trestu snížena hodnost v ozbrojených silách na hodnost vojína.⁴⁷

Vyhoštění

Tento trest může být uložen samostatně či vedle jiného trestu pachateli, který není občanem České republiky, a to v případě, že to vyžaduje bezpečnost lidí nebo majetku, příp. jiný obecný zájem.⁴⁸

⁴⁶ Tamtéž – § 78

⁴⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník - § 79

⁴⁸ Tamtéž – § 80

1.4 Trest domácího vězení

Domácí vězení je trest, který spolu s trestem zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce rozšířil škálu alternativních trestů dne 1. 1. 2010, kdy nabyl účinnosti zákon č. 40/2009 Sb. (Trestní zákoník).

Trest domácího vězení (dále jen „TDV“) představuje vyvážený přístup prevence a represe, který umožňuje kontrolu a potlačování kriminality, a to při zachování stavu sociálního zázemí a vazeb, které i nadále umožňují odsouzenému žít běžným spořádaným životem.⁴⁹

1.4.1 Historie trestu domácího vězení

Různé obměny TDV mají ve světě své kořeny již v 9. století. Z hlediska historického výkladu na geografickém území našeho státu platil v období Rakouska-Uherska Zákon o zločinech, přečinech a přestupcích (zákon č. 117/1852 ř.z.), který zmiňoval trest domácího vězení na několika místech. Uložení tohoto trestu za určitých podmínek bylo možno jako náhradní trest za trest vězení prvního a druhého stupně (zavření ve „věznici bez želez“). V případě neplnění tohoto trestu byl změněn na trest ve věznici. Další podmínkou možnosti uložení trestu domácího vězení byla bezúhonná pověst pachatele, stejně jako nemožnost vykonávat své zaměstnání v případě vzdání se od svého příbytku. Tento říšský zákon byl nahrazen zákonem č. 86/1950 Sb., který rozděloval tresty na hlavní (trest smrti, odnětí svobody a nápravné opatření) a vedlejší (ztráta čestných práv občanských, vyloučení z vojska, ztráta vojenské hodnosti, propadnutí jmění, peněžitý trest, zákaz činnosti, vyhoštění, zákaz pobytu, uveřejnění rozsudku a propadnutí věci), a který již trest domácího vězení neobsahoval.⁵⁰

Hlavním důvodem zavádění TDV v jeho historických počátcích v osmdesátých letech 20. století byl vedle zachování rodinných a pracovních vazeb pachatele důvod

⁴⁹ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. 1. vydání. Praha: Portál, 2010. 212 s. ISBN 978-80-7367-757-2. – strana 150.

⁵⁰ NEZKUSIL, Jirí. K problematice alternativ k trestu odnětí svobody. *Trestní právo: odborný časopis pro trestní právo a obory související*, 2009, ročník 13., č.7-8/2009. – strana 4,5.

ekonomický. TDV představuje oproti trestu odnětí svobody pro ekonomiku států finanční úsporu.⁵¹

Prvotní myšlenka podstaty TDV byla izolace pachatele za účelem ochrany společnosti. Postupně se přecházelo k pojetí začlenění domácího vězení do kontextu probace, kde je zdůrazňována především nápravná funkce tohoto trestu.⁵²

1.4.2 Trest domácího vězení v ČR

Využívání tohoto trestu zpočátku nebylo v rámci ČR příliš progresivní. Prvním „průkopníkem“ v uložení a nařízení tohoto trestu byl jihočeský soud v Krumlově. Přes nedůvěru soudů vůči tomuto novému alternativnímu trestu, zejména pro absenci elektronického monitoringu („nárámků“), získaly soudy více důvěry ve vlastní realizaci kontroly i smysl institutu předběžného šetření, čemuž napomohla vlastní práce PMS a trest začal být více využíván.

Z interních statistik PMS vyplývají následující celorepubliková fakta⁵³:

Od listopadu 2011 do srpna 2012 roste tendence ukládat tresty domácího vězení. Do listopadu 2011 bylo pravomocně uloženo 343 trestů, v srpnu 2012 již tento počet činil 692 uložených trestů. Na konci ledna 2013 již celkový počet nařízených trestů domácího vězení činil 831 (888 včetně případů podmíněného propuštění do domácího vězení). Nařízeným trestem se rozumí trest, který soud odsouzenému uložil a zároveň vydal usnesení o nařízení tohoto trestu, kde je blíže specifikováno, kde a jak bude daný trest vykonáván. Nejvíce bývá trest ukládán v Severomoravském a Jihomoravském kraji. Oproti tomu ale stále existují okresy, kde TDV nebylo uloženo ani v jednom případě.

Podíl institutu předběžného šetření po drobném propadu ze začátku roku 2012 opět vzrostl, přesto je však přibližně 30% trestů domácího vězení ukládáno zcela bez předjednání, což se dle interpretace PMS negativně promítá v nižší míře zdárné vykonatelnosti trestu domácího vězení. Institutem předběžného šetření je konání PMS, jejímž cílem je zjištění všech podmínek a okolností, které by případnému trestu mohly

⁵¹ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011. 416 s. ISBN 978-80-87212-68-4. strana 310.

⁵² ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. 1. vydání. Praha: Portál, 2010. 212 s. ISBN 978-80-7367-757-2. – strana 158.

⁵³ TDV – analýza dat kvantitativního monitoringu za období do srpna 2012 v celé ČR [interní dokument Probační a mediální služby ČR: 7. TDV_kvantitativní monitoring_2012_10_09.doc]

bránit. Zároveň je cílem zjistit, co by bylo vhodné v rámci ukládání TDV zohlednit v rozsudku, potažmo též v nařízení soudu. Předběžné šetření probíhá ještě ve fázi přípravného řízení, má charakter návrhu PMS a o zjištěných informacích ze strany PMS má soudce možnost své rozhodnutí opřít (více viz kapitola 1.6).

V listopadu 2011 bylo ze strany PMS využito 239 institutů předběžného šetření z celkového počtu 343 uložených TDV a v srpnu 2012 bylo IPŠ využito u 488 z celkového počtu 692 uložených trestů. V obou případech odpovídá IPŠ cca 70% z celkového počtu ukládaných trestů. Ze statistik PMS však vyplývá, že celkového počtu IPŠ je následně soudem rozhodnuto k uložení TDV přibližně 45% z celkového počtu projednávaných trestů.

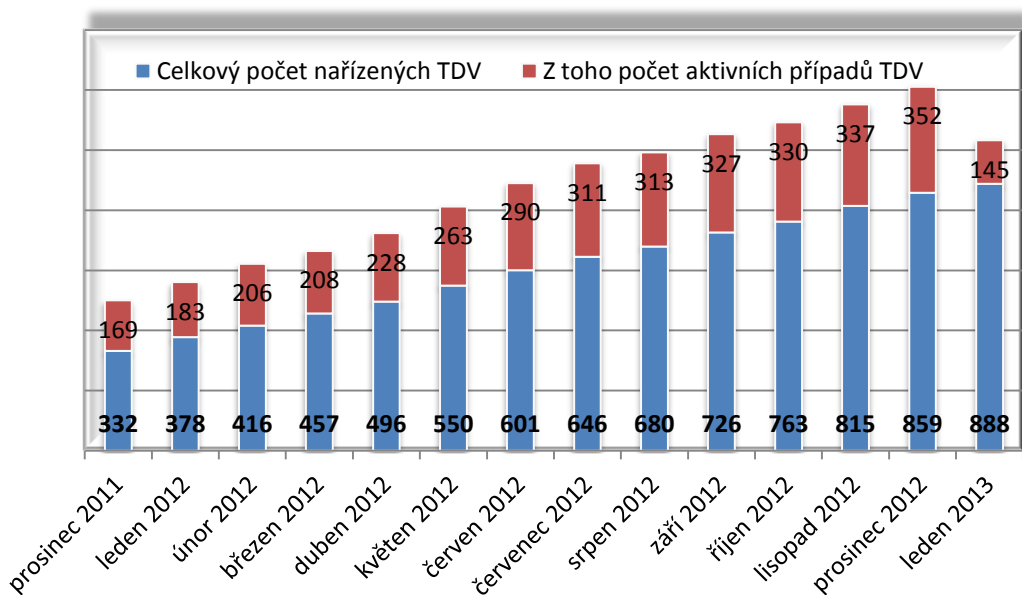
Na zmíněné úspěšné vykonatelnosti TDV, jak je výše uvedeno, se dle interpretace PMS podílí předjednání TDV v rámci IPŠ. Dlouhodobě se zdárná vykonatelnost pohybuje okolo 80% případů, u kterých byl trest domácího vězení Probační a mediační službou doporučen. Tuto domněnku zároveň podporuje též fakt, že tresty nepředjednané mají ve vykonatelnosti o 10% nižší úspěšnost a dokonce u trestů nedoporučených PMS k uložení je úspěšnost jejich vykonatelnosti na hranici pouhých 40%. Pozitivum v oblasti TDV je celkový postupný nárůst počtu odsouzených k tomuto alternativnímu trestu. Celorepublikově tuto tendenci shrnuje následující tabulka a graf. Tabulka znázorňuje počty nařízených a aktivních trestů domácího vězení a celkový nárůst tohoto trestu v měsících od prosince 2011 do ledna 2013. Aktivním trestem domácího vězení je takový trest, který je nařízen, aktivně vykonáván a kontrolován ze strany PMS.

	Počet nařízených TDV	Počet aktivních případů TDV	Nárůst nařízených případů TDV oproti předchozímu měsíci
TDV prosinec 2011	332	169	-
TDV leden 2012	378	183	46
TDV únor 2012	416	206	38
TDV březen 2012	457	208	41
TDV duben 2012	496	228	39
TDV květen 2012	550	263	54
TDV červen 2012	501	290	51
TDV červenec 2012	646	311	45

TDV srpen 2012	680	313	34
TDV září 2012	726	327	46
TDV říjen 2012	763	330	37
TDV listopad 2012	815	337	52
TDV prosinec 2012	859	352	44
TDV leden 2013	888	145	29

Tabulka 1 – statistika ČR, zdroj: TDV – analýza dat kvantitativního monitoringu za období do srpna 2012 v celé ČR [interní dokument Probační a mediační služby ČR: 7. TDV_kvantitativní monitoring_2012_10_09.doc]

Z výše uvedených dat vidíme kolísající tendence k ukládání TDV. Přesto se však průměrně pohybuje okolo 43 nových případů každý měsíc. Výjimky tvoří některé měsíce, u kterých můžeme hledat různé příčiny - od snížení počtu trestných činů v daném období a jejich nevhodnost k ukládání TDV, přes složitost případů, resp. zdlouhavé řízení až po organizační záležitosti soudů nebo nedoporučující stanoviska PMS atp. Výše uvedené graficky znázorňuje graf níže.

Graf 1 – statistika ČR, zdroj: TDV – analýza dat kvantitativního monitoringu za období do srpna 2012 v celé ČR [interní dokument Probační a mediační služby ČR: 7. TDV_kvantitativní monitoring_2012_10_09.doc]

Svého vrcholu v počtu aktivních trestů domácího vězení, čímž se rozumí tresty, které jsou aktivně vykonávány, dosáhla PMS v prosinci 2012. V tomto měsíci bylo probačními úředníky kontrolováno 352 odsouzených. Leden 2013 spolu s amnestií prezidenta republiky přinesl propouštění nejen některých odsouzených k nepodmíněnému trestu, ale též těch s nařízeným TDV. Zejména proto se statisticky

projevil tento akt prezidenta ČR v počtu aktivně vykonávaných trestů z počtu 352 v prosinci 2012 na počet 145 v lednu 2013.

Ve zprávě soudu probační úředník může dle okolností případu navrhopvat určitá přiměřená omezení či povinnosti, které by soud mohl uložit při svém rozhodování. Jedná se například o omezení zdržet se užívání alkoholu a omamných a psychotropních látek (dále jen OPL), povinnost podrobovat se testování na přítomnosti alkoholu a OPL v těle odsouzeného, povinnost dostavovat se na PMS, podrobit se akreditovanému programu nebo povinnost náhrady škody aj.

Nejvíce je ze strany PMS navrhováno omezení zdržet se požívání alkoholu a OPL.

Co se týče úspěšnosti uložení povinnosti či omezení soudem v kontextu podání návrhu PMS, pohybuje se tato úspěšnost u omezení požívat alkohol a OPL okolo 80%, u povinnosti náhrady škody je úspěšnost uložení okolo 75%, u povinnosti podrobit se programu okolo 60% a u povinnosti dostavovat se na PMS okolo 65%. Neznamená to však, že dané povinnosti jsou po uložení a nařízení trestu ve stejném počtu dodržována. V takovém případě o zjištěné skutečnosti informuje probační úředník soud a ten může pro neplnění podmínek TDV tento trest přeměnit na trest nepodmíněný. Následující statistika PMS se týká již pouze okresu České Budějovice.

	Počet nařízených TDV	Průměrná délka trestu (v měsících)	Provedených kontrol	Ukončeno amnestií
TDV v roce 2010	3	5,7	144	0
TDV v roce 2011	5	6,8	211	0
TDV v roce 2012	8	12,1	308	5
CELKEM	16	10,8	663	5

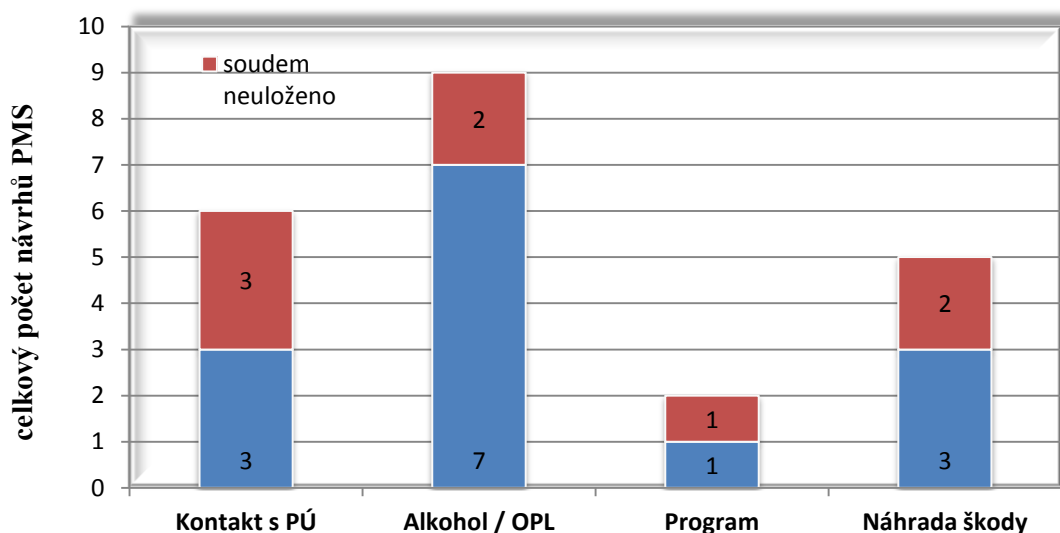
Tabulka 2 – statistika okresu České Budějovice, zdroj: TDV – analýza dat kvantitativního monitoringu za období do srpna 2012 v celé ČR [interní dokument Probační a mediační služby ČR: 7. TDV_kvantitativní monitoring_2012_10_09.doc]

Z celkového počtu 16 nařízených trestů domácího vězení v okrese České Budějovice byl pouze jednomu odsouzenému uložen trest náhradní pro neplnění podmínek TDV a jeden trest byl postoupen jinému středisku.

Následující tabulka a graf demonstrují úspěšnost návrhů probačních úředníků na uložení povinností či omezení odsouzeným. Tyto návrhy byly zasílány okresnímu soudu v Českých Budějovicích ve Stanovisku PMS k uložení TDV.

Návrhy PMS	Kontakt s úředníkem	Alkohol / OPL	Program	Náhrada škody
soudem uloženy	3	7	1	3
soudem neuloženy	3	2	1	2
Celkem návrhů	6	9	2	5

Tabulka 3 – statistika návrhů v okrese České Budějovice, zdroj: TDV – analýza dat kvantitativního monitoringu za období do srpna 2012 v celé ČR [interní dokument Probační a mediační služby ČR: 7. TDV_kvantitativní monitoring_2012_10_09.doc]

Graf 2 – statistika uložených trestů v okrese České Budějovice, zdroj: TDV – analýza dat kvantitativního monitoringu za období do srpna 2012 v celé ČR [interní dokument Probační a mediační služby ČR: 7. TDV_kvantitativní monitoring_2012_10_09.doc]

Z celkového počtu 16 případů TDV, které mělo českobudějovické středisko PMS od 1. 1. 2010 ve své kompetenci, se tomuto středisku dařilo navrhopvat uložení povinností a omezení následovně: 50% byla uložena na návrh probačního úředníka povinnost být v kontaktu s probačním úředníkem. V téměř 78% bylo uloženo na návrh probačního úředníka omezení spočívající v povinnosti zdržet se užívání alkoholu a OPL. V 50% byla soudem uložena na návrh probačního úředníka povinnost podrobit

se programu. A v 60% byla uložena na návrh probačního úředníka povinnost nahradit škodu, kterou odsouzený svým protiprávním jednáním způsobil.

Elektronický monitoring

Druhý týden v lednu 2010 zveřejnilo Ministerstvo spravedlnosti (dále jen MSp) informaci, že systém elektronických náramků bude realizován až následující rok 2011, jelikož ministerstvo aktuálně dokončuje zadávací dokumentaci pro výběr dodavatele elektronického monitoringu domácích vězňů. Namísto „náramků“ zajistí kontrolu vězňů Probační a mediační služba ČR a v této souvislosti PMS přijme 90 lidí. Zároveň bylo zveřejněno, že elektronické hlídání jednoho domácího vězně bude stát 300 až 400 korun za den oproti tisíci korunám ve výkonu trestu odnětí svobody. Ministerští úředníci odhadovali, že by se mohlo domácí vězení týkat v prvních dvou letech kolem 1500 lidí.⁵⁴

V březnu 2010 vyhlásilo Ministerstvo spravedlnosti otevřené zadávací řízení na provozovatele elektronického monitoringu odsouzených. Převažujícím hodnotícím kritériem byla cena (60%), dále též záruka spolehlivosti sledování. Veřejná zakázka byla stanovena na 10 let.⁵⁵

V červnu 2010 vydal Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS) kvůli pochybnostem v soutěži předběžné opatření, aby prověřil, zda ministerstvo spravedlnosti postupovalo při vypisování zakázky v souladu se zákonem.⁵⁶

V červnu 2012 zveřejnila média na základě informací od MSp, že náklady na výkon TDV budou činit namísto dříve odhadovaných 300-400 Kč pouze 165 Kč denně. Zároveň PMS zrealizovala čtyřměsíční experiment elektronických náramků u

⁵⁴ *Elektronické náramky se zpozdí. Hlídat domácí vězně budou až příští rok.* Hospodářské noviny IHNEE ISSN 1213 – 769. [online] ©1996-2013 [cit. 2013-9-20] dostupné z WWW: <<http://zpravy.ihned.cz/c1-39896120-elektronicke-naramky-se-zpozdi-hlidat-domaci-vezne-budou-az-pristi-rok>>

⁵⁵ *Elektronický monitoring odsouzených.* Vězeňská služba ČR. [online] ©2012 Vězeňská služba [cit. 2013-9-20] dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/aktuality-220/elektronicky-monitoring-odsouzenych>>

⁵⁶ *Pochybnosti v soutěži: ÚOHS prověří tendr na systém domácího vězení.* Hospodářské noviny IHNEE ISSN 1213 – 7693. [online] ©1996-2013 [cit. 2013-9-20] dostupné z WWW: <<http://zpravy.ihned.cz/c1-44166760-pochybnosti-v-soutezi-uohs-proveri-tendr-na-system-domaciho-vezeni>>

vybraných 24 vězňů, kteří s tímto souhlasili. Experiment stál PMS za zapůjčení náramků okolo půl miliónu korun. Na realizaci experimentu se podílela firma 3M.⁵⁷

V listopadu 2012 skončil výše uvedený experiment elektronického monitoringu odsouzených. PMS realizovala experiment v osmi soudních krajích ve spolupráci se společnostmi 3M. Monitorováno bylo 47 osob, z toho 43 odsouzených k TDV a opatření domácího vězení v rámci podmíněného propuštění a 4 probační úředníci v pilotních střediscích, kteří na sobě testovali způsoby porušení monitorovacího režimu. Z experimentu bylo vyloučeno 5 odsouzených, kteří nedodrželi stanovené podmínky monitorování. Testování prokázalo, že je technologie způsobilá, bezpečná a finančně přijatelná. Veřejná zakázka na elektronický monitoring by měla být vyhlášena začátkem roku 2013. V plánu je pořídit 500 kusů monitorovacích zařízení.⁵⁸

Byť dodnes není vybrán dodavatel elektronického monitoringu, stále v této oblasti podniká Ministerstvo spravedlnosti a Probační a mediační služba ČR následující kroky.

V lednu 2013 PMS ve spolupráci s MSp uskutečnila informační seminář k připravované nadlimitní veřejné zakázce vedené pod názvem „Dodávka a zajištění provozu zařízení sloužícího k elektronickému monitorování odsouzených k trestu domácího vězení“, jehož cílem bylo poskytnout potenciálním dodavatelům informace o připravované veřejné zakázce.⁵⁹

Na informačním semináři představil ředitel Probační a mediační služby Mgr. Pavel Štern výsledky a průběh "Experimentu elektronický monitoring odsouzených". První náměstek ministra spravedlnosti Daniel Volák uvedl, že účelem semináře bylo vyslechnout názory, vstřebat informace od uchazečů a po úvaze zadavatele je zpracovat do zadávacích podmínek tak, aby nedošlo k diskriminaci ostatních potenciálních dodavatelů technologie a služeb. Předpokládaná hodnota veřejné zakázky

⁵⁷ *První domácí vězni dostávají náramky. Vyjdou na 165 korun denně, vězení by stálo tisícovku.* Hospodářské noviny IHNEP ISSN 1213 – 7693. [online] ©1996-2013 [cit. 2013-9-20] dostupné z WWW: <<http://zpravy.ihned.cz/c1-56861430-prvni-domaci-vezni-dostavaji-naramky-vyjdou-na-165-koron-denne-vezeni-by-stalo-tisicovku>>

⁵⁸ *Elektronické náramky - monitoring odsouzených k domácímu vězení.* Egonov o.s. [online] ©2013 Egonov [cit. 2013-9-20] dostupné z WWW: <http://www.egonov.cz/clanky_249.html>

⁵⁹ *Veřejná zakázka - Elektronický monitoring - informační seminář – pozvánka.* Probační a mediační služba České republiky. [online] ©2002-2013 [cit. 2013-9-20] dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/aktuality/verejna-zakazka-elektronicky-monitoring-informacni-seminar-pozvanka>>

byla stanovena na 229 500 000 Kč bez DPH za 5 let provozu elektronického monitorování vězňů.⁶⁰

Jedním z důvodů, proč nedošlo k realizaci výběrového řízení na dodavatele elektronického monitoringu, může být amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013, kterou došlo k prominutí trestů u většiny odsouzených k TDV. V takovém případě by nákup monitorovacích zařízení nebyl efektivní, jelikož PMS neměla dostatečný počet odsouzených k TDV.

Implementace TDV a elektronického kontrolního systému

Portál Justice.cz uvádí, že implementace elektronického monitoringu bude mít následující tři fáze:

1. fáze – namátkové kontroly. Tato fáze potrvá od nabytí účinnosti trestního zákoníku do zavedení elektronického kontrolního systému a bude realizována Probační a mediační službou. PMS bude zároveň zajišťovat podmínky pro uložení trestu domácího vězení, bude provádět namátkové kontroly v místě nařízeného TDV a realizovat reintegrační činnost s odsouzenými. V případě, že bude trest ukládán soudy v součinnosti s PMS (na základě jejich návrhu, tj. doporučujícího stanoviska), předpokládá se, že by se mohl snížit počet odsouzených osob k výkonu trestu odnětí svobody.

2. fáze – elektronický monitoring odsouzených. V této fázi bude vybrán formou otevřeného zadávacího řízení provozovatel elektronického monitoringu osob. Tento provozovatel bude spolupracovat s PMS. V této fázi bude v součinnosti s vybraným provozovatelem probíhat příprava elektronického monitoringu odsouzených. Bude dokončen legislativní systém TDV v souladu s osvědčenou praxí v evropských zemích i v České Republice.

3. fáze – propojení legislativy s elektronickým monitoringem. Realizace této fáze je plánována na období 2011 – 2013, kdy má dojít k celostnímu propojení aplikace trestu domácího vězení, elektronického monitoringu osob a legislativy. Jde o implementaci zkušeností s TDV do nové legislativy.

Důležitá bude úzká spolupráce mezi Probační a mediační službou a soudy. Cílem práce probačních úředníků bude zjistit, zda dotyčný vůbec má místo, kde trvale žije, není-li drogově

⁶⁰Informační seminář k zadávacímu řízení "elektronický monitoring odsouzených" navštívilo čtyřicet potenciálních dodavatelů. Probační a mediační služba České republiky. [online] ©2002-2013 [cit. 2013-9-20] dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/VZ_EM_tiskova_zprava_Informacni_seminar_k_zadavacimu_rizeni.pdf>

závislý nebo nejde-li o násilníka, bezdomovce atp. Součástí institutu předběžného šetření (IPŠ) úředníků PMS by měl být i návrh na dalších opatření či povinností, které by měl soud obviněnému uložit, aby byla minimalizována rizika spojená s výkonem TDV.⁶¹

1.4.3 Trest domácího vězení v zahraničí

Česká republika nedrží celosvětové ani evropské prvenství v zavedení TDV do své právní úpravy. V Evropě TDV dodnes využívá celá řada států Evropy, avšak mezi prvními byla Velká Británie, která TDV zavedla v roce 1991. Další země Evropy dlouho nezaostávaly. Byly to zejména Rakousko, Španělsko, Polsko, Belgie, Itálie, Švédsko, Slovensko aj. a od roku 2010 též Česká republika. Každá z výše zmíněných zemí logicky disponuje svou vlastní trestněprávní úpravou daného trestu a důvody, proč byl daný trest do praxe zaveden. Jedním z hlavních a společných důvodů byly socioekonomické výhody tohoto trestu.

Na Slovensku, kde byly roční náklady na jednoho vězně vyčísleny na více než 13 500 eur ročně, by odborníci v oboru rovněž uvítali změnu současné kontroly z namátkových a nedostatečných kontrol na elektronický monitoring. Využití se zde vedle samostatného výkonu TDV předpokládá i při podmíněných propuštěních či při podmíněném odkladu výkonu trestu s probačním dohledem.⁶²

Dle současných informací jsou předběžné náklady na elektronický monitoring vyčísleny na 27 milión eur a jeho spuštění je plánováno na začátek roku 2015. Návratnost investic je očekávána v období 2 až 5 let.⁶³

Ve Spojených státech amerických se první moderní pojetí TDV začalo užívat v 80. letech, kdy se začalo při kontrole odsouzených rovněž užívat elektronického sledování. V USA rozlišují tzv. aktivní systém sledování (nepřetržitý monitoring) a tzv. pasivní systém sledování (sledovaný se v určitých intervalech na výzvu hlásí).

⁶¹ *Domácí vězení*. Justice.cz – oficiální server českého soudnictví. [online] Ministerstvo spravedlnosti [cit. 2013-9-20] dostupné z WWW: <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5266&d=310180>>

⁶² *Domáce väzenie bude využívanéjšie. Vďaka náramkom*. Spravy.pravda.sk. [online] [cit. 2013-6-21] dostupné z WWW: <<http://http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/279636-domace-vaezenie-bude-vyuzivanejsie-vdaka-naramkom/>>

⁶³ *Miesto basy domáce väzenie? Čoskoro realita*. Noviny SK. [online] [cit. 2013-6-21] dostupné z WWW: <<http://http://krimi.noviny.sk/krimi-clanky/03-05-2013/na-miesto-basy-domace-vaezenie-coskoro-realita.html>>

V evropských státech byl elektronický monitoring zaváděn o více než desetiletí později. Oproti americkému modelu, kde byl kladen důraz především na potrestání a omezení pachatele, evropský přístup klade větší důraz na výchovnou a resocializační funkci trestu. V současné době je TDV spojený s elektronickým sledováním uplatňován v několika zemích Evropské unie, konkrétně ve Velké Británii, Francii, Belgii, Nizozemí a Švédsku.

V Anglii a Walesu byl TDV zaveden jako samostatný trest roku 1991. Stejně jako v USA je zde uplatňován tzv. *back-end typ* domácího vězení, kdy odsouzený vykonává tento trest před propuštěním z výkonu trestu odnětí svobody, či soudní zákaz vycházení (*typ front-end*), který lze užít i jako alternativu k vyšetřovací vazbě nebo místo záruky v podobě kauce. Typ „back-end“ lze v rámci české právní úpravy vnímat jako podmíněné propuštění za současného uložení omezení spočívajícího v povinnosti zdržovat se v určitou dobu na určitém místě. Zde můžeme hovořit o „kvazi“ trestu domácího vězení. Typ „front-end“ ve výše uvedené podobě česká právní úprava (jakožto náhradu vazby) doposud nezná, avšak nelze vyloučit, že bude v brzké době do českého práva převzata.

Ve Francii slouží TDV jako alternativa k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, popř. jeho zbytku o délce nejvýše 1 rok. I zde je možno domácím vězením nahradit vyšetřovací vazbu.

Ve Švédsku je back-end typem elektronické kontroly umožněna náhrada trestů do tří měsíců odnětí svobody.

V nizozemském pojetí domácího vězení je tento trest uplatňován jako součást širšího rehabilitačního programu odsouzeného, který má být podmíněně propuštěn z trestu odnětí svobody, a je zde spojen s intenzivní péčí o nápravu pachatele.⁶⁴

V zahraničních aplikacích TDV je v menším množství případů ukládán tento trest jako samostatný, oproti využívání trestu jakožto přímé náhrady trestu odnětí svobody nebo jeho části v případě podmíněného propuštění, náhrady vazby či v kombinaci s podmíněným odsouzením.

Společnými znaky zavedení domácího vězení ve vybraných evropských zemích (Anglie a Wales, Belgie, Dánsko, Francie, Irsko, Nizozemsko, Norsko, Portugalsko, Rakousko, Švédsko) je snížení přeplněnosti věznic, kombinace tohoto trestu s dohledem, povinnou účastí v programech psychosociálního výcviku či s kontrolou

⁶⁴ *Zkušenosti ze zahraničí*. Oficiální server českého soudnictví. [online] [cit. 2013-3-22] dostupné z WWW: <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=5272 &d=310185>>

dalších povinností a omezení vedoucích k nápravě pachatele, povinný souhlas odsouzeného s trestem a lišícím se stupněm úspěšnosti trestu, který se odvíjí mimo jiné od typu spáchaného deliktu, osobnosti pachatele či jeho postojem k trestu odnětí svobody.

Úprava domácího vězení v českých podmínkách se oproti zahraničí výrazně liší v délce trestu. V zahraničí je trest ukládán řádově v několika měsících, průměrnou délkou TDV v zemích EU jsou tři a půl měsíce.

Sílicí význam alternativních trestů je společným trendem všech zemí EU, ačkoliv právní úpravy a způsob kontroly odsouzených jsou odlišné. Vizí do budoucna je soulad předpisů upravujících domácí vězení a elektronický kontrolní systém v celé EU. Výše jmenované evropské země se nacházejí v různých stádiích příprav, testování či samotného provozu elektronického kontrolního systému odsouzených. Tyto zahraniční zkušenosti dokazují, že právě elektronická kontrola je podmínkou funkčnosti domácího vězení.⁶⁵

1.4.4 Role Probační a mediační služby v oblasti trestu domácího vězení

Pracovník PMS se ve vztahu k TDV zapojuje ve třech na sebe navazujících fázích, kterými je:

- a) **institut předběžného šetření**
- b) **projednání podmínek pro nařízení trestu domácího vězení**
- c) **vlastní kontrola TDV**

Ad. a) institutem předběžného šetření je nazývána činnosti probačních úředníků v rámci přípravného řízení a řízení před soudem vedoucí ke zpracování informací důležitých pro posouzení vhodnosti uložení a výkonu TDV.⁶⁶

V průběhu předběžného šetření se probační pracovník zabývá výběrem pachatelů vhodných pro výkon tohoto trestu, a to především na základě jejich postoje k trestné činnosti, zájmu odčinit vzniklé důsledky, podmínek jeho bydliště, zaměstnání a způsobu života či posouzení sociálních a rodinných poměrů obviněného (viz násl.

⁶⁵ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. 1. vydání. Praha: Portál, 2010. 212 s. ISBN 978-80-7367-757-2. – strana 158.

⁶⁶ Pokyn ředitele PMS č. 4/2010, kterým se upravuje metodický postup úředníků a asistentů PMS ČR v oblasti zajištění podkladů pro možnost uložení a výkonu kontroly trestu domácího vězení. – strana 1.

kapitola). Současně s tím zprostředkovává obviněnému dostatek informací týkajících se tohoto typu trestu a zajišťuje písemný slib obviněného.⁶⁷

Ad. b) po vydání pravomocného rozhodnutí soudu pracovník PMS podněcuje odsouzeného k vyřízení podmínek umožňujících neodkladné zahájení výkonu trestu (fáze projednání podmínek pro nařízení trestu). Pracovník vyhodnotí obydli klienta ve vztahu k prováděným kontrolám trestu a soudu předává informace, které jsou podkladem pro stanovení počátku a místa výkonu trestu.⁶⁸

Ad c) třetí fází, na které se probační pracovník podílí, je samotná kontrola trestu domácího vězení, které se věnuje samostatná kapitola této práce (viz kapitola 1.5.3).

Činnost a pověření probačního úředníka v přípravném řízení

Probační úředník jedná ve fázi před rozhodnutím o vině a uložení trestu s obviněným, u kterého jsou splněny podmínky pro možnost uložení TDV, a zároveň lze mít důvodně za to, že uložení tohoto trestu postačí.

Zapojení PMS ve fázi před uložení či nařízením TDV není zákonem upraveno. Podmínkami pro zapojení je výslovný souhlas pachatele se svou spoluprací s probačním úředníkem a PMS musí o vstupu do případu informovat orgány činné v trestním řízení.

Posouzení případu vhodného pro provedení institutu předběžného šetření vyžaduje vyhodnocení základní analýzy rizik a potřeb pachatele, a současně zjištění potřeb a zájmů oběti trestného činu. Institut předběžného šetření je slučitelný s dalšími aktivitami, které provádí PMS v rámci přípravného řízení a řízení před soudem, např. zprostředkování mediace, příprava zprávy před rozhodnutím atd.

Smyslem činností v průběhu realizace institutu předběžného šetření je zjištění informací k osobě pachatele, jeho rodinné, sociální, pracovní a zdravotní situaci a jeho postoji ke spáchané trestné činnosti. Vedle toho je důležité i objasnění potřeb a zájmů oběti trestného činu a v neposlední řadě rozpoznání vhodnosti uložení TDV,

⁶⁷ Tamtéž – strana 156,157.

⁶⁸ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. 1. vydání. Praha: Portál, 2010. 212 s. ISBN 978-80-7367-757-2. – strana 157.

identifikace rizik výkonu trestu a zjištění míry motivace pachatele podrobit se výkonu tohoto trestu.

Případy, kdy je pachatelem mladistvý a je posuzováno, zda uložení trestního opatření domácího vězení může zvýšit výchovné působení rodiny, či zda vhodný není, řeší probační úředník – specialista na mládež, který případ konzultuje s probačním úředníkem – specialistou na TDV.⁶⁹

Práce s obviněným a poškozeným v přípravném řízení

Práce s pachatelem začíná *úvodní konzultací na středisku PMS*, kterou vede buď specialista na TDV nebo specialista na přípravné řízení, a to dle způsobu zahájení aktivity. Mezi těmito dvěma specialisty jsou informace přebírány, příp. v průběhu institutu předběžného šetření doplňovány.

V průběhu konzultace je mapována oblast základních anamnestických údajů pachatele, informace o trestném činu, dosavadní trestná činnost pachatele, osobní a rodinné poměry pachatele, jeho zdravotní stav, místo bydliště a způsob vedení domácnosti, zaměstnání či studium a finanční situace a závazky a povinnosti pachatele mimo domov. Je mapován taktéž postoj oběti trestného činu včetně představy o jeho nápravě a riziko recidivy a vzniku újmy k možnosti uložení TDV.

Informace zjišťované v průběhu konzultace jsou dále doplňovány či ověřovány v průběhu návštěvy v místě bydliště pachatele, která je na této konzultaci dojednána. Cílem návštěvy probačního úředníka v místě bydliště pachatele, tedy v prostředí, kde by byl případně TDV vykonáván, je seznámení se s prostředím pobytu a zjištění konkrétních informací a možných rizik výkonu trestu, které by měly být ve vztahu k případnému uložení TDV zohledněny. O případných rizicích následně probační úředník informuje ve svém stanovisku orgány činné v trestním řízení.

Vedle návštěvy probačního úředníka v pachatelově přirozeném prostředí v rámci institutu předběžného šetření je možnost návštěvu provést i v době, kdy byl TDV pravomocně uložen, ale ještě nebyl nařízen jeho výkon, či za účelem provedení kontroly výkonu TDV.

⁶⁹ Pokyn ředitele PMS č. 4/2010, kterým se upravuje metodický postup úředníků a asistentů PMS ČR v oblasti zajištění podkladů pro možnost uložení a výkonu kontroly trestu domácího vězení – strana 3-5.

V průběhu návštěvy v rámci institutu předběžného šetření probační úředník vstupuje do pachatelova soukromí za jeho souhlasu, tzn. pouze do prostor obydlí, kam jej pachatel pustí. Vedle seznámení se s klientovou domácností v průběhu návštěvy probační úředník vede s pachatelem rozhovor, kde zjišťuje a ověřuje si informace o skutečnostech podstatných pro případné uložení tohoto trestu.

O návštěvě v místě bydliště pachatele v rámci institutu předběžného šetření probační úředník zpracuje záznam.⁷⁰

Stanovisko PMS k možnosti uložení trestu domácího vězení

Po provedení výše zmiňovaných činností probační úředník shrne zjištěné informace a na základě jejich analýzy vypracuje stanovisko PMS k možnosti uložení a následného výkonu TDV.

V případě, že v průběhu práce s pachatelem zjistil probační úředník určitá rizika či potřeby v souvislosti s výkonem TDV, doporučí v tomto stanovisku orgánům činným v trestním řízení možnost jejich ošetření.

Ve stanovisku PMS jsou shrnuty veškeré zjištěné informace a probační úředník zde uvádí a současně zdůvodňuje, zda uložení TDV doporučuje či ne. Odsouzený je se sepsaným stanoviskem PMS seznámen a má možnost se k němu vyjádřit. Součástí stanoviska PMS je písemný slib obviněného k uložení TDV, kde se obviněný vedle souhlasu s uložení trestu zavazuje k tomu, že se bude ve stanovené době zdržovat ve stanoveném místě výkonu TDV.⁷¹

⁷⁰ Pokyn ředitele PMS č. 4/2010, kterým se upravuje metodický postup úředníků a asistentů PMS ČR v oblasti zajištění podkladů pro možnost uložení a výkonu kontroly trestu domácího vězení. – strana 5-8.

⁷¹ Pokyn ředitele PMS č. 4/2010, kterým se upravuje metodický postup úředníků a asistentů PMS ČR v oblasti zajištění podkladů pro možnost uložení a výkonu kontroly trestu domácího vězení. – strana 8.

1.5 Právní úprava trestu domácího vězení v ČR

Ukládání a výkon TDV v České republice jsou upraveny v Zákoně č. 40/2009 Sb., (trestním zákoníku), v § 60 a § 61 a Zákoně č. 140/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestním řádu) v § 334 a) až § 334 g).

Kontrolou výkonu tohoto trestu se zabývá vyhláška č. 456/2009 Sb., O kontrole výkonu trestu domácího vězení.

1.5.1 Podmínky k uložení trestu domácího vězení

Podmínkám pro uložení TDV se věnuje § 60 trestního zákoníku.

TDV může soud uložit na dobu až dvou let, a to pachatelům *přečinů* (všechny nedbalostní trestné činy a úmyslné trestné činy s horní hranicí trestní sazby trestu odnětí svobody pět let), příp. mladistvým pachatelům provinění, a to pouze v případě důvodného očekávání, že vzhledem k *povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele* bude postačující uložení právě TDV, a to i v případě současného doplnění jiným trestem.⁷²

Povaha trestného činu je určena především druhem spáchané trestné činnosti, jeho závažnost je odrazem míry intenzity, s jakou je daný trestný čin škodlivý pro společnost.⁷³

Ve vztahu k osobě a poměrům pachatele je přihlíženo k tomu, zda pachatel doposud vedl řádný život a k osobním, rodinným, majetkovým a jiným poměrům pachatele. Konkrétně zde hraje roli např. zdravotní stav pachatele a jeho rodiny, rozsah vyživovací povinnosti, zaměstnání atd.⁷⁴

Pachatel současně podepisuje *slib*, kde se zavazuje ke zdržování na uvedené adrese (místem výkonu je bydliště, kde se odsouzený zdržuje) po přesně stanovenou dobu, tj. po celý den ve dnech pracovního klidu a pracovního volna a od 20.00 hodin do 05:00 hodin v pracovních dnech, a k poskytnutí součinnosti při kontrole dodržování

⁷² Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník - §60, odst. 1.

⁷³ KYSELA, K., Volevecký, P. Trest domácího vězení. Trestní právo: odborný časopis pro trestní právo a obory související, 2011, ročník?, č.7-8/2011, s.7.

⁷⁴ Tamtéž

výkonu trestu. Stanovená doba může být s přihlédnutím k zaměstnání odsouzeného či potřebné lékařské péči soudem upravena.⁷⁵

Pachateli mohou být po dobu výkonu TDV soudem uloženy další povinnosti či omezení směřující k vedení řádného života, případně náhrada škody způsobené trestným činem.⁷⁶

Mezi přiměřené povinnosti či omezení lze řadit podrobení se výcviku pro získání vhodné pracovní kvalifikace, léčbě závislosti, programům psychologického poradenství, zdržet se návštěv nevhodného prostředí, hazardních her, požívání alkoholů či jiných návykových látek, uhradit výživné, či jiné dlužné částky, omluva či poskytnutí zadostiučinění poškozenému aj. Neplnění těchto omezení a povinností může být důvodem pro shledání porušení výkonu trestu domácího vězení.⁷⁷

V případě, že by samotný TDV nebyl spatřován jako dostačující, je možnost uložení trestu souběžného s tímto. TDV nesmí být uložen vedle odnětí svobody, obecně prospěšných prací, ztráty čestných titulů a vyznamenání a vyhoštění.⁷⁸

Pokud je TDV ukládán osobě ve věku blízkém věku mladistvému, je soud oprávněn uložit vedle tohoto trestu též některá výchovná opatření, a to dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení a napomenutí s výstrahou.⁷⁹

1.5.2 Výkon trestu domácího vězení

Po nabytí právní moci rozhodnutí o výkonu TDV zašle předseda senátu odsouzenému a příslušnému středisku PMS nařízení výkonu tohoto trestu, kde je stanoven počátek a místo výkonu TDV.⁸⁰

Kontrolu výkonu TDV zajišťuje PMS, prozatím bez spolupráce s provozovatelem elektronického kontrolního systému. Touto činností se zabývá následující podkapitola této práce.

⁷⁵ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. 1. vydání. Praha: Portál, 2010. 212 s. ISBN 978-80-7367-757-2. – strana 150.

⁷⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník - §60, odst. 4.

⁷⁷ Tamtéž - §48 odst. 4.

⁷⁸ KYSELA, K., Volevecký, P. Trest domácího vězení. *Trestní právo: odborný časopis pro trestní právo a obory související*, 2011, ročník?, č.7-8/2011, s.8.

⁷⁹ KYSELA, K., Volevecký, P. Trest domácího vězení. *Trestní právo: odborný časopis pro trestní právo a obory související*, 2011, ročník?, č.7-8/2011, s.11.

⁸⁰ Zákon 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) - §334a

V případě zjištěného nedodržení podmínek domácího vězení a uložených omezení a povinností, sdělí tuto skutečnost probační úředník vykonávající kontrolu bezodkladně příslušnému soudu.⁸¹

Výkon TDV může předseda senátu z důležitých důvodů odložit, případně přerušit. Po pomnutí důvodů je odklad či přerušování odvoláno a tato doba se nezapočítává do doby výkonu trestu.⁸²

Předseda senátu může z důležitých důvodů změnit místo výkonu TDV, dobu zdržování se v místě výkonu, či přiměřená omezení a povinnosti, které odsouzenému byly stanoveny.⁸³

V případě, že odsouzený byl nebo má být vydán do ciziny nebo předán jinému členskému státu Evropské unie na základě evropského zatýkacího rozkazu, ministr spravedlnosti může upustit od výkonu TDV nebo jeho zbytku. Od výkonu TDV nebo jeho zbytku může upustit také soud, a to pokud odsouzený byl nebo má být vyhoštěn, odsouzený onemocněl nevléčitelnou životu nebezpečnou nemocí, nevléčitelnou duševní nemocí, příp. z jiných obdobně závažných důvodů.⁸⁴

1.5.3 Způsob kontroly trestu domácího vězení prováděný PMS

Pravidla a postupy kontroly výkonu TDV jsou upraveny vyhláškou č. 456/2009 Sb., která byla vydána s účinností od 1. 1. 2010 ministerstvem spravedlnosti.

Kontrolu výkonu trestu domácího vězení provádí osobními návštěvami v místě bydliště klienta pracovníci PMS, a to v době, kdy se má klient dle rozhodnutí soudu v určeném místě zdržovat. Tyto namátkové kontroly jsou doplňovány konzultacemi na středisku PMS.

V průběhu kontroly TDV se pracovník PMS zaměřuje především na plnění účelu trestu a dodržování podmínek uložených soudem nebo vyplývajících ze zákona, tj. zda se nachází na stanoveném místě výkonu, jak řeší náhradu škody vzniklé z trestné činnosti či zda plní uložené povinnosti a omezení. Vedle kontrolní složky zde figuruje též pomoc, a to např. při řešení klientových osobních problémů, kdy je hlavním cílem vedení klienta k řádnému životu.

⁸¹ Zákon 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) - §334c.

⁸² Tamtéž - §334d.

⁸³ Tamtéž - §334e

⁸⁴ Tamtéž - §334f

Dalším nástrojem pro snížení rizika nevhodného chování klienta či případné recidivě je spolupráce pracovníka s rodinou klienta či jeho spolubydlicími.⁸⁵

V případě, že odsouzený si je vědom neschopnosti plnit podmínky výkonu trestu, oznámí tuto skutečnost neprodleně probačnímu úředníkovi a příslušnému soudu. V tomto případě probační úředník podává soudu vyjádření k důvodům neplnění výkonu trestu. Součinnost PMS s příslušným soudem dále spočívá například v tom, že probační úředník informuje soud o porušení podmínek výkonu trestu, zasílá soudu zprávu s podklady k rozhodnutí soudu o povinnosti odsouzeného k náhradě nákladů spojených s výkonem trestu domácího vězení, či vyhodnocuje soudem uložená omezení a povinnosti směřující k vedení řádného života odsouzeného.⁸⁶

Kontroly dodržování domácího vězení pracovníky PMS budou vykonávány do doby, než bude fungovat elektronický kontrolní systém.⁸⁷

Právní úpravu trestu domácího vězení na území České republiky je potřeba zdokonalit, a především zprovoznit elektronický monitoring odsouzených, který je podmínkou funkčnosti tohoto alternativního trestu.⁸⁸

Po zavedení systému elektronického monitoringu výkonu trestu bude PMS spolupracovat s provozovatelem tohoto zařízení.⁸⁹

Stejně jako při dosavadní kontrole výkonu TDV je očekávána součinnost PČR v případě elektronického monitoringu. Součinnost je opřena nejen o rizikový výkon kontroly TDV, ale též o spolupráci v oblasti rizikového chování, potažmo porušování podmínek TDV. I když policie plní zejména represivní složku justice, je důležitou součástí kooperace s PMS.

1.5.4 Přeměna trestu domácího vězení v trest nepodmíněný

Až do doby před novelou trestního zákoníku, která je účinná od 1. 1. 2013, byl postup takový, že v případě nedodržení podmínek TDV stanovených v rozhodnutí

⁸⁵ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. 1. vydání. Praha: Portál, 2010. 212 s. ISBN 978-80-7367-757-2. – strana 157.

⁸⁶ Vyhláška 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení

⁸⁷ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. 1. vydání. Praha: Portál, 2010. 212 s. ISBN 978-80-7367-757-2. – strana 150.

⁸⁸ Tamtéž – strana 159.

⁸⁹ *Trest domácího vězení*. Probační a mediační služba České republiky. [online] ©2002-2013 [cit. 2013-3-21] dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/trest-domaciho-vezeni/>>

soudu (maření TDV) byl soudem stanoven náhradní trest odnětí svobody v délce až jednoho roku.⁹⁰

V současnosti je přeměna TDV upravena v § 61 trestního zákoníku. V případě, že pachatel maří výkon TDV, tzn. nenastoupí k výkonu tohoto trestu či poruší podmínky sjednané před samotným zahájením trestu, má soud možnost přeměnit tento trest, a to celý či jeho část, v trest odnětí svobody. Přeměna trestu probíhá tak, že jeden den nevykonaného TDV je přepočten na jeden den trestu odnětí svobody.⁹¹

O přeměně TDV v trest odnětí svobody rozhoduje předseda soudu formou veřejného zasedání, a to na základě návrhu probačního úředníka či bez něj.⁹²

⁹⁰ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. 1. vydání. Praha: Portál, 2010. 212 s. ISBN 978-80-7367-757-2. – strana 150.

⁹¹ Zákon č. 40/2009, trestní zákoník - § 61.

⁹² Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) - §334g.

2. PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Cíle práce

V praktické části této práce se budu zabývat úspěšností výkonu trestu domácího vězení v návaznosti na doporučení PMS. Dále se budu zabývat tím, jak jsou podklady PMS zaslané soudu zohledněny v rozsudku a nařízení soudu k výkonu trestu domácího vězení. Posledním z cílů je zjistit, jak funguje spolupráce PMS a soudu v přípravném a vykonávacím řízení TDV v okrese České Budějovice, resp. jak je tato spolupráce vnímána ze strany soudců.

Naplnění cílů je využitelné jak u odborné obce, tak přínosné pro praxi, což se vzájemně nevyklučuje. Stanovené cíle mohou být typu intelektuálního, praktického i personálního.⁹³

Naplnění cílů této práce rozšíří odborné poznání, poznatky budou využitelné v odborné praxi, a to ve formě podnětu ke zlepšení spolupráce se soudem či kvalitativní změně tvorby podkladů zpracovaných probačními úředníky.

Při výzkumu není žádoucí, aby si výzkumník zvolil pouze jeden typ cíle, nýbrž více typů, které by synergicky na sebe navazovaly.⁹⁴

Na základě výše zmíněných cílů práce, se kterými korespondují výzkumné otázky, bych chtěl dle výsledku výzkumu vyzdvihnout potřebnost a význam spolupráce Probační a mediační služby ČR s Okresním soudem v Českých Budějovicích.

⁹³ŠVARÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. et al. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007. 384 s. ISBN – 978-80-7367-313-0. – strana 63.

⁹⁴ Tamtéž

2.2 Výzkumné otázky

Výše uvedené cíle, které uvádějí do výzkumné problematiky, jsou podnětem pro položení výzkumných otázek.

Výzkumnou otázkou je výrok, který identifikuje zkoumaný jev. Výzkumná otázka je na počátku poměrně široká, ale během výzkumného procesu ji postupně zužujeme. Výzkumná otázka nesmí být všezahrnující (příliš široká) ani příliš úzká, aby nevylučovala možnost něco vyzkoumat.⁹⁵

V návaznosti na stanovené cíle této bakalářské práce jsem si zvolil následující výzkumné otázky:

Otázka 1:

Jak zohledňují soudy ve svých rozhodnutích návrhy zajištěné Probační a mediační službu ČR?

Otázka 2:

Závisí úspěšnost výkonu trestu domácího vězení na kvalitě zpracovaného podkladu k uložení trestu domácího vězení?

Otázka 3:

Považují soudy spolupráci s Probační a mediační službu ČR v kontextu zajištění podkladů k rozhodování o uložení trestu domácího vězení za potřebnou?

⁹⁵ STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. 2. vydání. Sage publications, 1990. 196 s. ISBN 80-8583460-X. – strana 24.

3. METODIKA

3.1 Výzkumná strategie

Výzkumná část této práce je zaměřena na strategii kvalitativního výzkumu.

Tak, jak uvádí Hendl, kvalitativní výzkum je mnohdy považován za emergentní nebo pružný typ výzkumu, a to z toho důvodu, že v průběhu lze výzkumné otázky modifikovat nebo doplňovat. Vyhledaná a získaná data a informace jsou analyzovány, aby přispěly k osvětlení výzkumných otázek.⁹⁶

Kvalitativní výzkum je vhodný tam, kde se výzkumník snaží odhalit podstatu něčích zkušeností s určitým jevem, odhaluje a snaží se porozumět podstatě zkoumaného jevu a jeho detailům.⁹⁷

V práci budou data získána metodami popsány níže. Tato data budou analyzována a interpretována tak, aby přispěla k potvrzení či vyvrácení výzkumných otázek.

⁹⁶ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace. 1.* Vydání. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2. – strana 50.

⁹⁷ STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie. 2.* vydání. Sage publications, 1990. 196 s. ISBN 80-8583460-X. – strana 11.

3.2 Výzkumné metody

Pod pojmem metoda chápeme obecný metodologický postup, který nám pomáhá získat nebo zpracovávat data.⁹⁸ K takovému postupu nám přispívá určitý výzkumný nástroj vytvořený v souladu s principy metody, jíž užíváme a je jí např. technika rozhovoru.⁹⁹

Další zdrojem informací jsou dokumenty, jakožto předměty vytvořené pro přenos a zachování informací a jsou vhodné k analýze. Jedná se o nejcennější materiály pro analýzu dat, což jsou dokumenty primární („z první ruky“), tj. především úřední záznamy, oficiální dokumenty či protokoly a sekundární, vzniklé zpracováním primárních dat.¹⁰⁰

Jednou z nejužitečnějších metod sběru dat jsou semistrukturované rozhovory¹⁰¹, přičemž jako důležitou součást k ověření sebraných dat zmiňuje Hendl datovou triangulaci, kdy dochází ke zkoumání jednoho jevu různými způsoby nebo z různých zdrojů. Nové možnosti Hendl spatřuje v použití elektronických dat (z internetu).¹⁰² Metoda triangulace je vhodná zejména pro zvýšení hodnověrnosti poznatků, plně a komplexně vysvětluje zkoumaný jev, rozšiřuje záběr a zaručuje rozmanitost pohledů.¹⁰³

Pro získání potřebných dat jsem zvolil následující 2 kvalitativní metody:

A. analýza dokumentů

B. semistrukturované rozhovory

Tyto zdroje dat budou následně podrobeny komparaci a analýze z důvodu jejich validizace. To, jaké dokumenty a semistrukturované rozhovory budou použity a analyzovány, je popsáno v následující kapitole.

⁹⁸ PAVLICA, K. et al. Sociální výzkum, podnik a management. 1. vydání. Praha: Ekopress, 1999. 160 s. ISBN 80-86119-25-4. – strana 52.

⁹⁹ Tamtéž – strana 47.

¹⁰⁰ SURYNEK, A., Komárková, R., Kašparová, E. *Základy sociologického výzkumu*. 1. vydání. Management Press, 2001. 164 s. ISBN 80-7261-038-4. – strana 130.

¹⁰¹ WIDEMUTH Barbara, M., *Applications of Social Research Methods to Questions in Information and Library Science*, Westport: Libraries Unlimited, 2009. 421 s. ISBN 978-1591585039. – strana 231.

¹⁰² HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace. 1.* Vydání. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2. – strana 149.

¹⁰³ ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. et al. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. 384 s. ISBN – 978-80-7367-313-0. – strana 204.

3.3 Výzkumný vzorek

Jak je v kapitole výše uvedeno, dle výzkumných metod se bude výzkumný vzorek týkat následujících dokumentů a polostrukturovaných rozhovorů.

A) Analýza dokumentů:

Analýza bude zaměřena na následující dokumenty:

- 1) „Stanovisko PMS k uložení trestu domácího vězení“
- 2) „Evidovaný spis Probační a mediační služby ČR“
- 3) „Rozsudky, trestní příkazy, nařízení a usnesení“

Výše uvedené dokumenty budou využity pro analýzu. Jedná se o dokumenty povahy primární, a to dokumenty Probační a mediační služby ČR a Okresního soudu v Českých Budějovicích.

Výhodou zkoumání dokumentů oproti rozhovoru je, že nejsou vystaveny působení zdrojů chyb či zkreslení vznikajících při rozhovorech (neovlivňují myšlení a chování respondenta přítomností tazatele).¹⁰⁴

Ad. 1): Zprávy probačních úředníků, které zasílají soudu v rámci institutu předběžného šetření jako takzvané „Stanovisko PMS k uložení trestu domácího vězení“ (dále jen „Stanovisko“), jsou výchozími dokumenty, ze kterých soud může čerpat informace pro své rozhodnutí. Z tohoto důvodu je analýze těchto stanovisek věnována největší pozornost. Analýza dokumentu se bude zabývat: kvalitou zpracování, obsahem příloh, popisem rodinné, finanční a socio-ekonomické situace, specifikací (popisem) místa případného výkonu TDV, konkretizací výkonu TDV, postojem obviněného k trestné činnosti, postojem poškozeného a vlastním stanoviskem PMS a riziky spojenými s výkonem trestu domácího vězení. Cílem je zjistit, zda probační úředník popisuje situaci věcně, srozumitelně a zabývá se všemi důležitými aspekty.

¹⁰⁴ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace. 1.* Vydání. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2. – strana 132.

Z celkového počtu 16 případů uložených TDV v okrese České Budějovice bylo vybráno 6 případů uloženého a nařízeného TDV (čili 6 stanovisek). Stanoviska byla vybrána z části účelově a z části prostým náhodným výběrem. Účelová část výběru stanovisek byla cílena na ty případy, které skončily přeměnou TDV v trest nepodmíněný. Důvodem výběru trestů přeměněných v trest nepodmíněný je to, aby výzkum zachytil nejen případy úspěšně vykonaných trestů, ale aby též zohlednil práci úředníků a soudu v případech neúspěšného výkonu TDV. Celkem šlo o 2 případy, kdy pouze tyto byly za celou dobu účinnosti trestního zákoníku v okrese České Budějovice přeměněny. Z případů přeměněných TDV jde o účelový výběr vyčerpávající. Zbylé 4 případy byly vybrány prostým náhodným výběrem ze zbylého počtu 14 případů TDV uložených a nařízených v okrese České Budějovice. Zpracovávat větší počet případů, například vyčerpávající metodou (všech 16 případů), by bylo pro účely bakalářské práce z důvodu velkého rozsahu nevhodné a jako takové by bylo možné rozšířit případně do práce diplomové.

Ad. 2) a 3) Analýza „Evidovaného spisu Probační a mediační služby ČR“ se bude zabývat kroky, které probační úředník učinil v rámci svých kompetencí a vyčerpá-li všechny dostupné zdroje informací k tomu, aby tyto mohl zohlednit v dokumentu „Stanovisko PMS k uložení trestu domácího vězení“. Ze stejného důvodu bude spis komparován s interním dokumentem Probační a mediační služby ČR „Metodika trestu domácího vězení“. „Metodika PMS k zajištění výkonu trestu domácího vězení“ (dále jen „Metodika“) je výchozím a interním dokumentem Probační a mediační služby ČR, kterým se probační úředník musí řídit a který by měl v rámci své činnosti respektovat.

Tento metodický materiál je rozdělen do tří na sebe navazujících částí, které se zaměřují na oblast činnosti probačního úředníka před rozhodnutím soudu o uložení tohoto trestu, dále popisuje činnost v době, kdy je TDV pravomocně uložen (a není nařízen jeho výkon) a v poslední řadě se metodický materiál zabývá postupy probačního úředníka v rámci zajištění výkonu kontroly tohoto trestu.¹⁰⁵

„Metodika“ není taxativním výčtem všech kroků, které probační úředník činí, nýbrž pouze těch, které by neměl v rámci své agendy opominout.

¹⁰⁵ Pokyn ředitele PMS č. 4/2010, kterým se upravuje metodický postup úředníků a asistentů PMS ČR v oblasti zajištění podkladů pro možnost uložení a výkonu kontroly trestu domácího vězení

Ad. 4) „Rozsudky, trestní příkazy a usnesení“ budou podrobeny analýze, aby v komparaci s návrhy PMS i výsledky ze semistrukturovaných rozhovorů mohlo být potvrzeno či vyvráceno, zdali soudci využívají a zohledňují ve svých rozhodnutích informace, které pro ně probační úředníci zajišťují. V případě, že soudci informace zajištěné PMS využívají, bude zde posuzováno, jakým způsobem tak činí.

Vzhledem k tomu, že některé z dokumentů (např. „Evidovaný spis Probační a mediační služby ČR“) jsou zcela interního charakteru, do kterého má právo nahlížet pouze obviněný (odsouzený) nebo vedoucí příslušného střediska či pověřený pracovník PMS, nebudou tyto dokumenty v práci zveřejněny. Budou zde pouze zaznamenány vlastní výsledky (formální náležitosti) do tabulky.

B) Semistrukturované rozhovory:

Semistrukturovaný nebo jinak také polostrukturovaný rozhovor stojí na rozhraní mezi strukturovaným a nestrukturovaným rozhovorem. Výzkumník má dán soubor témat a souvisejících otázek, které v rozhovoru užívá dle toho, jak je v dané situaci vhodné. Tazatel může dle potřeby měnit i otázky, když se v kontextu rozhovoru zdají být nevhodné a naopak nové vhodné otázky může do rozhovoru doplnit.¹⁰⁶

Výzkumný rozhovor je proces, který si klade za cíl prostřednictvím interakce mezi tazatelem a respondentem získat informace potřebné pro pochopení problémové oblasti, tj. oblasti zkoumané.¹⁰⁷

Pro semistrukturované rozhovory byli vybráni tři respondenti – soudci Okresního soudu v Českých Budějovicích z trestního úseku, a to účelově (vyčerpávajícím způsobem) z těch, kteří pověřovali PMS k zahájení činnosti v přípravném řízení k zajištění podkladů pro rozhodování soudu o uložení trestu domácího vězení. Jednalo se o ty soudce, kteří rozhodovali ve věci uložení a nařízení TDV v konkrétních případech (viz kapitola sběr dat).

¹⁰⁶ WIDEMUTH Barbara, M., *Applications of Social Research Methods to Questions in Information and Library Science*, Westport: Libraries Unlimited, 2009. 421 s. ISBN 978-1591585039. – strana 228.

¹⁰⁷ PAVLICA, K. et al. *Sociální výzkum, podnik a management*. 1. vydání. Praha: Ekopress, 1999. 160 s. ISBN 80-86119-25-4. – strana 52.

Kritériem pro účelový výběr je určitá vlastnost nebo projev vlastnosti či stav, pro který účastníky cíleně vyhledáváme, a zároveň jsou tito ochotni se do výzkumu zapojit.¹⁰⁸

V kontextu této práce byl účelový výběr zaměřen na soudce Okresního soudu v Českých Budějovicích, viz popis v prvním odstavci. Takto bylo vybíráno z toho důvodu, aby bylo možné komparovat data ze semistrukturovaných rozhovorů a z obsahové analýzy dokumentů a mohlo tak být výzkumem odpovězeno na výzkumné otázky. Jinými slovy, aby bylo možné metodou triangulace porovnat a verifikovat získaná data.

¹⁰⁸ MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing a.s., 2006. 332 s. ISBN: 80-247-1362-4.

3.4 Sběr dat

Sběr dat přichází na řadu až po stanovení cílů, vytvoření konceptuálního rámce, definování výzkumných otázek, výběru designu a po uvažování nad kontrolou kvality zkoumání.¹⁰⁹

Různými metodami sběru dat získáváme informační materiál, který popisuje realitu.¹¹⁰

Semistrukturované rozhovory jsem realizoval v květnu až červnu 2013. Vybraní soudci byli osobně dotázáni na možný termín rozhovoru, aby tento nezasahoval do jejich činnosti. Vzhledem k velké vytiženosti soudců bylo nutné termíny individualizovat dle jejich potřeb. Rozhovory probíhaly vždy v kanceláři soudce. K záznamu rozhovoru by použit záznamový arch (viz Příloha 01), který byl předpřipraven a obsahoval otázky k tématu (návod rozhovoru).

Návod k rozhovoru představuje seznam otázek nebo témat, které je nutné probrat a který zajistí, že se dostane na všechna důležitá témata. Zároveň tento způsob interview výrazně šetří čas tazatele i dotazovaného.¹¹¹

Jak již bylo výše uvedeno, vzhledem k časové vytiženosti soudců byl tento způsob rozhovoru velmi vhodný. Soudce byl v záznamovém archu označen pouze číslem, se kterým je i v další empirické části výzkumu pracováno, aby se zajistila alespoň částečná anonymita.

Začátek interview byl soustředěn na uvolnění, otázky směřovaly ke standardnímu navázání komunikace a nebyly cíleny přímo na sběr dat.

Jak Hendl uvádí, počáteční fázi rozhovoru je nutné věnovat patřičnou pozornost a prolomit případné psychické bariéry.¹¹²

Dotazovaného jsem ujistil, že rozhovor nebude zveřejněn se jménem a v tomto ohledu bude do jisté míry anonymní. Úplné anonymity v osobním rozhovoru samozřejmě dosáhnout nikdy nelze, jelikož je tazatel v přímém kontaktu s dotazovaným, nicméně v práci prezentované a interpretované výsledky jsou anonymní. Anonymita je v tomto ohledu do jisté míry irelevantní, jelikož, hovoříme-li o osobách soudců konkrétního soudu, jsou jednak k nízkému počtu těchto osob a dále též

¹⁰⁹ ŠVARÍČEK, R., ŠEĎOVÁ, K. et al. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007. 384 s. ISBN – 978-80-7367-313-0. – strana 142.

¹¹⁰ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace. 1.* Vydání. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2. – strana 207.

¹¹¹ Tamtéž – strana 174.

¹¹² Tamtéž – strana 167.

pro specifika triangulace analyzovaných dokumentů identifikovatelní (byť pouze v rámci justičního systému). Na tuto skutečnost byli soudci upozorněni.

Průměrná délka rozhovoru byla 30 min.

3.5 Analýza dat

Úkolem analýzy dat je podrobit tato data podrobné systematické analýze a interpretaci a poukázat na zajímavosti, které data přinesla.¹¹³

Součástí analýzy je redukce dat tak, aby nebyla zbavena kontextu. Při analýze je zapotřebí data zorganizovat, např. prostřednictvím tabulek, schémat a grafů, a to proto, že jsou velmi objemná a postrádají strukturu.¹¹⁴

Kvalitativní analýza je umění zpracovat data smysluplně, užitečně a nalézt odpověď na položenou výzkumnou otázku.¹¹⁵

V této práci byla dle výše popsané metodiky data sesbírána formou semistrukturovaných rozhovorů a shromážděním odborných dokumentů.

K duplicitě zkoumaného vzorku nemohlo dojít, jelikož data sbíral jeden tazatel. Ze stejného důvodu nedojde k duplicitě obsahové analýzy dokumentů, kterou činí taktéž jeden výzkumník.

Rozhovory se soudci jsou součástí příloh, kde je vložena jejich doslovná transkripce (viz Příloha 02).

Transkripcí se rozumí proces převodu mluveného projevu z rozhovoru interview nebo ze skupinové diskuse do písemné podoby.¹¹⁶

Data ze semistrukturovaných rozhovorů, resp. pouze jejich důležitý a věcný obsah, budou zaznamenána do přehledné tabulky, aby bylo možné data snáze komparovat. Stejným způsobem jsou zaznamenány data z analýzy dokumentů.

Zobrazením dat v tabulkách je usnadněn proces odvozování závěrů.¹¹⁷

Pro celkový souhrn získaných dat je použito grafů.

¹¹³ ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. et al. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007. 384 s. ISBN – 978-80-7367-313-0. – strana 207.

¹¹⁴ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace. 1.* Vydání. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2. – strana 207.

¹¹⁵ Tamtéž – strana 223.

¹¹⁶ Tamtéž – strana 208.

¹¹⁷ Tamtéž – strana 214.

4. VÝSLEDKY

4.1 Výsledky analýzy dokumentů

Následující tabulky shrnují v pěti případech uložených a nařízených trestů domácího vězení důležitá data získaná sekundární analýzou dokumentů. Jak již bylo v metodické části popsáno, jsou získána z následujících zdrojů:

- „Stanovisko PMS k uložení trestu domácího vězení“ (dále jen „Stanovisko“)
- „Evidovaný spis Probační a mediační služby ČR“ (dále jen „Spis“)
- „Rozsudky, trestní příkazy, nařízení a usnesení“

Níže uvedená data jsou interpretována a sumarizována, zároveň jsou, tam kde je zapotřebí, komparována s „Metodikou PMS k zajištění výkonu trestu domácího vězení“ (dále jen „Metodika“)

Pro přehlednost je zvolen popis následujících oblastí hodnocení, které je u každého ze šesti případů slovně zaznamenáno v tabulkách:

- 1) Reakce soudu na návrh PMS
- 2) Posouzení obsahu zpracování stanovisek PMS s požadovanou „Metodikou“

Podrobné záznamy získaných dat u jednotlivých případů jsou zaznamenány v tabulkách, viz. příloha (včetně komentáře).

ODSOUZENÝ 01

Reakce soudu na návrh	
Rozsudek / trestní příkaz reflektuje následující návrhy PMS	<ul style="list-style-type: none">- zdržet se užívání návštěv restauračních zařízení, hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek- zdržet se požívání alkoholu a návykových látek- povinnost písemně předem oznámit PÚ změnu pracovní doby potvrzené od zaměstnavatele- výměra trestu náhradního
Rozsudek / trestní příkaz téměř reflektuje následující návrhy PMS	<ul style="list-style-type: none">- celková délka TDV- výměra trestu náhradního
Rozsudek / trestní příkaz nereflektuje následující návrhy PMS	<ul style="list-style-type: none">- dostavovat se na PMS
Obecně	<ul style="list-style-type: none">- reflektuje návrhy PMS a některé přímo cituje- soudce (stejně jako úředník PMS) považuje uložení TDV za vhodnou alternativu
Posouzení stanoviska PMS v kontextu s Metodikou	

	<ul style="list-style-type: none"> - obsahuje všechny formální náležitosti i potřebné přílohy - obsahuje orientováno k doporučení uložení TDV - je řádně odůvodněno - je psáno jednoduše, srozumitelně a obsáhle - v některých oblastech převažuje sociální rozsah nad věcným obsahem (ten však lze vždy vyčíst) - obsahuje všechna věcná data a informace, které soud může při svém rozhodování zohlednit
--	--

Nereflektování návrhu PMS spočívajícím v povinnosti odsouzeného dostavovat se na PMS nemusí být zapříčiněno záměrem soudce takový návrh neakceptovat, nýbrž jej mohl považovat za neúčelný vzhledem k okolnostem, že u obviněného již probíhá zkušební doba podmíněného odsouzení s dohledem, kdy odsouzený v kontaktu s úředníkem je a být musí. Ze zkušeností úředníků též vyplývá, že tato povinnost nemusí být nutně citována v rozsudku. Konkrétně v případě, kdy povinnosti spojené s výkonem TDV, se kterými je klient seznamován v rámci „Poučení o výkonu TDV“, přímo ukládají, že odsouzený musí PMS poskytnout veškerou potřebnou součinnost, což vytváří prostor pro přímý kontakt. V neposlední řadě nelze zcela vyloučit, že vzhledem k širokému textu závěrečného stanoviska, mohla být tato povinnost ze strany soudce přehlédnuta.

Na výše uvedené zjištění navazuje mé doporučení:

- **přehlednější stratifikace textu a jeho formátování (povinnosti, omezení a důležitá data oddělit a zvýraznit).**

ODSOUZENÝ 02

Reakce soudu na návrh	
Rozsudek / trestní příkaz reflektuje následující návrhy PMS	<ul style="list-style-type: none">- zdržet se požívání alkoholu a návykových látek
Rozsudek / trestní příkaz téměř reflektuje následující návrhy PMS	<ul style="list-style-type: none">- výměra délky trestu i trestu náhradního
Rozsudek / trestní příkaz nereflktuje následující návrhy PMS	<ul style="list-style-type: none">- časové vymezení TDV
Obecně	<ul style="list-style-type: none">- z větší části reflektuje návrhy PMS a některé přímo cituje- soudce, stejně jako úředník PMS, považuje uložení TDV za vhodnou alternativu
	Posouzení stanoviska PMS v kontextu s Metodikou
	<ul style="list-style-type: none">- obsahuje všechny formální náležitosti i potřebné přílohy- je orientováno k doporučení uložení TDV- je řádně odůvodněno- je psáno přehledně a oproti předchozímu stanovisku více věcně- obsahuje všechny potřebná data a informace, které soud může při svém rozhodování zohlednit

Důvod nereflktování návrhu PMS v oblasti časového vymezení trestu byl obdobný, jako uváděl soudce v předchozím případě (výměra stanovená v rozsudku již

nelze měnit v neprospěch odsouzeného, kdežto lze v jeho prospěch změnit v nařízení TDV). Navíc časové vymezení trestu navrhované ze strany PMS by bylo dle soudce natolik liberální a ve prospěch obviněného (odsouzený by měl velmi volný režim), že by se vytrácel účel trestu. Probační úředník navrhoval časové vymezení trestu z toho důvodu, že obviněný byl osobou samostatně výdělečně činnou (dále jen OSVČ) a uváděl, že víkendy (až na výjimky) vždy pracuje. Soud by měl přihlídnout k okolnostem, které brání výkonu TDV, jako je právě výkon zaměstnání a cesta do zaměstnání i z něj. Soudce tyto okolnosti zaměstnání vzal v úvahu, přesto se rozhodl toto přímo do rozsudku nezohlednit. Neznamena to však, že v odůvodněných případech nemůže nařízením změnit časové vymezení TDV ve prospěch odsouzeného. Zde si soud ponechal jakousi „vůli“ ve svém rozhodnutí, která lze i v průběhu výkonu TDV změnit. Uložil-li by soud v rozsudku dobu liberálnější a odsouzený se rozhodl o víkendu nepracovat nebo se stal zaměstnancem (i nezaměstnaným), již by nešlo trest zpřísnit, a to ani nařízením. Úředník i v tomto případě postupoval správně, i když jeho návrh nebyl v rozhodnutí soudu zohledněn.

Doporučení:

U obviněných, kteří jsou osobami samostatně výdělečně činnými, není vhodné doporučovat příliš liberální časové vymezení TDV v případě, že není takové doporučení náležitě odůvodněno a soudu doloženo. Za náležité odůvodnění by mohlo být považováno např.:

- povinnost OSVČ vykonat práci, ke které se zavázal smlouvou
- vysoké náklady na živobytí, které může OSVČ sanovat pouze z prostředků, které si opatří nad rámec běžné pracovní doby (např. o víkendu)
- finanční a jiné smluvní (rodinné) závazky či povinnosti, které je obviněná OSVČ povinna plnit, a na které nemá jiné prostředky než ty, které získá nad rámec běžné pracovní doby (např. o víkendu)

- **Není-li obviněný existenčně vázán na víkendovou práci, je vhodné doporučit úzké časové vymezení TDV. Je-li na takovém příjmu obviněný vázán, je vhodné toto soudu patřičně odůvodnit a doložit.**

Výkon trestu domácího vězení

Odsouzený 02 trest vykonal, nicméně byly s ním řešeny situace, které mohly vést k přeměně trestu domácího vězení. Důvodem byla nepřítomnost při kontrole PMS v místě, kde uváděl, že pracuje. Dále též problémy spojené s návraty ze zaměstnání. Zmíněná problematika se týká právě ukládání TDV obviněným OSVČ.

ODSOUZENÝ 03

Reakce soudu na návrh	
Rozsudek / trestní příkaz reflektuje následující návrhy PMS	<i>rozsudek reflektuje všechny návrhy probačního úředníka</i> <ul style="list-style-type: none">- zdržet se požívání alkoholu a návykových látek- dostavovat se na PMS dle výzvy probačního úředníka- výměra délky trestu- časové vymezení trestu
Rozsudek / trestní příkaz téměř reflektuje následující návrhy PMS	<ul style="list-style-type: none">- není
Rozsudek / trestní příkaz nereflektuje následující návrhy PMS	<ul style="list-style-type: none">- není
Obecně	<ul style="list-style-type: none">- zcela reflektuje návrhy PMS a některé přímo cituje- soudce, stejně jako úředník PMS, považuje uložení TDV za vhodnou alternativu
	Posouzení stanoviska PMS v kontextu s Metodikou
	<ul style="list-style-type: none">- obsahuje všechny formální náležitosti i potřebné přílohy- je orientováno k doporučení uložení TDV- obsahuje všechny potřebná data a informace, které soud může při svém rozhodování zohlednit- stanovisko neošetřuje všechna rizika spojená s výkonem TDV

	a) lokalita TDV b) zaměstnání (zkušební doba) c) postoj k trestné činnosti (bagatelizace)
--	---

Doporučení:

- podrobně se věnovat lokalitě a rizikům spojeným s kontrolou TDV
- intenzivně a do hloubky se zabývat motivem trestného činu a postojem ke spáchanému trestnému činu
- zabývat se riziky spjatými se ztrátou zaměstnání

Výkon trestu domácího vězení

Z praxe vyplynulo, že odsouzený 03 tak, jak omlouval své předchozí protiprávní jednání (řízení bez řidičského oprávnění), stejným způsobem omlouval svou nepřítomnost v místě nařízeného TDV. Nepřítomnost v místě nařízeného TDV a lživé a smyšlené situace, ve kterých odsouzeného rodina kryla, byly důvodem rozhodnutí soudu o přeměně TDV. Odsouzený výkon TDV několikrát mařil (nebyl zastížen v místě bydliště v dobu, kdy se zde měl zdržovat) a TDV mu byl pravomocně přeměněn na VTOS. Trest odnětí svobody mu byl po velmi krátké době amnestován.

ODSOUZENÝ 04

Reakce soudu na návrh

Rozsudek / trestní příkaz reflektuje následující návrhy PMS	<i>rozsudek reflektuje všechny návrhy probačního úředníka</i> <ul style="list-style-type: none">- zdržet se požívání alkoholu a návykových látek- na výzvu probačního úředníka se podrobit testování na přítomnost OPL- dostavovat se na PMS dle výzvy probačního úředníka- výměra délky trestu- časové vymezení trestu- hlásit jakoukoli změnu svého zaměstnání a změnu směnného provozu- v případě ztráty zaměstnání se zaevidovat na ÚP- povinnost pravidelně hlásit PMS harmonogram směn- dodržovat stanovený plán výkonu TDV
Rozsudek / trestní příkaz téměř reflektuje následující návrhy PMS	<ul style="list-style-type: none">- není
Rozsudek / trestní příkaz nereflektuje následující návrhy PMS	<ul style="list-style-type: none">- není
Obecně	<ul style="list-style-type: none">- zcela reflektuje návrhy PMS a některé přímo cituje- soudce, stejně jako úředník PMS, považuje uložení TDV za vhodnou alternativu

Posouzení stanoviska PMS v kontextu s Metodikou
<ul style="list-style-type: none"> - obsahuje všechny formální náležitosti i potřebné přílohy - je orientováno k doporučení uložení TDV - obsahuje všechny potřebná data a informace, které soud může při svém rozhodování zohlednit - stanovisko neošetřuje všechna rizika spojená s výkonem TDV <ul style="list-style-type: none"> a) drogový abúzus – opakovaný b) opakované porušení zákona za přečin stejného druhu c) VTOS za neplnění podmínek v souvislosti s trestem OPP d) absence zodpovědnosti při plnění závazů vůči společnosti (bez motivace k vyhledání a sanaci dluhů)

Doporučení:

- v případě zjištění drogového abúzu se této problematice věnovat velmi do hloubky
- sumovat rizika spojená s výkonem TDV – udělat celkový náhled na rizika a nehodnotit je separovaně
- nedomnívat se, že ošetřením rizika v podobě drogového či alkoholového testování dojde ke změně uvažování a způsobu života obviněného

- intenzivně a do hloubky se zabývat motivem T. Č. a postojem ke spáchanému T. Č.
- v případě pochybností uložení TDV nedoporučovat
- **nechat vzniknout i nové upřesňující dokumenty, jako je „Plán TDV“**

Výkon trestu domácího vězení

I v tomto případě z praxe vyplynulo, že odsouzený nehodlal přijmout zodpovědnost za své protiprávní jednání (i když tvrdil opak), jelikož vinu svaloval na OPL. Zároveň nepřipustil svou závislost či touhu drogu příležitostně užívat. Pravděpodobně vlivem nespolehlivosti a nezájmu žít spořádaný život, což mohl významně ovlivnit právě drogový abúzus, klient přišel o své zaměstnání. Dále se také nezdržoval v místě nařízeného TDV a byl probačními úředníky přistižen při porušování tohoto trestu. **Na návrh PMS byl trest domácího vězení odsouzenému přeměněn na trest nepodmíněný.** Ani v tomto případě se však ve zpracování podkladů soudu nedopustil úředník markantních formálních ani obsahových nedostatků. Stanovisko logicky navazovalo na ošetření rizik a opíralo se o motivaci, kterou klient projevoval ve vztahu k výkonu TDV.

ODSOUZENÝ 05

Reakce soudu na návrh	
Rozsudek / trestní příkaz reflektuje následující návrhy PMS	<ul style="list-style-type: none">- výměra délky trestu- povinnost uhradit škodu, kterou odsouzený svým jednáním způsobil
Rozsudek / trestní příkaz téměř reflektuje následující návrhy PMS	<ul style="list-style-type: none">- není
Rozsudek / trestní příkaz nereflektuje následující návrhy PMS	<ul style="list-style-type: none">- zdržet se požívání alkoholu a návykových látek a povinnost podrobit se testování na přítomnost těchto látek v organismu odsouzeného- dostavit se na výzvu probačního úředníka na PMS- časové vymezení trestu (rozsudek ani nařízení neobsahuje vůbec)
Obecně	<ul style="list-style-type: none">- z větší části nereflektuje návrhy PMS- soudce, stejně jako úředník PMS, považuje uložení TDV za vhodnou alternativu
	Posouzení stanoviska PMS v kontextu s Metodikou
	<ul style="list-style-type: none">- obsahuje všechny formální náležitosti i potřebné přílohy- je orientováno k doporučení uložení TDV- obsahuje všechny potřebná data a informace, které soud může při svém rozhodování zohlednit- stanovisko neošetřuje všechna

	rizika spojená s výkonem TDV
	a) opakované porušení zákona za přečin stejného druhu
	b) spáchání trestného činu v době podmíněného odsouzení s dohledem

Doporučení:

- i v tomto případě věnovat více pozornosti tvrzení obviněného, že si uvědomuje závažnost svého jednání, které již nehodlá opakovat – téma postoje k T. Č. zpracovat více do hloubky

Výkon trestu domácího vězení

Obdobně jako u předchozích dvou případů, kde byl TDV odsouzeným přeměněn na VTOS, i zde obviněný nepřijímal odpovědnost za své jednání, jelikož vinu svaloval na požití alkoholu. V komparaci s ostatními informacemi o obviněném a jeho motivaci se úředník rozhodl TDV doporučit. Vlastní výkon TDV proběhl bez jakýchkoli komplikací a trest odsouzený řádně vykonal. Odsouzený se ve zkušební době osvědčil. Z komparace s předchozími případy by se bylo možné domnívat, že nepřijetí odpovědnosti za své jednání nemusí být významným faktorem pro úspěšnost výkonu TDV. Současně (soudě pouze dle tohoto konkrétního případu) nemusí být pro úspěšný výkon TDV bezpodmínečně nutné ukládat specifické povinnosti či omezení navrhované probačním úředníkem, i když logicky navazují na rizika spojená s výkonem TDV. U obviněného 05 povinnosti i omezení doporučovány byly, uloženy však nebyly, a přesto byl trest bez komplikací vykonán. Domnívám se, že zde významnou roli hrála motivace (obavy z VTOS), která mohla de facto dostatečně sanovat rizika spojená s mařením výkonu tohoto trestu a specifické povinnosti či omezení tím již nemusely plnit svou úlohu. Jsem toho názoru, že návrh na uložení specifických povinností či omezení, je-li náležitě opodstatněn, by měl vždy nalézt své místo v rozsudku či trestním příkazu. Důvodem je minimalizace rizik maření výkonu trestu domácího vězení.

ODSOUZENÝ 06

Reakce soudu na návrh	
Rozsudek / trestní příkaz reflektuje následující návrhy PMS	<ul style="list-style-type: none">- povinnost dostavovat se na PMS dle toho jak stanoví probační úředník- časové vymezení trestu
Rozsudek / trestní příkaz téměř reflektuje následující návrhy PMS	<ul style="list-style-type: none">- není
Rozsudek / trestní příkaz nereflektuje následující návrhy PMS	<ul style="list-style-type: none">- výměra délky trestu
Obecně	<ul style="list-style-type: none">- z větší části reflektuje návrhy PMS
Posouzení stanoviska PMS v kontextu s Metodikou	
	<ul style="list-style-type: none">- obsahuje všechny formální náležitosti i potřebné přílohy- je orientováno k doporučení uložení TDV- obsahuje všechny potřebná data a informace, které soud může při svém rozhodování zohlednit- neobsahuje některé informace, které jsou zaznamenány ve spise (rizika)- stanovisko neošetřuje všechna rizika spojená s výkonem TDV<ul style="list-style-type: none">a) opakované porušení zákona za přečin stejného druhu

	b) spáchání trestného činu ve zkušební době podmíněného odsouzení
--	---

Doporučení:

- uvést rizika spojená s rodinnou situací a rizika spojená s cestováním za brigádami, zejména v oblasti včasného návratu domů a způsobů dopravy
- více pracovat s rodinou (zejména jakožto zdrojem informací k verifikaci)

Výkon trestu domácího vězení

Obviněný se s ohledem na hodnocení rizik jevil jako více rizikový, současně však motivovaný k výkonu tohoto trestu. Zároveň po čas výkonu TDV se dobrovolně nabídl k pilotnímu testování elektronického monitoringu („náramků“), což vedlo k vyšší míře angažovanosti odsouzeného i potvrzení jeho motivace TDV vykonat. Vlastní výkon trestu byl krátce před jeho úspěšným zakončením amnestován.

4.2 Výsledky semistrukturovaných rozhovorů

Jak již bylo v metodické části výše popsáno, pro rozhovory byli účelovým způsobem vybráni tři respondenti – soudci Okresního soudu v Českých Budějovicích z trestního úseku. Jednalo se o soudce, kteří v přípravném řízení pověřovali PMS k zahájení činnosti k zajištění podkladů pro rozhodování soudu o uložení trestu domácího vězení.

Ze semistrukturovaných rozhovorů se soudci (jejich přesný opis je v Příloze 02), lze interpretovat následující:

- soudci hodnotí spolupráci s PMS jako velmi přínosnou a funkční, zmiňují spolupráci nejen v oblasti zajištění podkladů k uložení TDV, ale též i v ostatních oblastech, jako je výkon OPP či příprava podkladů k odklonům v trestním řízení
- soudci by na spolupráci nic neměnili
- soudci zdůrazňují bezproblémovou komunikaci a případné operativní řešení potřeb soudu, na které PMS reaguje
- soudci vyjádřili spokojenost s rychlostí zpracování podkladů PMS pro soud.
- soudci se pozitivně hodnotí kvantitu i kvalitu zajištěných podkladů ze strany PMS
- soudci o stanovisko opírají svá rozhodnutí (informace považují za velmi důležité)
- soudci přihlížejí k navrhovaným povinnostem (zejména tam, kde jsou náležitě opodstatněny a mají souvislost se spáchaným trestným činem)
- soudci reflektují návrh PMS na rozsah uložených hodin s ohledem na zaměstnání pachatele (musí být řádně odůvodněno)
- soudci vnímají návrh na délku uložení TDV spíše jen jako doporučení, které zřídka zohledňují
- soudci vnímají nedoporučující stanovisko za signifikantní a tímto se zabývají (je-li řádně odůvodněno) návrh ze strany PMS akceptují
- soudci považují rizika popsaná ve stanovisku za velmi důležitá (stejně jako jejich ošetření)

- soudcům stanoviska pomáhají se na obviněného podívat ze širšího úhlu pohledu, což jim mnohdy vlastní trestní spis neumožňuje
- soudci jsou s vlastní kontrolou výkonu TDV v rámci možností spokojeni (zmiňují omezení PMS a absenci elektronického monitoringu)
- soudci zmiňují, že by aktuálně na spolupráci nic neměnili

Doporučení ze strany soudců:

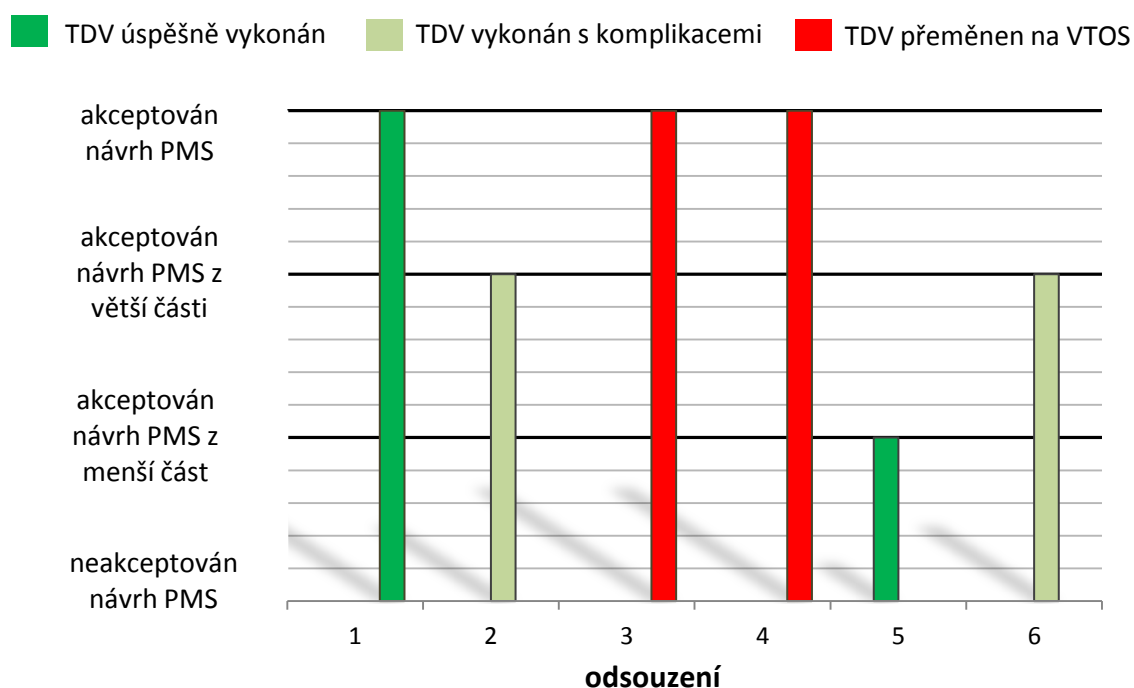
- jeden ze soudců zmiňuje, že by bylo dobré zvážit posílení kompetencí v oblasti návrhů na přeměny trestů ve vykonávacím řízení
- jeden ze soudců zdůrazňuje obezřetnost PMS v problematice účelového jednání u některých odsouzených
- žádná další doporučení ani rozšíření (např. přílohy) stanoviska soudci nenavrhují. Zároveň jeden ze soudců zmiňuje, že jsou stanoviska dostatečně popisná

Negativa TDV vnímaná soudem:

- soudci zmiňují problematiku přeměny trestu a právní nedokonalost daného trestu
- soudci vyzdvihli např. negativum vzniku trestu pro jeho ekonomičnost namísto výchovného účelu
- jako další negativum vidí nedokonalou právní úpravu (pro jeho rychlou implementaci do českého práva)
- dále zmiňují negativum zneužitelnosti trestu a dosavadní absenci náramků
- negativně soudci vnímají též novou právní úpravu, která trest ještě zmírnila, čímž klesl i jeho kredit

4.3 Celkové výsledky

Následující graf znázorňuje všech šest odsouzených, kterým se tato práce věnuje, a shrnuje, do jaké míry byl návrh PMS ze strany soudu akceptován a zda byl výkon TDV úspěšný či nikoli. Rozdíl mezi úspěšným výkonem a výkonem s komplikacemi je ten, že u výkonu s komplikacemi se po čas TDV vyskytly situace, které by podmiňovaly případnou přeměnu v trest nepodmíněný, nicméně s přihlédnutím k okolnostem byly soudem takové situace shledány za méně závažné a trest nebyl přeměněn.

Graf 3 – Akceptace TDV a jeho výkon (vlastní zdroj)

Ve výše uvedených dvou případech (červené sloupce) ze šesti (respektive z patnácti**), kdy odsouzení neplnili podmínky výkonu TDV a jejich trest jim byl přeměněn na nepodmíněný, lze neúspěch přisuzovat následujícím faktorům:

- osobnost odsouzeného
- bagatelizace TDV
- nepřijetí zodpovědnosti
- v jednom případě též závislost na OPL

V případě šetření probačního úředníka nelze eliminovat, v případě, že je obviněný velmi schopný (přesvědčivě výmluvný), zkreslení informací k hodnocení rizik. Obdobné případy se v praxi i nadále objevovat budou, jelikož mnoho informací, které pocházejí od klienta a jeho rodiny, jsou subjektivní a nelze je úspěšně verifikovat.

****celkový počet přeměněných TDV v Okrese České Budějovice činil dva případy z celkového počtu 15 případů uložených TDV**

Na základě získaných dat a jejich interpretace je možné odpovědět na výzkumné otázky následovně.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 1:

Jak zohledňují soudy ve svých rozhodnutích návrhy zajištěné Probační a mediační službu ČR?

Z analýzy dokumentů vyplývá zjištění, že soudy:

- **a) ve třech ze šesti případů (v 50%) přímo citovaly do odůvodnění návrhy PMS (v jednom ze šesti případů byl TDV uložen trestním příkazem, který neobsahuje odůvodnění)**
- **b) v pěti ze šesti případů (v 83,3%) reflektovaly návrhy PMS ve stanovení povinností**
- **c) ve čtyřech ze šesti (v 66,6%) reflektovaly návrhy PMS ve stanovení omezení**
- **c) ve třech ze šesti případů (v 50%) zcela akceptovaly návrhy PMS na délku výměry trestu (v jednom případě nebyla délka akceptována – významně se lišila od návrhu PMS a ve dvou případech se lišila o pouhé 1 – 2 měsíce, což nelze striktně vnímat jako „neakceptaci“)**
- **d) ve čtyřech ze šesti (v 66,6%) případů akceptovaly návrhy PMS na časové vymezení trestu**
- **e) vždy (ve 100%) akceptovaly doporučující návrh PMS na uložení / neuložení TDV**

Nutno zmínit, že nelze ve všech případech zcela uspokojivě určit, zda je rozhodnutí soudu přímou reflexí návrhu PMS, nebo se soud rozhodl nezávisle a shodou

okolností je takové rozhodnutí stejné či obdobné tomu, které navrhoval probační úředník. Takové poznatky by bylo případně možné zjistit při přímé konzultaci se soudcem, a to krátce potom, co ve věci rozhodoval. V rámci tohoto výzkumu nebylo časově možné k takové eventualitě přistoupit. Mimo jiné by dotazy tohoto charakteru mohly působit jako ovlivňování autonomie soudu. Podstatné je, že soud nerozhoduje zcela odlišně, než jak PMS navrhuje, jelikož návrhy PMS jsou racionální, opodstatněné a snaží se ošetřovat rizika spojená s výkonem TDV. **Rovněž soudci, kteří rozhodovali ve výše uvedených případech nařízených TDV, v rámci semistrukturovaných rozhovorů potvrdili, že návrhy PMS zohledňují ve svých rozhodnutích.**

Odpověď na výzkumnou otázku č. 2:

Závisí úspěšnost výkonu trestu domácího vězení na kvalitě zpracovaného podkladu k uložení trestu domácího vězení?

Vzhledem ke zjištěným informacím, kde většina stanovisek byla zpracována věcně, se všemi formálními náležitostmi a v souladu s „Metodikou“, lze předpokládat, že by úspěšnost výkonu zkoumaných TDV měla být obdobná. Zároveň z analýzy neúspěšných, čili přeměněných TDV v tresty nepodmíněné, vyplývá, že ošetření rizik v podobě uložení povinností či omezení soudem není dostačující pro úspěšný výkon TDV. Dle mého názoru jsou stanoviska k uložení TDV zpracována kvalitně. **Z výše uvedeného tímto vyplývá, že by kvalita zpracovaných stanovisek neměla mít vliv na úspěšnost výkonu TDV.** V tomto kontextu se jako významné skutečnosti ovlivňující ne/úspěšnost výkonu TDV jeví:

- osobnost pachatele
- závislost na OPL
- ne/důvěra v systém kontrol TDV
- lhostejnost k justičnímu systému
- absence zodpovědnosti a vize budoucnosti
- sociálně patologické způsoby chování a jednání
- a jiné

V neposlední řadě nutno dodat kontext druhý. Předpokládám-li, že odpověď na výše uvedenou výzkumnou otázku vycházela ze skutečnosti, že všechna soudu zasláná

stanoviska byla zpracována kvalitně, pak je důvodné se domnívat, že byla-li by některá zpracována nekvalitně, mohl by výzkum potvrdit opak. Opakem rozumím to, že kvalita zpracování stanoviska je významná pro úspěšný výkon TDV. Z tohoto vyplývá, že vzorek stanovisek, jelikož tyto byly zpracovány kvalitně, nemohl prokázat, zdali platí závislost mezi kvalitou stanoviska a úspěšností výkonu TDV (pro absenci nekvalitních stanovisek). **V takovém případě výzkumná část potvrzuje, že existují významnější faktory v oblasti úspěšnosti či neúspěšnosti výkonu TDV, než je kvalita zpracování stanoviska k uložení TDV.**

Osobně se domnívám, že nejrizikovější oblastí je vlastní osobnost (charakter) obviněného, jeho vnitřní postoj k systému spravedlnosti a motivace k vedení řádného způsobu života. I když probační úředník dokáže kvalitativně zhodnotit a i ošetřit zjištěná rizika, jeví se nezjištěné riziko spočívající v osobnosti pachatele jako významnější faktor než součet rizik zjištěných. Pro takto holistické pojetí práce s obviněným by však bylo nutné, aby měl úředník „psychoanalytické“ dovednosti, avšak ani tyto by nemusely znamenat stoprocentní úspěch. V případě těchto dovedností probačního úředníka by se vytrácel smysl trestu, kdy by zodpovědnost za vlastní výkon TDV přebíral úředník, namísto toho, aby odsouzený společnosti dokázal, že umí žít spořádaný život a hodlá přijmout zodpovědnost za své jednání.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 3:

Považují soudy spolupráci s Probační a mediační službu ČR v kontextu zajištění podkladů k rozhodování o uložení trestu domácího vězení za potřebnou?

Spolupráce soudu s PMS přináší soudcům nové informace a pomáhá jim při rozhodování jednotlivých případů. Soudce má díky podkladům od PMS možnost podívat se na jedince z jiného úhlu pohledu, doplnit si informace, které trestní spis neobsahuje a zároveň získat konkrétní odůvodněný návrh PMS k uložení konkrétního trestu včetně ošetření případných rizik. Z výsledků semistrukturovaných rozhovorů dále vyplývá, že soudci považují komunikaci s PMS za bezproblémovou a jsou spokojeni s rychlostí i kvalitou zpracovaných podkladů. Z výše uvedeného i z konstatování soudců je odůvodněný závěr takový, **že soudci vnímají spolupráci s PMS za velmi potřebnou a často ji využívají.**

5. ZÁVĚR

Tato bakalářská práce na téma „Činnost Probační a mediační služby ČR v rámci přípravy a výkonu trestu domácího vězení“ byla zaměřena na kvalitativní výzkum v oblasti relativně nového alternativního trestu domácího vězení. Cílem práce bylo zjistit, zda-li jsou podklady PMS využívány soudem a jsou-li významné z hlediska ukládání a výkonu TDV.

Teoretická část této práce měla přiblížit čtenářům, čím se PMS zabývá, jak spolupracuje se soudem, jakými se řídí principy a jaké má ke své činnosti nástroje. Dále se též měl čtenář možnost seznámit s alternativními tresty v ČR a podrobněji pak s vlastním trestem domácího vězení, jeho historií, odlišnostmi se zahraničím a právní úpravou tohoto trestu u nás. V neposlední řadě se čtenář dozvěděl o institutu předběžného šetření a výstupu práce probačního úředníku v podobě Stanoviska PMS k možnosti uložení trestu domácího vězení.

Empirickou částí této práce bylo prokázáno, že soudy zohledňují ve svých rozhodnutích návrhy zajištěné PMS tím, že:

- a) ve třech ze šesti případů (v 50%) přímo citovaly do odůvodnění návrhy PMS
- b) v pěti ze šesti případů (v 83,3%) reflektovaly návrhy PMS ve stanovení povinností
- c) ve čtyřech ze šesti (v 66,6%) reflektovaly návrhy PMS ve stanovení omezení
- c) ve třech ze šesti případů (v 50%) zcela akceptovaly návrhy PMS na délku výměry trestu
- d) ve čtyřech ze šesti (v 66,6%) případů akceptovaly návrhy PMS na časové vymezení trestu
- e) vždy (ve 100%) akceptovaly doporučující návrh PMS na uložení / neuložení TDV

Soudci potvrdili, že návrhy PMS zohledňují ve svých rozhodnutích.

Dále bylo v práci zkoumáno, zdali je úspěšnost výkonu trestu domácího vězení závislá na kvalitě zpracovaného podkladu k uložení trestu domácího vězení. S ohledem na to, že většina stanovisek byla zpracována věcně, se všemi formálními náležitostmi

a v souladu s „Metodikou“, tzn. zjevně kvalitně, přesto došlo v některých případech k přeměně trestu domácího vezení v trest nepodmíněný. Z výše uvedeného vyplývá, že by kvalita zpracovaných stanovisek neměla mít vliv na úspěšnost výkonu TDV. Nutno zdůraznit, že by výzkum významně ovlivnil fakt, byla-li by některá ze stanovisek, co do kvality, zpracována nedostatečně. Je důvodné se domnívat, že v případě jiného výzkumného vzorku bychom mohli dojít ke zjištění jinému. Odpověď na tuto výzkumnou otázku tak není reliabilní. **Potvrzuje však, že zjevně existují významnější faktory v oblasti úspěšnosti či neúspěšnosti výkonu TDV, než je kvalita zpracování stanoviska k uložení TDV. Takové faktory mohou být osobnost pachatele, závislost na OPL, ne/důvěra v systém kontrol TDV, absence zodpovědnosti aj.**

Výzkumná část práce se rovněž zabývala otázkou potřebnosti podkladů zajišťovaných PMS pro soud. Z analýzy dokumentů a zejména pak prostřednictvím semistrukturovaných rozhovorů bylo prokázáno, že stanoviska PMS přináší soudcům nové informace a pomáhají jim při rozhodování. Pozitivním zjištěním je, že soudci považují komunikaci s PMS za bezproblémovou, jsou spokojeni s rychlostí i kvalitou zpracovaných podkladů. **Soudci přímo sdělují, že vnímají spolupráci s PMS za velmi potřebnou.** Toto výše potvrzuje též sekundární analýza dat, ze které vyplynulo, že soudy reflektují návrhy PMS.

Z výzkumné části této práce vyplynula následující doporučení pro praxi PMS:

- 1) U obviněných, kteří jsou osobami samostatně výdělečně činnými, není vhodné ze strany PMS doporučovat příliš liberální časové vymezení TDV. Není-li obviněný existenčně vázán na víkendovou práci, je vhodné doporučit úzké časové vymezení TDV. Je-li na takovém příjmu obviněný vázán, je vhodné toto soudu patřičně odůvodnit a doložit. Za náležité odůvodnění by mohlo být považováno např.:
 - povinnost OSVČ vykonat práci, ke které se zavázal smlouvou
 - vysoké náklady na živobytí, které může OSVČ sanovat pouze z prostředků, které si opatří nad rámec běžné pracovní doby (např. o víkendu)
 - finanční a jiné smluvní (rodinné) závazky či povinnosti, které je obviněná OSVČ povinna plnit, a na které nemá jiné prostředky než ty, které získá nad rámec běžné pracovní doby (např. o víkendu)

- 2) Ve „Stanovisku“ volit graficky i obsahově přehlednou stratifikaci textu (povinnosti, omezení a důležitá data oddělit a zvýraznit).
- 3) Intenzivně a do hloubky se zabývat motivem trestného činu a postojem ke spáchanému činu
- 4) Neopomíjet rizika spjatá se ztrátou zaměstnání
- 5) V případě zjištění drogového abúzu (i minulého) se této problematice věnovat velmi do hloubky
- 6) Do „Stanoviska“, i pro potřeby probačního úředníka, sumovat rizika spojená s výkonem TDV – udělat celkový náhled na rizika a nehodnotit je separovaně
- 7) Nedomnívat se, že ošetřením rizika v podobě stanovení povinnosti či omezení (např. drogového či alkoholového testování atd.) dojde ke změně uvažování a způsobu života obviněného
- 8) V případě pochybností v návrh na uložení TDV tento trest nedoporučovat
- 9) Nechat vzniknout i nové upřesňující dokumenty, jako je „Plán TDV“

Celkově vnímám svou práci pozitivně, jak v kontextu sebe rozvoje, tak v její výstupní hodnotě. Výsledky tohoto výzkumu by mohly být použity ke zveřejnění, zároveň by mohly sloužit jako podnět k drobným změnám v oblasti práce probačních úředníků. Práci PMS, stejně jako práci soudu, považuji za velmi zodpovědnou a hodnotím ji jako velmi kvalitní.

6. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Publikace:

DOUBRAVOVÁ, D., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., ŠTERN, P. *Příručka pro probaci a mediaci*. Praha: SPJ – Institut pro probaci a mediaci, 2001. ISBN 8090299806

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace. 1.* Vydání. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.

HOLÁ, L. *Mediace: Způsob řešení mezilidských konfliktů. 1.* vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2003. 190 s. ISBN 80-247-0467-6.

KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. et al. *Základy kriminologie a trestní politiky. 1.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. 568 s. ISBN 80-7179-813-4.

MATOUŠEK, O. et al. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi. 1.* vydání. Praha: Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X.

MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing a.s., 2006. 332 s. ISBN: 80-247-1362-4.

PAVLICA, K. et al. *Sociální výzkum, podnik a management. 1.* vydání. Praha: Ekopress, 1999. 160 s. ISBN 80-86119-25-4.

ROZUM, J. et al. *Uplatnění mediace v systému trestní justice II.* Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. 207 s. ISBN 978-80-7338-097-7.

SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi. 1.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2000. 468 s. ISBN 80-7179-350-7.

STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie. 2.* vydání. Sage publications, 1990. 196 s. ISBN 80-8583460-X.

SURYNEK, A., Komárková, R., Kašparová, E. *Základy sociologického výzkumu*. 1. vydání. Management Press, 2001. 164 s. ISBN 80-7261-038-4.

ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011. 416 s. ISBN 978-80-87212-68-4

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. et al. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. 384 s. ISBN – 978-80-7367-313-0

ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. 1. vydání. Praha: Portál, 2010. 212 s. ISBN 978-80-7367-757-2.

ÚLEHLA, I. *Umění pomáhat*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 1999. 128 s. ISBN 80-85850-69-9.

VĚTROVEC, V. et al. *Zákon o mediaci a probaci – komentář*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 115 s. ISBN 80-86432-32-7.

WIDEMUTH Barbara, M., *Applications of Social Research Methods to Questions in Information and Library Science*, Westport: Libraries Unlimited, 2009. 421 s. ISBN 978-1591585039.

ZEHR, H. *Úvod do restorativní justice*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003. 48 s. ISBN 80-902998-1-4.

Časopisy:

KYSELA, K., Volevecký, P. Trest domácího vězení. *Trestní právo: odborný časopis pro trestní právo a obory související*, 2011, ročník?, č.7-8/2011, s.7-11.

NEZKUSIL, Jiří. K problematice alternativ k trestu odnětí svobody. *Trestní právo: odborný časopis pro trestní právo a obory související*, 2009, ročník 13., č.7-8/2009, s.7-18.

Právní předpisy:

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Vyhláška 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení

Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje:

Domáce väzenie bude využívanéjšie. Vďaka náramkom. Správy.pravda.sk. [online] [cit. 2013-6-21] dostupné z WWW: <<http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/279636-domace-vaezenie-bude-vyuzivanejsie-vdaka-naramkom/>>

Domáci vězení. Justice.cz – oficiální server českého soudnictví. [online] Ministerstvo spravedlnosti [cit. 2013-9-20] dostupné z WWW: <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5266&d=310180>>

Elektronické náramky - monitoring odsouzených k domácímu vězení. Egonov o.s. [online] ©2013 Egonov [cit. 2013-9-20] dostupné z WWW: <http://www.egonov.cz/clanky_249.html>

Elektronické náramky se zpozdí. Hlídat domácí vězně budou až příští rok. Hospodářské noviny IHNED ISSN 1213 – 7693. [online] ©1996-2013 [cit. 2013-9-20] dostupné z WWW: <<http://zpravy.ihned.cz/c1-39896120-elektronicke-naramky-se-zpozdi-hlidat-domaci-vezne-budou-az-pristi-rok>>

Elektronický monitoring odsouzených. Vězeňská služba ČR. [online] ©2012 Vězeňská služba [cit. 2013-9-20] dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/aktuality-220/elektronicky-monitoring-odsouzenych>>

Informační seminář k zadávacímu řízení "elektronický monitoring odsouzených" navštívilo čtyřicet potenciálních dodavatelů. Probační a mediační služba České republiky. [online] ©2002-2013 [cit. 2013-9-20] dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/VZ_EM_tiskova_zprava_Informacni_seminar_k_zadavacimu_rizeni.pdf>

Miesto basy domáce väzenie? Čoskoro realita. Noviny SK. [online] [cit. 2013-6-21] dostupné z WWW: <<http://http://krimi.noviny.sk/krimi-clanky/03-05-2013/na-miesto-basy-domace-vaezenie-coskoro-realita.html>>

Pochybnosti v soutěži: ÚOHS prověří tendr na systém domácího vězení. Hospodářské noviny IHNEED ISSN 1213 – 7693. [online] ©1996-2013 [cit. 2013-9-20] dostupné z WWW: <<http://zpravy.ihned.cz/c1-44166760-pochybnosti-v-soutezi-uohs-proveri-tendr-na-system-domaciho-vezeni>>

Poslání a cíle Probační a mediační služby České republiky. Probační a mediační služba České republiky. [online] ©2002-2013 [cit. 2013-3-21] dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/poslani-a-cile/>>

První domácí vězni dostávají náramky. Vyjdou na 165 korun denně, vězení by stálo tisícovku. Hospodářské noviny IHNEED ISSN 1213 – 7693. [online] ©1996-2013 [cit. 2013-9-20] dostupné z WWW: <<http://zpravy.ihned.cz/c1-56861430-prvni-domaci-vezni-dostavaji-naramky-vyjdou-na-165-korun-denne-vezeni-by-stalo-tisicovku>>

Trest domácího vězení. Probační a mediační služba České republiky. [online] ©2002-2013 [cit. 2013-3-21] dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/trest-domaciho-vezeni/>>

Trest obecně prospěšných prací. Probační a mediační služba České republiky. [online] ©2002-2013 [cit. 2013-3-21] dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/images/clanky/PMS_letak_ng_OPP_cz.pdf>

Veřejná zakázka - Elektronický monitoring - informační seminář – pozvánka. Probační a mediační služba České republiky. [online] ©2002-2013 [cit. 2013-9-20] dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/aktuality/verejna-zakazka-elektronicky-monitoring-informacni-seminar-pozvanka>>

Zkušenosti ze zahraničí. Oficiální server českého soudnictví. [online] [cit. 2013-3-22] dostupné z WWW: <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=5272&d=310185>>

Interní materiály Probační a mediační služby ČR

Pokyn ředitele PMS č. 4/2010, kterým se upravuje metodický postup úředníků a asistentů PMS ČR v oblasti zajištění podkladů pro možnost uložení a výkonu kontroly trestu domácího vězení

TDV – analýza dat kvantitativního monitoringu za období do srpna 2012 v celé ČR [interní dokument Probační a mediační služby ČR: 7. TDV_kvantitativni_monitoring_2012_10_09.doc]

7. SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA 01 – Tabulky získaných dat – odsouzení 1 až 6

PŘÍLOHA 02 – Záznamový arch - semistrukturovaný rozhovor

PŘÍLOHA 03 – Transkripce semistrukturovaných rozhovorů se soudci

PŘÍLOHA 01

ODSOUZENÝ 01	SOUDCE 01	ÚŘEDNÍK 01
	uloženo / nařízeno	navrhováno ze strany PMS
Délka TDV	5 měsíců	3 - 4 měsíce
Délka náhradního trestu	3 měsíce	do 4 měsíců
povinnosti/omezení	omezení §60 odst. 4 a §48 odst. 4 písm. e) g) h) - zdržet se užívání návštěv restauračních zařízení, hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek a požívání alkoholu a návykových látek; povinnost písemně předem oznámit PÚ změnu pracovní doby - potvrzeno zaměstnavatelem	uhradit škodu; zdržet se užívání alkoholu a návštěv restauračních zařízení; zdržet se hraní na výherních automatech; dostavovat se na PMS
uloženo v době od do	20:00 do 5:00 svátky a dny pracovního klidu a volna	20:00 do 5:00 svátky a dny pracovního klidu a volna
Odsouzen pro trestný čin	výtržnictví dle §358 odst. 1, kterého se dopustil ve zkušební době podmíněného odsouzení	
zaznělo v rozsudku ve vztahu k PMS	V případě odsouzeného bylo ze strany PMS navrhováno uložení TDV, což je pro obžalovaného jistě výhodnější. Obžalovaný prohlásil, že dodrží veškerá zákonem stanovená omezení pro výkon TDV, s nimiž byl seznámen prostřednictvím PMS. K návrhu PMS byl uložen TDV a obžalovanému byly uloženy povinnosti a omezení (viz. výše), zároveň povinnost v případě zaměstnavatelem nařízené práce přesčas o tomto předem a písemně informovat probačního úředníka.	

IPŠ	ANO
PROHLÁŠENÍ	ANO
ZÁZNAM Z NÁVŠTĚVY V MÍSTĚ BYDLIŠTĚ	ANO
SLIB	ANO
POUČENÍ o TDV	ANO
STANOVISKO PMS K MOŽNOSTI	ANO

ULOŽENÍ TDV	
-------------	--

STANOVISKO PMS K MOŽNOSTI ULOŽENÍ TDV	
IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE	ANO
PŘÍLOHY	ANO +
OSOBNÍ A SOC. POMĚRY	Úředník zaznamenal osobní a sociální poměry, ve kterých obviněný žije.
ZAMĚSTNÁNÍ A FINANČNÍ SITUACE	Úředník poměrně vyčerpávajícím způsobem popisuje zaměstnanecký poměr a finanční situaci rodiny včetně rizik a následků spojených se ztrátou jednoho z příjmů v rodině.
BYDLENÍ OBVINĚNÉHO	Úředník dostačujícím způsobem popisuje bytovou situaci obviněného a jeho rodiny, vlastnické poměry, pobyt osob v rodinném domě i lokalitu.
SOCIÁLNÍ KONTAKTY A VOLNÝ ČAS	Úředník popisuje běžný pracovní i volný den - obvyklý časový harmonogram dne, záliby a to, že obviněný neprovozuje žádné náboženství. Dále zmiňuje vztah obviněného k alkoholu a čas trávený v restauračních zařízeních.
POSTOJ K T.Č. A ŘEŠENÍ VZNIKLÝCH NÁSLEDKŮ	Úředník popisuje vztah obviněného k projednávané trestné činnosti, jejím následkům i verifikaci sdělovaných postojů obviněného. Zároveň uvádí, že je obviněný připraven nést důsledky svého jednání a podrobit se všem omezením i povinnostem, které soud stanoví.
STANOVISKO OBĚTI	Úředník kontaktoval poškozenou, nabídl jí spolupráci, verifikoval informace sdělované obviněným a ujistil se, zda poškozené nevznikla újma, kterou by měl obviněný sanovat či rehabilitovat.
SPOLUPRÁCE OBV. S PMS	Úředník zhodnotil celkovou spolupráci obviněného s PMS, jeho přístup, snahu, spolehlivost a chování.
STANOVISKO PMS	Úředník vyjádřil jasný doporučující názor k uložení TDV. Vyjádřil se též k délce ukládaného trestu a k délce trestu náhradního. Tento názor ve svém stanovisku patřičně odůvodňuje. Vyhodnocuje též nástroje k eliminaci rizik spojených s porušením trestu a recidivou trestné činnosti, ve kterém navazuje na potřebu uložení vhodných povinností a omezení.

Interpretace dat v komparaci s praxí výkonu kontroly TDV a sděleními soudu

Soudce měl k dispozici stanovisko PMS včetně důležitých příloh, jako jsou: Slib obviněného k uložení trestu domácího vězení a Poučení o výkonu trestu domácího vězení. Další přílohy, které byly součástí tohoto „Stanoviska“, buď nejsou v této fázi trestního řízení dle „Metodiky“ taxativně jmenovány, nebo jsou povinné až ve fázi po rozsudku. Přesto byly již ze strany PMS soudu doručeny společně se „Stanoviskem“. Praxe ukazuje, že lze takovou přílohu pořídit již dříve (ve fázi předjednání TDV), kdy toto soudu pomáhá při ujištění se, že obviněný pochopil smysl a význam trestu a byl patřičně seznámen s jeho průběhem.

Jak je v první části tabulky zaznamenáno, soudce uložil TDV ve výměře velmi blízké návrhu PMS. Vzhledem k tomu, že soudce není při výkonu soudní moci vázán žádnými pokyny ani návrhy (je nezávislý a nestranný), nemusí ve svém rozhodnutí návrh PMS zohlednit. Je však patrné, že výměra trestu, která není diametrálně odlišná od návrhu, byla zřejmě jeho reflexí. Pro tento fakt svědčí i to, že návrh PMS byl v rozsudku nepřímo citován a na jeho základě byly ukládány některé povinnosti a omezení. Z uložení časového vymezení trestu domácího vězení (od 20:00 do 5:00) nelze vyvozovat žádné závěry, jelikož je tento čas, který byl ze strany PMS navrhován, základním časovým vymezením uvedeným v zákoně.

V závěru první části tabulky je nepřímo citováno, co soudce ve vztahu k PMS v rozsudku uvádí. Další část tabulky je ve stručnosti věnována existenci dokumentů či úkonů, které probační úředník nemá při své práci opominout. ANO v tabulce znamená, že tento dokument nebo úkon byl ve spisu přítomen. V případě odsouzeného 01 byly všechny formální náležitosti ve spise uvedeny.

Ve stanovisku PMS k uložení TDV byly prvním ze zkoumaných hledisek identifikační údaje. Konkrétně, bylo-li ve stanovisku patrné: k jaké spisové značce je zasíláno a obsahuje-li správné údaje (jméno obviněného a jeho adresu, jméno probačního úředníka). Další složkou bylo, obsahuje-li přílohy. ANO znamená, že přílohou byl minimálně slib obviněného. ANO + znamená, že obsahuje i další přílohy jako je „Poučení o výkonu TDV“ aj. (např. smlouva o nájmu, pracovní smlouva, fotodokumentace místa bydliště, výpis z katastru nemovitostí atp.). Obě z uvedených zkoumaných dat byly zcela v pořádku.

Osobní a sociální poměry obviněného ve vztahu k místu, kde by měl být TDV vykonáván, mají obsahovat základní údaje o osobě obviněného – kde bydlí, s kým, či jaké jsou vztahy mezi osobami sdílícími společnou domácnost. Cílem je zjistit, zda v daných poměrech (rodinných i sociálních) lze případný TDV vykonávat. Toto téma bylo ve stanovisku dostatečně popsáno, a to zejména až v sekci „bydlení obviněného“.

Oblast „Zaměstnání a finanční situace“ probační úředník popsal velmi zodpovědně. Pro účely rozhodování soudu možná až příliš podrobně. Cílem zjevně bylo představení soudu aktuální ekonomické situace a závislosti celé rodiny obviněného na jeho příjmech. Právě tato skutečnost může být podnětem pro úvahu soudu o alternativním trestu, který nevytrhne obviněného z jeho sociálního prostředí.

V oblasti „Bydlení obviněného“ úředník zaznamenává, s kým obviněný v domácnosti žije, jak již bylo výše popsáno. Věnuje se tématu rodiny, vlastnickým poměrům a zejména pak i lokalitě. Tato oblast je pro rozhodování soudu taktéž velmi důležitá. Jak „Metodika“ uvádí, v této oblasti by se měl úředník zaměřit právě na místo bydlení, způsob vedení domácnosti, právní vztah k obývanému místu, počet osob žijících ve společné domácnosti a specifika místa, kde by byl TDV potenciálně vykonáván (možnost bezpečného přístupu do obydlí).¹¹⁸ Tyto skutečnosti úředník do „Stanoviska“ zaznamenal.

V oblasti „Sociálních kontaktů a volného času“ úředník popisuje denní harmonogram, záliby a to, že obviněný nepraktikuje žádné náboženství. Dále zmiňuje vztah obviněného k alkoholu a čas trávený v restauračních zařízeních. Tato oblast hraje anamnestickou roli, kdy při zjištění negativních návyků nebo rizikového typu chování musí toto úředník vyhodnotit a rizika společně s klientem ošetřit tak, aby nedošlo v případě uložení TDV k jeho maření. I v této oblasti probační úředník zaznamenal do „Stanoviska“ důležité informace.

„Postoj k trestné činnosti a řešení vzniklých následků“ je oblastí taktéž velmi důležitou pro rozhodování soudce o druhu a výměře ukládaného trestu. Zde je patrný přístup obviněného k činu, který je mu kladen za vinu, kdy tento přístup může i pro soud znamenat polehčující okolnost. Téma úředník zpracoval jasně, včetně názoru obviněného na to, jak se skutek stal. Byť je taková výpověď již obsahem trestního spisu (z výpovědí obviněného i svědků či poškozených), domnívám se, že není chybou názor

¹¹⁸Pokyn ředitele PMS č. 4/2010, kterým se upravuje metodický postup úředníků a asistentů PMS ČR v oblasti zajištění podkladů pro možnost uložení a výkonu kontroly trestu domácího vězení. – strana 6.

obviněného na skutek, který se stal, opět zaznamenat. Taková výpověď však nemá žádnou procesní váhu, jelikož není činěna před orgánem činným v trestním řízení. Jako důležitější vnímám popis motivu daného činu, retrospektivní postoj obviněného k danému přečinu a jeho přijetí zodpovědnosti za takové jednání. Toto úředník v textu, vyjma retrospektivního postoje obviněného, uvedl.

Nedílnou součástí práce v přípravném řízení je i oslovení poškozeného a nabídnutí spolupráce či pomoci. Toto probační úředník učinil a ve „Stanovisku obětí“ soudu popisuje, že poškozený byl kontaktován ze strany PMS, že byly verifikovány informace obviněného o proběhnuvší omluvě poškozenému a zjištění, zda nedošlo ke hmotné či jiné škodě, která by měla být pachatelem sanována. Tento postup se jeví v komparaci s „Metodikou“ jako dostačující.

Oblast „Spolupráce obviněného s PMS“ je podstatná pro celkové zhodnocení, jakým způsobem obviněný s PMS spolupracoval. Byl-li přístup obviněného k takové spolupráci zodpovědný a bezproblémový a zda-li obviněný splnil všechny podmínky, na kterých se s úředníkem domluvil. Taková spolupráce má taktéž anamnestický, resp. prognostický, význam. Spolehlivost je velmi důležitou vlastností pro úspěšný výkon trestu domácího vězení, zejména v době, kdy kontroly realizuje PMS v rámci namátkových kontrol a není tak odsouzený 100% monitorován. V této oblasti úředník velmi věcně popisuje spolupráci s obviněným i ostatními osobami. Zaznívá zde i pozitivní názor osob žijících ve společné domácnosti na uložení trestu TDV.

Nejdůležitější částí dokumentu je oblast „Stanovisko PMS“, kde mají být dle „Metodiky“ shrnuty všechny zjištěné informace o odsouzeném a doporučující či nedoporučující stanovisko, které je řádně odůvodněno.¹¹⁹ Z praxe často vyplývá, že pouze této části „Stanoviska“ soud věnuje náležitou pozornost. Z toho důvodu je nutné, aby právě tato část byla zpracována velmi kvalitně a věcně. Úředník zde vyjadřuje velmi jasný názor na uložení TDV, které doporučuje, dále se vyjadřuje k délce vlastního trestu i trestu náhradního, k době, kdy by se měl odsouzený zdržovat doma a o všech povinnostech a omezeních, které by bylo vhodné obviněnému uložit. Svůj závěr úředník patřičně odůvodňuje a zhodnocuje rizika spojená s výkonem TDV. Stanovisko k uložení TDV je doporučující.

¹¹⁹ Pokyn ředitele PMS č. 4/2010, kterým se upravuje metodický postup úředníků a asistentů PMS ČR v oblasti zajištění podkladů pro možnost uložení a výkonu kontroly trestu domácího vězení. – strana 8.

Byť hraje významnou roli to, co klient sdělit svobodně chce, je úkolem úředníka co možná nejvíce objektivizovat získané informace a to tak, že si informace ověřuje z různých zdrojů a tyto komparuje.

ODSOUZENÝ 02	SOUDCE 02	ÚŘEDNÍK 01
	uloženo / nařízeno	navrhováno ze strany PMS
Délka TDV	6 měsíců	4 měsíce
Délka náhradního trestu	6 měsíců	4 měsíce
povinnosti/omezení	omezení §60 odst. 4 a §48 odst. 4 písm. h) - zdržet se požívání alkoholu a návykových látek, dle § 73 odst. 1 a 3 zákaz činnosti řízení motorových vozidel na 2 roky	zdržet se užívání alkoholu a OPL
uloženo v době od do	20:00 do 5:00 svátky a dny pracovního klidu a volna	22:00 do 5:00, sobota od 20:00 do 6:00 a neděle po celý den + svátky a dny pracovního klidu a volna
Odsouzen pro trestný čin	Maření výkonu úředního rozhodnutí dle §337 odst. 1 písm. a)	
zaznělo v rozsudku / nařízení ve vztahu k PMS	Vhodnost uložení tohoto trestu konstatovala ve svém stanovisku též PMS. Možnost ponechat obžalovaného v jeho domácím prostředí zvolil soud zejména proto, že má obžalovaný pevné rodinné a pracovní vazby, které mohou i vzhledem k jeho věku příznivě ovlivnit jeho další sociální způsob života a které by uložním trestu odnětí svobody mohly být zpřetrhány nebo narušeny.	

IPŠ	ANO
PROHLÁŠENÍ	ANO
ZÁZNAM Z NÁVŠTĚVY V MÍSTĚ BYDLIŠTĚ	ANO
SLIB	ANO
POUČENÍ o TDV	ANO
STANOVISKO PMS K MOŽNOSTI ULOŽENÍ TDV	ANO

STANOVISKO PMS K MOŽNOSTI ULOŽENÍ TDV
--

IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE	ANO
PŘÍLOHY	ANO +
RODINNÁ SITUACE	Úředník uvedl, že si obviněný pronajal nový byt, kde bude žít pouze se svou přítelkyní. Prostředí je sociálně dostačující. Obviněný nemá žádné závazky a povinnosti vůči druhým osobám. Obviněný je zdravý a nevyžaduje pravidelnou lékařskou péči.
ZAMĚSTNÁNÍ A FINANČNÍ SITUACE	Úředník popisuje zaměstnání obviněného – jde o OSVČ. Úředník uvádí pracovní dobu, která je včetně sobot. Dále uvádí příjmy obviněného a jeho způsobilost k hrazení poplatku za TDV. Žádné jiné závazky a povinnosti nejsou uvedeny.
BYDLENÍ OBVINĚNÉHO	Úředník popisně přibližuje vzhled a vybavenost obydlí i jeho umístění. Zároveň uvádí, že obydlí není vybaveno zvonkem ani schránkou, což hodlá obviněný napravit. Dále se zabývá riziky spojenými s blízkou restaurací i umístěním obydlí na dvorku činžovního domu. Dále probační úředník odkazuje na fotodokumentaci a záznam z kontroly v místě bydliště (příloha stanoviska).
SOCIÁLNÍ KONTAKTY A VOLNÝ ČAS	Úředník popisuje běžný pracovní i volný den – zdůrazňuje, že režim dne je stálý a návraty ze zaměstnání nepřekračující 21. hodinu. Úředník se v této oblasti vrací k zaměstnání, což jsou informace, které by náležely do oblasti „Zaměstnání“. Zdůrazněno je, že obviněný není praktikující věřící. Dále uvádí, jak tráví volný čas.
POSTOJ K T.Č. A ŘEŠENÍ VZNIKLÝCH NÁSLEDKŮ	Úředník popisuje vztah obviněného k projednávané trestné činnosti. Obviněný se k činu doznal. Zároveň si obviněný uvědomuje, že jeho jednání je opakující, ale hrozba VTOS je mu natolik motivující, že se, dle jeho slov, v žádném případě nechce vystavovat riziku maření úředního rozhodnutí. Dále úředník zmiňuje souvislost řízení s užíváním alkoholu. Škoda nevznikla.
STANOVISKO OBĚTI	Poškozený je veřejný zájem (žádná fyzická osoba).
SPOLUPRÁCE OBV. S PMS	Úředník uvádí, že obviněný byl již u PMS evidován v jiných trestních věcech – shrnuje jeho spolupráci s PMS, která byla v rámci výkonu dohledu hodnocena pozitivně (klient byl též ve zkušební době podmíněného odsouzení s dohledem soudem)

	osvědčen). Zároveň úspěšně absolvoval učební program a také odpracoval trest obecně prospěšných prací. Úředník tedy hodnotí celkovou spolupráci s klientem jako pozitivní vzhledem k jeho snaze a spolehlivosti.
STANOVISKO PMS	Úředník vyjádřil jasný doporučující názor k uložení TDV. Vyjádřil se též k délce ukládaného trestu a k délce trestu náhradního. Tento názor však ve svém stanovisku zcela neodůvodňuje, byť analogicky vyplývá z předchozích oblastí. Úředník doporučuje uložení omezení spočívající v zákazu požívání alkoholu a OPL. V textu zaznívá predikce k úspěšnému vykonání TDV opřená o dřívější pozitivní zkušenost PMS s výkonem jiných alternativních trestů obviněným.

Interpretace dat v komparaci s praxí výkonu kontroly TDV a sděleními soudu

Soudce měl i v tomto případě k dispozici stanovisko včetně důležitých příloh, kterými jsou Slib obviněného k uložení trestu domácího vězení a Poučení o výkonu trestu domácího vězení.

Jak je v první části tabulky zaznamenáno, soudce uložil TDV ve výměře o dva měsíce delší než bylo ze strany PMS navrhováno. I zde nutno zdůraznit, že soudce návrhem PMS není nikterak vázán. Výměra trestu však ani zde není diametrálně odlišná od návrhu a odpovídá závažnosti trestného činu. Vyšší výměru možno též prisuzovat tomu, že obviněný není prvopachatelem. Z uložení časového vymezení trestu domácího vězení (od 20:00 do 5:00) je již patrné, že soud namísto PMS navrhovaného rozsahu zvolil výměru uvedenou v zákoně (přísnější). Důvodem takového rozhodnutí, na které dostal úředník od soudce zpětnou vazbu, bylo to, že výměra v rozsudku již nelze měnit v neprospěch odsouzeného (pouze v jeho prospěch). Proto si soud ponechal prostor, který mu umožňuje v případě odůvodněné sociální potřeby odsouzeného (např. z důvodu zaměstnání) trest změnit novým nařízením. Problematické a diskutabilní, v kontextu ukládání TDV, je téma výkonu TDV u osob samostatně výdělečně činných, a to právě pro časté změny místa a času „zaměstnání“, což značně komplikuje kontrolu výkonu tohoto trestu.

Další část tabulky obsahuje všechny dokumenty či úkony, které probační úředník nemá při své práci opominout. I v případě odsouzeného 02 byly všechny formální náležitosti ve spise uvedeny. I u odsouzeného 02 je v závěru první části tabulky nepřímo citováno, co soudce ve vztahu k PMS v rozsudku uvádí. Zde zdůrazňuje, že vhodnost uložení tohoto trestu konstatovala ve svém stanovisku též PMS. Soudce se též očividně opírá ve svém odůvodnění o informace ze šetření PMS v místě bydliště a ponechává tak obžalovaného v jeho domácím prostředí zejména proto, že má obžalovaný pevné rodinné a pracovní vazby, které mohou i vzhledem k jeho věku příznivě ovlivnit jeho další sociální způsob života, a které by uložением trestu odnětí svobody mohly být zpřetrhány nebo narušeny. Z tohoto je patrné, že soud skutečně využil informací zjištěných probačním úředníkem a opírá o ně velkou měrou odůvodnění svého rozhodnutí.

Ve stanovisku PMS k uložení TDV i v tomto případě byly identifikační údaje zcela v pořádku. Stanovisko obsahovalo všechny formální náležitosti, potřebné přílohy i přílohy tzv. „navíc“ (např. záznam z návštěvy v místě bydliště – na tento přímo úředník ve stanovisku odkazuje, nájemní smlouvu a živnostenský list). Tyto přílohy potvrzují pravdivost sdělení uvedených obviněným, např. to, že si obydlí pronajal či že se žíví jako OSVČ.

V oblasti „Rodinná situace obviněného“ úředník de facto uvádí, že si obviněný pronajal nový byt za účelem výkonu TDV. Zároveň úředník zajistil dostatečné množství potřebných informací k tomu, aby trest mohl být do místa nařízen (např. souhlas osob sdílících domácnost, přístup k obydlí, hodnocení rizik spojených se zajištěním dostupnosti odsouzeného jako je zvonek či poštovní schránka a klíče od vstupu na dvůr činžovního domu atd.). Úředník hodnotí sociální prostředí jako dostačující. Dále se zabývá existencí zdravotních komplikací a v oblasti „Volný čas“ se zabývá otázkou, je-li obviněný praktikující věřící. Důvodem je, aby měl soud představu, bude-li nutné upravovat z těchto důvodů obsah nařízení, kde by ošetřil čas na bohoslužby či čerpání zdravotní péče. Tyto důvody jsou přímo v zákoně uvedeny a mají být v nařízení zohledněny.

Oblast „Zaměstnání a finanční situace“ popisuje úředník ve vztahu k vykonávané živnosti. Jak z informací výše uvedených vyplývá, není jednoduché předjednat TDV u osob samostatně výdělečně činných. Proto se úředník v této oblasti soustředil nejen na příjem a možnost hrazení nákladů na výkon TDV, ale zejména na

dobu, kterou obviněný stráví v práci. Úředník hodnotil rizika spojená s návratem obviněného ze zaměstnání a s jinými okolnostmi, které by mohly způsobit změnu bydliště.

V oblasti „Bydlení obviněného“ je důležité, aby byla situace stabilizována. V rámci šetření provedl úředník záznam v místě bydliště, kde se soustředil na vybavenost obydlí, přístupnost pro úředníky z důvodu namátkových kontrol či přítomnost zvonku a poštovní schránky. Dále zde popisuje rizika, která spatřuje v lokalitě, a to jak ve vztahu k úředníkům provádějícím kontrolu, tak k odsouzenému a jeho rizikům porušení podmínek výkonu TDV. Toto téma bylo ve stanovisku dostatečně popsáno.

V oblasti „Sociálních kontaktů a volného času“ úředník popisuje denní harmonogram. Nevhodně se v této oblasti objevuje cestování do a ze zaměstnání, což by náleželo do oblasti „Zaměstnání a finanční situace“. Dále zmiňuje úředník absenci náboženských praktik obviněného. Domnívám se, že mohlo být v této oblasti více pracováno s oblastí alkohol a zejména pak OPL, které jsou, jak uvádí „Metodika“ velmi rizikové až kontraindikací pro vlastní výkon TDV.¹²⁰

„Postoj k trestné činnosti a řešení vzniklých následků“ je v případě maření úředního rozhodnutí, spočívající v řízení motorového vozidla, méně rozsáhlým tématem k vyjádření obviněného a jeho krokům k nápravě škody, jelikož je poškozen „pouze“ veřejný zájem. Vzhledem k tomu, že jde o opakované protiprávní jednání obviněného, stálo by za to větší pozornost věnovat minulosti, retrospektivnímu pohledu obviněného k jeho trestní minulosti a motivaci. Za přínosné považuji vyhodnocení rizik spojených s užíváním alkoholu a následný návrh PMS k uložení omezení.

„Stanovisko oběti“ neexistuje, jak již bylo uvedeno, poškozen byl veřejný zájem, tj. není žádná poškozená fyzická osoba nýbrž „společnost jako celek“.

Spolupráce s obviněným byla v tomto případě přínosným zdrojem informací soudci, který mohl zhodnotit i minulou spolupráci obviněného s PMS, tzn. jak v jiné věci odsouzený dostal svým povinností. I když je informace o osvědčení klienta v minulé trestní věci informací, kterou soud zjistí i z opisu rejstříku trestů, je užitečné tyto informace přesto ve „Stanovisku“ zmínit. Soudce si tak může ověřit, že se úředník zamýšlí systematicky nad daným případem a pracuje s celou škálou dostupných zdrojů. Oblast spolupráce je velmi důležitým ukazatelem pro predikci úspěšného výkonu TDV,

¹²⁰ Pokyn ředitele PMS č. 4/2010, kterým se upravuje metodický postup úředníků a asistentů PMS ČR v oblasti zajištění podkladů pro možnost uložení a výkonu kontroly trestu domácího vězení. – strana 4.

jelikož vypovídá o spolehlivosti klienta. Pakliže již PMS dříve byla v kontaktu s obviněným, který nevystupoval v roli poškozeného, je zpravidla takový klient více rizikový (pro svou recidivu). Uvažuje-li soud nebo úředník o uložení TDV, je možná tento trest již poslední alternativou k trestu nepodmíněnému. Právě pro tyto případy trest existuje.

Ve Stanovisku vyjadřuje úředník jasný názor a doporučuje uložení TDV. Toto doporučení náležitě opírá o své odůvodnění. Úředník se vyjadřuje k délce ukládaného trestu i k délce trestu náhradního. U obou návrhů soud uložil výměru o 2 měsíce delší, což rámcově odpovídá představě úředníka. Lze se domnívat, že návrhy diametrálně odlišné by byly takové, kde úředník navrhuje několik měsíců a soudce ukládá více než rok a naopak. Probační úředník měl návrh na uložení povinnosti zdržet se užívání alkoholu a OPL patřičně odůvodněný. I přesto, že není zřejmé, dle čeho se soud při ukládání takového omezení rozhodoval, je takový návrh ze strany PMS žádoucí. K uložení zákazu řízení motorových vozidel se probační úředník nevyjadřoval, takový návrh by mohl být vznesen, nicméně úředníci se domnívají, že zvažování tohoto omezení patří zcela do kompetence soudce. Navíc, jde-li o opakování řízení přes udělený zákaz, nebo řízení bez řidičského oprávnění, je uložení zákazu vždy na místě. V čem se PMS zcela liší od nařízení soudu, je časové vymezení TDV. Probační úředník navrhoval vymezení namísto obvyklých 20:00 hod až 5:00 hod dobu od 22:00 až do 5:00 a v sobotu od 20:00 hod do 6:00 hod. Takto však soud nerozhodl a uložil výměru stejnou, která je uvedena v zákoně.

ODSOUZENÝ 03	SOUDCE 01	ÚŘEDNÍK 01
	uloženo / nařízeno	navrhováno ze strany PMS
Délka TDV	6 měsíců	6 měsíců
Délka náhradního trestu	3 měsíce	neuveдено
povinnosti/omezení	omezení §60 odst. 4 a §48 odst. 4 písm. h) - zdržet se požívání omamných a psychotropních látek; dostavovat se na PMS na výzvu probačního úředníka; oznámit probačnímu úředníkovi změnu pracovní doby nařízenou zaměstnavatelem;	zdržet se užívání omamných a psychotropních látek; dostavovat se na PMS na výzvu probačního úředníka; oznámit probačnímu úředníkovi změnu pracovní doby nařízené zaměstnavatelem;
uloženo v době od do	20:00 do 5:00 svátky a dny pracovního klidu a volna	20:00 do 5:00 svátky a dny pracovního klidu a volna
Odsouzen pro trestný čin	Maření výkonu úředního rozhodnutí dle §337 odst. 1 písm. a)	
zaznělo v rozsudku / nařízení ve vztahu k PMS	...obžalovanému se ukládá, aby se po dobu výkonu trestu zdržel užívání omamných a psychotropních látek a dále se mu ukládá povinnost se na výzvu probačního úředníka dostavit na středisko PMS v Českých Budějovicích a předem oznámit probačnímu úředníkovi nařízení výkonu práce mimo obvyklou pracovní dobu...	

IPŠ	ANO
PROHLÁŠENÍ	ANO
ZÁZNAM Z NÁVŠTĚVY V MÍSTĚ BYDLIŠTĚ	ANO
SLIB	ANO
POUČENÍ o TDV	ANO
STANOVISKO PMS K MOŽNOSTI ULOŽENÍ TDV	ANO
STANOVISKO PMS K MOŽNOSTI ULOŽENÍ TDV	

IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE	ANO
PŘÍLOHY	ANO +
RODINNÁ SITUACE	Úředník popsal rodinnou situaci v místě nově pronajatého domu s pozemkem. Dále popisuje vztah k osobám, které sdílejí společnou domácnost. Osoby, které žijí ve společné domácnosti, projevily souhlas s nařízením trestu do místa bydliště. Rodinné vztahy jsou popisovány jako dobré.
ZAMĚSTNÁNÍ A FINANČNÍ SITUACE	Úředník popisuje, že klient má zaměstnání na dobu neurčitou, nicméně se zkušební dobou. Dále zmiňuje pracovní dobu, která je příležitostně též o víkendech. Dále úředník uvádí kontakt na zaměstnavatele, výši příjmu a srážek ze mzdy (exekuce). Obviněný má dle záznamu úředníka dluh u OS v Českých Budějovicích převyšující 100 tis Kč.
BYDLENÍ OBVINĚNÉHO	V oblasti bydlení se úředník soustředil na stručný popis objektu a rizika spojená s případnou kontrolou výkonu trestu ze strany PMS (zvonek, dvůr). Taktéž odkazuje na záznam z návštěvy v místě bydliště.
SOCIÁLNÍ KONTAKTY A VOLNÝ ČAS	V této oblasti úředník stručně zmiňuje, že většinu času tráví obviněný v práci a rekonstrukcí obydlí. Zdůrazněno je, že obviněný není praktikující věřící ani členem zájmového sdružení.
POSTOJ K T.Č. A ŘEŠENÍ VZNIKLÝCH NÁSLEDKŮ	Úředník parafrázuje názor obviněného na situaci, kdy měl porušit zákon. K tomu se obviněný doznává a omlouval své řízení i přes zákaz tím, že vezl auto jako dárek pro družku. Úředník zde zmiňuje též trestní minulost obviněného a jeho nadužívání OPL.
STANOVISKO OBĚTI	Poškozený je veřejný zájem (žádná fyzická osoba).
SPOLUPRÁCE OBV. S PMS	Úředník popisuje spolupráci obviněného s PMS v rámci předchozí trestné činnosti, kdy mu byl uložen trest obecně prospěšných prací. Tento trest odpracoval. Úředník hodnotí spolupráci pozitivně a přístup klienta jako aktivní.
STANOVISKO PMS	Úředník vyjádřil doporučující názor k uložení TDV. Ve stanovisku zohlednil rodinný a sociální kontext obviněného. Jasně formuluje rozsah uložení trestu i jeho výměru. Úředník uvádí kontakt na zaměstnavatele. Dále doporučuje uložení omezení spočívající v zákazu užívání OPL.

Interpretace dat v komparaci s praxí výkonu kontroly TDV a sděleními soudu

Soudce měl i v tomto případě k dispozici stanovisko včetně důležitých příloh. Jak je v první části tabulky zaznamenáno, soudce uložil TDV přesně v té výměře, kterou probační úředník navrhoval. Soudce reflektoval též návrh PMS v oblasti časového vymezení trestu od 20:00 do 5:00. V oblasti délky náhradního trestu se v tomto případě úředník nevyjadřoval. K čemu se ale úředník vyjadřoval, byl návrh na uložení omezení užívání OPL. Dále též úředník zmínil povinnost obviněného dostavovat se na PMS v době, kterou určí úředník. Oba tyto návrhy taktéž soudce reflektoval a uvedl do svého rozsudku.

Další část tabulky, jako je tomu u předchozích dvou obviněných, znázorňuje, že Stanovisko obsahovalo všechny dokumenty či úkony, které probační úředník nemá při své práci opominout. I v případě odsouzeného 03 byly všechny formální náležitosti a identifikační údaje ve spise uvedeny. V textu rozsudku u odsouzeného 03 je v závěru první části tabulky citováno, co soudce obžalovanému ukládá. Tyto povinnosti a omezení zcela korespondují s návrhy PMS. Vzhledem k tomu, že si obžalovaný ani státní zástupce neponechali lhůtu na odvolání, rozsudek neobsahuje odůvodnění. Přesto je patrné, že soud skutečně využil informací zjištěných probačním úředníkem, které zohledňuje ve svém rozhodnutí. Potvrzení o pravdivosti tohoto tvrzení dal úředníkovi osobně soudce, který rozsudek vynášel.

Oblast „Rodinná situace“ je popisována věcně a jednoduše. Úředník v této oblasti zaznamenává též osoby, které žijí ve společné domácnosti (děti a družka). Dále stručně popisuje vztah družky a obviněného, resp. uvádí, že vztahy jsou dobré. Živitelem a zdrojem hlavních příjmů rodiny je obviněný a nejen proto rodina ocení alternativní trest. Je důležité v této oblasti zkoumat, zda neexistují důvodné obavy, že výkon TDV naruší vztahy v domácnosti a TDV bude mařen z důvodu sporů. Proto je v této oblasti důležité ověřovat, zda obviněný i osoby žijící ve společné domácnosti chápou nejen účel trestu, ale zejména pak systém kontrol, tj. omezení, které tento alternativní druh trestu přináší.

Oblast „Zaměstnání a finanční situace“ je taktéž velmi důležitá a je nutné jí věnovat zvýšenou pozornost. Úředník zjistil, že je obviněný zaměstnán ve firmě na dobu neurčitou, nicméně je ve zkušební době. V takovém případě je nutné vnímat zvýšená rizika, která se pojí se ztrátou zaměstnání. Problematické, obdobně jako u

předchozího případu, se jeví téma nepravidelných víkendových prací. Je-li zaměstnavatelem fyzická osoba a práce, které jsou pro ni vykonávány, jsou těžko předvídatelné (nelze je dopředu jasně vymezit), jeví se jako nevhodné doporučovat soudu úpravu času TDV i na tyto dny. V případně zaměstnavatele (větší firmy), kde je nařízen směnný provoz, již nejsou rizika tak vysoká. Finanční situace byla úředníkem popsána jako velmi vypjatá, z důvodu vysokých nákladů na živobytí a dluhů včetně exekucí obviněného. Informaci o dluzích lze vnímat ambivalentně. Na jedné straně jde o závazky, které by měl obviněný vůči společnosti plnit, což mu TDV přímo umožní. Na druhé straně zde stojí fakt, že tyto konkrétní závazky vznikly z neplnění povinností, recidivou a nezodpovědností obviněného, což směřuje spíše k negativnímu stanovisku k uložení TDV. Pozitivem je předchozí zkušenost s alternativním trestem obecně prospěšných prací, který klient úspěšně vykonal, a trest mu byl zahrazen.

V oblasti „Bydlení obviněného“ úředník popsal objekt za účelem zhodnocení rizik s výkonem trestu domácího vězení. Zde je nutné věnovat pozornost zejména lokalitě, přístupnosti objektu, způsobu kontaktu odsouzeného a všech potenciálních rizik, které architektura budovy i lokalita může obnášet. Úředník v záznamu z návštěvy v místě bydliště poukazuje na odlehlost lokality, nicméně uvádí, že dům je přístupný dvěma příjezdovými cestami a tudíž dobře kontrolovatelný. Vůbec však nepoukazuje na rizika spjatá s odlehlostí lokality i absencí pouličního osvětlení. Právě tyto poznatky mohou nést v některých případech značná rizika. Praxe s výkonem TDV právě u tohoto klienta následně ukázala, že lokalita, absence osvětlení a zablokovaná příjezdová cesta v kombinaci s častou prezencí neznámých osob velice zvyšovala rizika výkonu TDV.

Oblast „Sociálních kontaktů a volného času“ popisuje úředník, v rámci sdělovaných informací obviněného, uspokojivě. Volný čas obviněný prakticky nemá, jelikož jej tráví opět pracovně (oprava domu a jiné práce v místě bydliště). Úředník se neopominul ujistit, zda není obviněný praktikující věřící nebo členem zájmového sdružení.

V oblasti „Postoje k T.Č.“ úředník popisuje, jak obviněný interpretuje protizákonnou situaci, do které se dostal. Zde vnímám skutečnost, že měla být větší pozornost věnována racionalizaci a omlouvání protiprávního jednání, kterého se klient dopustil, když do jisté míry bagatelizoval a omlouval svůj čin zájmem rodiny. Byť je takové nuance velmi obtížné v praxi podchytit, mohou se následně projevit jako

patologické. Z následných kontrol se skutečně takové jednání opakovalo a klient opakovaně povyšoval svůj a rodinný zájem nad povinnostmi uloženými soudem, tedy nad zájmy společnosti, čímž docházelo k porušování podmínek TDV. Toto následně vedlo k přeměně TDV v trest nepodmíněný. Jako rizikové se též jeví informace o problémovém nadužívání OPL obviněným. Toto riziko však úředník řádně ošetřil a navrhl testování obviněného na přítomnost OPL, což soud ve svém rozhodnutí reflektoval. Tématiku OPL bych však náležela spíše do oblasti „rodina“ nebo „sociální kontakty“, než-li do oblasti „postoje k T.Č“.

„Stanovisko oběti“ neexistuje, poškozen byl veřejný zájem, tzn. společnost.

„Spolupráce obviněného s PMS“ byla i v tomto případě popsána velmi jasně a o tuto oblast se následně opírá též odůvodnění stanoviska probačního úředníka. Je nutné brát aktivitu a spolupráci obviněného s rezervou, jelikož taková aktivita bude zpravidla velmi účelová, tzn. obviněný chce docílit právě toho, aby mu byl alternativní trest uložen. Je proto možné, že jeho aktuální spolupráce je značně ovlivněna a nevychází z jeho běžné vůle, nýbrž ze strachu před vyšší sankcí, kterou VTOS bezesporu je. Má-li úředník takovou možnost, měl by v této oblasti čerpat informace ze spolupráce s PMS v jiné věci, nebo ještě lépe z jiných zdrojů. I osvědčení se ve zkušební době a spolupráce ve věci uložených obecně prospěšných prací (jak tomu bylo u tohoto obviněného) může mít charakter účelového jednání, kdy se odsouzený taktéž snaží vyhnout VTOS.

Ve „Stanovisku“ vyjadřuje úředník doporučující návrh k uložení TDV. Tento opírá o pozitivní zkušenost ze spolupráce a aktivity obviněného a dále též o sociální kontext. Úředník zmiňuje, že uložení trestu domácího vězení by klient dostal šanci žít spořádaný život. Takové tvrzení se soudu může jevit jako irelevantní, zejména když odsouzený měl šanci žít spořádaný život již dříve, což však neučinil. Zároveň není příliš vhodně formulováno, že povinnosti a omezení by mohly eliminovat rizika recidivy ve vztahu k maření výkonu úředního rozhodnutí. Takové tvrzení je do jisté míry zavádějící, jelikož eliminace pouze jednoho trestného činu není relevantním důvodem pro uložení alternativního trestu, nehledě na to, že takovou eliminaci rizika omezení spočívající v zákazu užívání OPL vůbec nezaručuje. Úředník se zřejmě snažil soudu sdělit, že se domnívá, že uložení alternativního trestu bude dostatečně motivující a obviněný takové dobrodiní soudu využije k tomu, žít spořádaný život. K tomuto úředník věcně navrhuje uložení povinnosti dostavovat se na PMS na výzvu úředníka.

Zde si úředník může, kromě testování na přítomnost OPL v organismu odsouzeného, vytvořit prostor pro motivaci klienta. Probační úředník navrhoval časové vymezení TDV v době obvyklé od 20:00 hod až 5:00 hod, což stejně jako ostatní návrhy soud akceptoval a posléze i nařídil. Soudce zcela reflektoval návrhy PMS.

I když by se mohlo jevit „Stanovisko“ úředníka v oblasti hodnocení rizik, zejména pro omlouvání protiprávního jednání, jako nedostačující, nutno podotknout:

- retrospektivně je mnohem jednodušší hodnotit důvod následného jednání
- ve chvíli, kdy úředník stanovisko zpracovával, hovořila většina ostatních okolností pro doporučení TDV

Z toho vyplývá, že je velmi obtížné určit míru závažnosti omlouvání (či odůvodňování) protiprávního jednání a na základě této predikovat výkon trestu domácího vězení. V ostatních oblastech se „Stanovisko“ jeví jako velmi zdařilé a v souladu s „Metodikou“, čímž by naplňovalo představu „kvalitně zpracovaného stanoviska“. V tomto světle se spekulace, zdali by zde bylo vhodné TDV spíše nedoporučit, jeví jako irelevantní.

ODSOUZENÝ 04	SOUDCE 02	ÚŘEDNÍK 01
	uloženo / nařízeno	navrhováno ze strany PMS
Délka TDV	6 měsíců	4 – 6 měsíců
Délka náhradního trestu	10 měsíců	do 12 měsíců
povinnosti/omezení	omezení §60 odst. 4 a §48 odst. 4 písm. h) - zdržet se požívání OPL a podrobit se testování na přítomnost takových látek v jeho těle na výzvu probačního úředníka; povinnost hlásit PMS jakoukoli změnu směnného provozu v současném zaměstnání a v případě ztráty zaměstnání se nahlásit na ÚP; povinnost pravidelně hlásit PMS harmonogram směn a dodržovat stanovený plán výkonu TDV dle § 73 odst. 1 a 3 se ukládá trest zákazu řízení motorových vozidel	zdržet se užívání omamných a psychotropních látek a na výzvu probačního úředníka se podrobit testování na přítomnost OPL; hlásit jakoukoli změnu svého zaměstnání a zejména pak změnu směnného provozu; v případě ztráty zaměstnání se zaevidovat na ÚP a v jeho evidenci setrvat až do nalezení nového zaměstnání; povinnost pravidelně hlásit PMS harmonogram směn a dodržovat stanovený plán výkonu TDV
uloženo v době od do	20:00 do 5:00 svátky a dny pracovního klidu a volna	20:00 do 5:00 svátky a dny pracovního klidu a volna a dle odpolední pracovní směny od 23:00 hod do 5:00 hod
Odsouzen pro trestný čin	maření výkonu úředního rozhodnutí dle §337 odst. 1 písm. a)	
zaznělo v rozsudku / nařízení ve vztahu k PMS	...obžalovanému se ukládá přiměřené omezení spočívající ve zdržení se užívání návykových látek a povinnost podrobit se testování na přítomnost takových látek v jeho těle na vyzvání probačního úředníka. ...se obžalovanému dále ukládá povinnost hlásit PMS změnu zaměstnání a v případě ztráty zaměstnání se nahlásit na ÚP a zde setrvat do okamžiku získání nového zaměstnání. Vedle toho se ukládá povinnost pravidelně hlásit PMS harmonogram směn a dodržovat stanovený plán výkonu TDV.	

IPŠ	ANO
PROHLÁŠENÍ	ANO
ZÁZNAM Z NÁVŠTĚVY V MÍSTĚ BYDLIŠTĚ	ANO
SLIB	ANO
POUČENÍ o TDV	ANO
STANOVISKO PMS K MOŽNOSTI ULOŽENÍ TDV	ANO

STANOVISKO PMS K MOŽNOSTI ULOŽENÍ TDV	
IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE	ANO
PŘÍLOHY	ANO +

RODINNÁ SITUACE	Úředník popisuje rodinnou situaci ve společné domácnosti obviněného a jeho matky jako dobrou. Za dobré označuje zejména vztahy a tudíž i sociální zázemí. Matka údajně vítá alternativu TDV jako šanci pro syna. Úředník na tomto místě také zmiňuje absenci zdravotních komplikací u klienta, které by vyžadovaly pravidelné lékařské ošetření či využívání zdravotnické péče.
ZAMĚSTNÁNÍ A FINANČNÍ SITUACE	Úředník popisuje, že klient má zaměstnání na dobu určitou, nicméně obviněný předpokládá, že mu bude smlouva prodloužena. Jako důvod prodloužení vidí údajnou spokojenost obviněného v zaměstnání. Dále úředník zmiňuje plánování směnného provozu (měsíc předem) a kontakt na nadřízeného. Uvádí též výši příjmu a výši hrazení nákladů na společnou domácnost. Pozornost je též věnována dluhům, které obviněný není schopen vyčísřit a uvádí pouze zjevnou část dluhu vůči OS ČB ve výši přes 65 tis. Obviněný byl poučen o povinnosti splácet náklady na výkon TDV ve výši 50 Kč / den.
BYDLENÍ OBVINĚNÉHO	V oblasti bydlení se úředník, stejně jako v předchozích případech, soustředil na stručný popis objektu a rizika spojená s případnou kontrolou výkonu trestu ze strany PMS. Na závěr konstatuje, že realizaci kontrol ze strany PMS vidí jako bezproblémovou.

SOCIÁLNÍ KONTAKTY A VOLNÝ ČAS	V této oblasti úředník popisuje denní harmonogram, který je z velké části vyplněn směnným provozem. Ostatní volný čas údajně tráví klient se svou přítelkyní. I zde je zdůrazněno, že obviněný není praktikující věřící ani členem zájmového sdružení.
POSTOJ K T.Č. A ŘEŠENÍ VZNIKLÝCH NÁSLEDKŮ	Úředník zmiňuje, že si je obviněný svého protiprávního jednání zcela vědom a to nebagatelizuje. Příčinu takového jednání vidí obviněný v užívání OPL (pervitin). Obviněný se necítí být závislý na OPL a uvádí, že je schopen neužívat a dodržovat podmínky a zákazy stanovené soudem.
STANOVISKO OBĚTI	Poškozený je veřejný zájem (žádná fyzická osoba).
SPOLUPRÁCE OBV. S PMS	Úředník zmiňuje, že je obviněný v evidenci PMS celkem ve 4 trestních věcech. Z toho mu jeden trest OPP byl pro nespolupráci přeměněn na VTOS, jeden mu byl zrušen a v další věci trest OPP vykonává. Aktuálně klient spolupracuje a plní dojednané povinnosti. V oblasti spolupráce ještě úředník zmiňuje spolupráci s matkou obviněného, která se domnívá, že problémy syna jsou způsobené příležitostným užíváním OPL a negativního působení „party“. Matka vidí TDV jako šanci pro syna udržet si zaměstnání a žít spořádaný život.
STANOVISKO PMS	Úředník vyjádřil doporučující názor k uložení TDV. Ve stanovisku zohlednil sociální aspekt TDV. Jasně a přehledně formuluje rozsah uložení trestu i jeho výměru a náhradní trest. Úředník navrhuje uložení specifických povinností a omezení, které jsou jasně formulovány. Úředník vyjadřuje domněnku, že budou-li tato omezení uložena, je pravděpodobné, že odsouzený TDV vykoná.

Interpretace dat v komparaci s praxí výkonu kontroly TDV a sděleními soudu

Soudce měl i v tomto případě k dispozici stanovisko včetně důležitých příloh. Jak je v první části tabulky zaznamenáno, soudce uložil TDV ve výměře, kterou probační úředník navrhoval. Soudce reflektoval též návrh PMS v oblasti časového vymezení trestu od 20:00 do 5:00 a další vymezení ponechal na povinnosti spolupracovat s PMS dle harmonogramu výkonu TDV. V oblasti délky náhradního trestu se taktéž soud rozhodl k uložení trestu v hranici, kterou navrhoval probační úředník. S návrhy PMS v

oblasti omezení a povinností se soud zcela ztotožnil a všechny navrhované povinnosti i omezení zanesl do svého rozsudku.

Další část tabulky, jako u předchozích obviněných, zaznamenává, že i toto „Stanovisko“ obsahovalo všechny dokumenty a úkony a neopomíjí ani formální náležitosti a identifikační údaje. V textu rozsudku u odsouzeného 04 je v závěru první části tabulky citováno, co soudce obžalovanému ukládá. Tyto povinnosti a omezení zcela korespondují s návrhy PMS. Vzhledem k tomu, že si obžalovaný ani státní zástupce neponechali lhůtu na odvolání, rozsudek neobsahuje odůvodnění. Obdobně jako v předchozím případě, i v tomto rozsudku je patrné, že soud využil informací zjištěných probačním úředníkem a zohlednil je ve svém rozhodnutí.

Oblast „Rodinná situace“ je popisována věcně. Úředník uvádí, že obviněnému matka poskytla domov pro možný výkon TDV. Sama tuto alternativu vítá jako šanci pro svého syna. Vztahy hodnotí úředník, na základě informací od obviněného a jeho matky, jako dobré. Jak praxe a výkon TDV ukázal, vztahy nebyly tak dobré, jak oba uváděli. Důvodem se staly opět drogy, které byly nejspíše příčinou ztráty zaměstnání. Matka se od syna „distancovala“. OPL se zároveň staly příčinou porušování podmínek TDV a vedly k návrhu na přeměnu TDV v trest nepodmíněný. Anamnéza rodinných vztahů se jeví jako komplikovaná. Často se úředníci setkávají s tendencí matek, ale i ostatních rodinných příslušníků, pomoci k získání alternativního trestu. Je pak nelehkým úkolem informace validovat a odlišit je od informací účelově zaměřených. Opět i zde narážíme na problematiku OPL v kontextu uložení TDV, kdy jak již bylo dříve uvedeno, i „Metodika“ zmiňuje, že užívání OPL je jakousi kontraindikací k uložení TDV. Úředník musí v takových případech věnovat pozornost tvrzení, že se OPL klient vzdá a podrobí se testování. Toto tvrzení se v praxi ukazuje jako nevěrohodné. Odsouzený zpravidla s užíváním OPL ztrácí vůli podvolit se povinnostem a omezením uložených soudem a TDV končí neúspěchem, čili přeměnou TDV.

Oblast „Zaměstnání a finanční situace“ i v tomto případě hrála významnou roli. Úředník zjistil, že je obviněný zaměstnán na směnný provoz, což předpokládá komplikace v kontrole výkonu TDV. Tomuto se úředník náležitě věnoval a ošetřil v návrhu soudu. Jako riziko spatřoval smlouvu na dobu určitou a na toto riziko navazovala opatření v podobě povinností obviněného, které soud ve svém rozhodnutí zohlednil. Jako rizikové se jeví též vysoké dluhy vůči společnosti (např. soudní výlohy), které však nemusejí hrát podstatnou roli. Je běžné, že s užíváním OPL rostou životní

náklady jedince, klesá motivace dostát společenským povinnostem a roste riziko recidivy. Rizika spjatá s neplněním společenských povinností (dluhů) měl prozatímně úředník ošetřen zaměstnáním obviněného a dohodou o plnění závazků.

V oblasti „Bydlení obviněného“ úředník, obdobně jako v předchozích případech, popsal objekt za účelem zhodnocení rizik s výkonem trestu domácího vězení. Dům byl pro kontrolu TDV přístupný z ulice, opatřen náležitým signalizačním zařízením (zvonkem) a schránkou. Zároveň se dům nalézal v klidné osvětlené lokalitě v řadě domů. Z tohoto úředník správně usoudil, že lokalita pro nařízení TDV a vlastní výkon kontroly TDV neskýtá zřejmá rizika.

V oblasti „Sociálních kontaktů a volného času“ uvádí úředník, že je obviněný z převážné části vytížen pracovními povinnostmi. Zbýlý čas tráví se svou přítelkyní. Ani zde se úředník neopominul dotázat, zda není obviněný praktikující věřící nebo členem zájmového sdružení.

„Postoj k T.Č.“ dle úředníka popisuje obviněný jako chybu, které si je vědom. Signifikantní se může jevit postoj obviněného, který se dopouští opakované, zejména stejnorodé trestné činnosti, a přesto tvrdí, že si je závažnosti svého jednání zcela vědom. Důvod k porušování zákona obviněný relevantně neměl, jelikož nebyl nucen neočekávanými okolnostmi takové nařízení porušit (např. odvoz k lékařskému ošetření). I když bývá pravdou, že OPL jsou v konečném důsledku častou příčinou porušování zákona, nelze se na toto odvolávat, což obviněný činil. Zcela legitimní postup úředník zvolil, když soudu navrhl uložení povinnosti zdržet se užívání OPL, čímž se snažil částečně riziko ošetřit.

„Stanovisko oběti“ neexistuje, poškozen byl veřejný zájem, tzn. společnost.

„Spolupráce obviněného s PMS“ byla i v tomto případě popsána velmi jasně a o tuto oblast se následně opírá též odůvodnění stanoviska probačního úředníka. Stejně jako u předchozího obviněného, i zde je nutné brát aktivitu a spolupráci obviněného s rezervou (pro účelovost jednání). Za signifikantní riziko je nutné považovat fakt, že obviněný již jednou porušil podmínky trestu OPP, za což mu byl uložen TOS. Obdobně jako u obviněného, i v případě matky je nutné opatrně hodnotit její informace (pro účelovost).

Ve „Stanovisku“ vyjadřuje úředník doporučující návrh k uložení TDV. Přehledněji než v předchozích „Stanoviscích“ úředník popisuje návrhy k uložení povinností a text je dobře stratifikován i sjednocen. Jasně formuluje časovou výměru

trestu, jeho celkovou délku i délku náhradního trestu. Uvedené návrhy opírá o spolupráci s obviněným. Nově se zde objevuje plán výkonu TDV. Tento plán vznikl na základě zkušeností úředníků, jelikož se objevila potřeba odsouzených ještě blíže specifikovat, co je zakázáno. Bylo nutné ošetřit situace, které mohou při výkonu TDV nastat. S takovým „plánem“ „Metodika“ vůbec nepočítá, neznamena to však, že nemůže v rámci individualizace práce s klientem existovat a být závazný (byť nevymahatelně). V praxi se též ukázalo, že takový plán je velmi užitečným dokumentem pro rozhodování soudu o případném neosvědčení klienta a přeměně TDV v trest nepodmíněný. Stávalo se, že se odsouzený mylně domníval, že nějaká konkrétní situace je zcela v souladu s výkonem TDV, i když tomu tak nebylo. V případě existence „plánu TDV“ měl soudce při svém rozhodování jasně podloženo, že klient byl s onou situací obeznámen a nemohlo dojít k nedorozumění nebo chybnému výkladu. Takový postup úředníka se jeví jako prospěšný a zcela na místě. Zároveň tento postup pozitivně mění kvalitu výkonu a kontroly TDV. Soud dále akceptoval návrh PMS na dobu, kdy se má odsouzený zdržovat v místě nařízeného TDV. Dokonce (ne zcela v souladu se zákonem) přesunul odpovědnost za změnu času, s ohledem na směnný provoz, na PMS. Taková úprava by měla být řešena změnou nařízení TDV, přesto odsouzenému soud stanovil povinnost bezodkladně informovat probačního úředníka při změně harmonogramu směn, čímž projevil vůli nad časovým vymezením TDV (bez vydání nového nařízení). Takový akt je ze strany soudu projevem důvěry k PMS nad kontrolou výkonu TDV. O tom, zda by odvolací soud, v případě přeměny TDV, takový postup soudu nižší instance nezpochybnil, je již otázkou práva a do této práce nenáleží. Lze se však domnívat, že byly-li by takto soudem „delegované možnosti PMS“ ve prospěch odsouzeného, odvolací soud by rozhodnutí akceptoval, v opačném případě by jej „shodil“.

ODSOUZENÝ 05	SOUDCE 03	ÚŘEDNÍK 01
	uloženo / nařízeno	navrhováno ze strany PMS
Délka TDV	4 měsíce	do 5 měsíců
Délka náhradního trestu	3 měsíce	X X X X
povinnosti/omezení	povinnosti dle §228 odst. 1. zaplatit škodu, kterou svým jednáním způsobil	zdržet se užívání omamných a psychotropních látek; povinnost uhradit škodu, kterou svým jednáním způsobil;
uloženo v době od do	20:00 do 5:00 svátky a dny pracovního klidu a volna	20:00 do 5:00 svátky a dny pracovního klidu a volna
Odsouzen pro trestný čin	přečin krádeže dle §205 odst. 2	
zaznělo v rozsudku / nařízení ve vztahu k PMS	v trestním příkazu se neobjevil žádný text, který by měl souvislost se zjištěními probačního úředníka - TP neobsahuje odůvodnění	

IPŠ	ANO
PROHLÁŠENÍ	ANO
ZÁZNAM Z NÁVŠTĚVY V MÍSTĚ BYDLIŠTĚ	ANO
SLIB	ANO
POUČENÍ o TDV	ANO
STANOVISKO PMS K MOŽNOSTI ULOŽENÍ TDV	ANO

STANOVISKO PMS K MOŽNOSTI ULOŽENÍ TDV	
IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE	ANO
PŘÍLOHY	ANO +
RODINNÁ SITUACE	Úředník popisuje rodinnou situaci obviněného, kterou sdílí se svými rodiči. Klient žije bez družky či přítelkyně. Za výborné jsou

	označovány vztahy mezi rodiči a obviněným. V této kapitole též zaznívá, že rodina byla seznámena s podmínkami TDV a omezeními z tohoto vyplývajícími. Rodiče s tímto souhlasili.
ZAMĚSTNÁNÍ A FINANČNÍ SITUACE	Úředník popisuje, že klient má zaměstnání na dobu neurčitou s pevnou pracovní dobou a zcela výjimečnou prací o víkendu, kterou lze předem ověřit u vedoucího obviněného. Obviněný se finančně podílí na chodu domácnosti a zároveň plní splátkový kalendář padesátitisícové půjčky. Obviněný byl poučen o povinnosti splácet náklady na výkon TDV ve výši 50 Kč / den.
BYDLENÍ OBVINĚNÉHO	V oblasti bydlení úředník popisuje, že toto splňuje podmínky pro uložení a nařízení TDV do tohoto obydlí. I zde PÚ konstatuje, že je obydlí způsobilé k realizaci namátkových kontrol trestu.
SOCIÁLNÍ KONTAKTY A VOLNÝ ČAS	Úředník uvádí pravidelnost týdenního pracovního i volnočasového režimu. Dále zde uvádí souvislosti s užíváním alkoholu a příležitostným užíváním marihuany. Takového jednání se obviněný hodlá po čas výkonu TDV vzdát a nechá se testovat na přítomnost alkoholu či OPL.
POSTOJ K T.Č. A ŘEŠENÍ VZNIKLÝCH NÁSLEDKŮ	Úředník zmiňuje, že si je obviněný svého protiprávního jednání vědom, hodlá škodu osobně uhradit poškozené instituci a také se hodlá poškozenému omluvit. Příčinu svého jednání vidí obviněný v nadužití alkoholu. Obviněný se necítí být závislý ani na alkoholu nebo OPL.
STANOVISKO OBĚTI	Poškozeným je právnická osoba, kterou PMS nekontaktovala.
SPOLUPRÁCE OBV. S PMS	Úředník zmiňuje, že je obviněný t.č. v evidenci PMS v rámci podmíněného odsouzení s dohledem. Ve výkonu podmíněného trestu s dohledem obviněný s PMS aktivně spolupracuje a dostavuje se na konzultace, jak PÚ stanoví. Vzhledem k tomu, že odsouzený v rámci dohledu plnil podmínky stanovené v probačním plánu dohledu, jeví se do jisté míry jako spolehlivý.
STANOVISKO PMS	Úředník vyjádřil doporučující názor k uložení TDV, kde souhrnně zmiňuje sociální aspekt takového rozhodnutí. Jasně a přehledně formuluje rozsah uložení trestu i jeho výměru. Délku náhradního trestu neuvádí. Úředník navrhuje uložení specifických povinností a omezení, které jsou v případě uložení zákazu užívání alkoholu a OPL i povinnosti náhrady škody, jasně formulovány. Méně jasně

ve stanovisku doporučuje uložení povinnosti dostavovat se na PMS. Své návrhy probační úředník odůvodnil.
--

Interpretace dat v komparaci s praxí výkonu kontroly TDV a sděleními soudu

Soudce měl i v tomto případě k dispozici stanovisko včetně důležitých příloh. Soudce uložil TDV v rozmezí, které probační úředník navrhoval. Soudce reflektoval též návrh PMS v oblasti časového vymezení trestu od 20:00 do 5:00. V oblasti délky náhradního trestu se probační úředník k tomuto nevyjadřoval. Osobně se domnívám, že délka náhradního trestu (dokud byla soudem stanovována) nebyla kompetencí probačních úředníků. Aktuálně se díky novelizaci již náhradní trest v rozhodnutí nestanovuje, jelikož je stanoven přepočtem za každý nevykonaný den TDV jeden den ve vězení (viz. kapitola 1.5.4 této práce). S návrhy v oblasti omezení a povinností se soud víceméně nezabýval. Jedinou povinnost, kterou soud ukládá odsouzenému a kterou doporučuje probační úředník, je náhrada škody. Tuto však obvykle soud v rozsudku zohledňuje vždy, když je v trestním řízení poškozený připojen s nároky na náhradu škody a škoda je zjevná a prokazatelná. Z tohoto důvodu nelze činit závěr, že soud „dal na doporučení PMS“. Co soud nezohlednil a mohlo by být vnímáno jako riziko takového postupu soudu v následném výkonu TDV, bylo neuložení omezení spočívajícím ve zdržení se užívání alkoholu a OPL. Pokud byl trestný čin spáchán pod vlivem OPL, měl by soud zvážit, zda neuloží odsouzenému omezení spočívající v zákazu užívání alkoholu a OPL. Soud není takovým postupem vázán, avšak právě v rámci výkonu TDV se v praxi ukazuje, že konzumace alkoholu a OPL je značným rizikem. Takový „zákaz“ lze i přes jeho neuložení soudem, zakomponovat v rámci oboustranné dohody probačního úředníka a odsouzeného (např. ve výše uvedeném „Plánu TDV“), jeho vymahatelnost je však takřka nulová. Rizikem při konzumaci alkoholu a OPL je vedle možnosti vyšší agresivity klienta i ztráta vůle setrvat v místě nařízeného TDV a v neposlední řadě též možnost, že odsouzený tvrdě usne a kontrola TDV jej nevbudí, čímž se neprokáže jeho přítomnost v místě bydliště.

Z následující části tabulky je patrné, že Stanovisko obsahovalo všechny dokumenty a úkony a neopomíjí ani formální náležitosti a identifikační údaje. V textu

trestního příkazu u odsouzeného 05 není v závěru první části tabulky uvedeno nic, jelikož soudce obviněnému v souvislosti s návrhy PMS nic neukládá. Trestní příkaz neobsahuje odůvodnění.

Oblast „Rodinná situace“ je popisována jednoduše a věcně. Úředník uvádí, že vztahy v rodině jsou výborné a rodina je obeznámena s výkonem TDV, s čímž také souhlasí.

Oblast „Zaměstnání a finanční situace“ v tomto případě nebyla tak významnou z hlediska výkonu trestu domácího vězení, a to zejména proto, že by odsouzený byl i v případě ztráty zaměstnání schopen vykonávat TDV v místě bydliště. Větší problém by ztráta zaměstnání hrála v oblasti plnění závazků vůči věřiteli - obviněný měl půjčku, kterou splácel, nicméně signifikantním rizikem by ztráta zaměstnání pro vlastní výkon TDV nebyla. Závazky vůči věřiteli v případě, že není takovýto závazek ukládán soudem jakožto přiměřená povinnost ve zkušební době škodu uhradit, není záležitostí, kterou se jakkoli trestní soud zabývá. Jinými slovy, závazky odsouzeného vůči společnosti soud nezajímají, protože jsou otázkou civilní, nikoli trestní.

V oblasti „Bydlení obviněného“ úředník, obdobně jako v předchozích případech, popisuje objekt a časový harmonogram dne obviněného. Dům byl pro kontrolu TDV přístupný z ulice a opatřen zvonkem i schránkou. Dům se nalézal v klidné osvětlené lokalitě v řadě domů. Z pohledu hodnocení rizik se místo TDV jevílo jako optimální.

V oblasti „Sociálních kontaktů a volného času“ uvádí úředník běžný denní režim. Zároveň se zde věnuje problematice alkoholu, a s tím spjaté trestné činnosti. Oproti předchozím „Stanoviskům“ v této sekci chybí informace o tom, zda není obviněný praktikující věřící nebo členem zájmového sdružení.

„Postoj k T.Č.“ - úředník popisuje protiprávní jednání obviněného tak, že obviněný si je vědom svého protizákonného jednání, avšak nedokáže zcela srozumitelně odůvodnit, proč se k takovému jednání uchýlil (vinu svaluje na alkohol). Vzhledem k tomu, že za obdobné jednání byl obviněný již jiným rozsudkem odsouzen a ve zkušební době se dopustil nového stejnorodého protiprávního jednání, jeví se toto téma jako potřebné pozornosti. V této oblasti se zdá nedostačujícím odůvodněním obviněného to, že se opakovaně trestné činnosti dopustil kvůli tomu, že požil alkohol. Takovému tématu by bylo zapotřebí věnovat více pozornosti a neuspokojit se s tvrzením obviněného, že si uvědomuje závažnost svého jednání, které již nehodlá opakovat. Riziko spojené s opakovaným protiprávním jednáním by mohlo být sníženo i

prostým zákazem požívání alkoholu, pakliže by nebyla příčina takového jednání v něčem jiném (osobnostní patologii).

„Stanovisko obětí“ neexistuje. Poškozena byla právnická osoba, jejíž stanovisko nebylo zjišťováno – takový postup je zcela v souladu s interními předpisy PMS.

„Spolupráce obviněného s PMS“ byla ve zprávě zmíněna v pozitivním smyslu. I když byl obviněný v minulosti odsouzen k podmíněnému trestu s dohledem, byl tento dohled řádně vykonáván a odsouzený s probačním úředníkem spolupracoval. Spolupráci obviněný projevil nejen v kontextu s výkonem dohledu, ale též při zajišťování podkladů pro soud v podobě „Stanoviska“. Důležitý aspekt spočívající ve zjištění spolehlivosti obviněného byl dosavadními informacemi o osobě obviněného zajištěn.

Ve „Stanovisku“ vyjadřuje úředník doporučující návrh k uložení TDV. Přehledně formuluje rozsah uložení trestu i jeho výměru, k délce trestu náhradního, se díky proběhlé novelizaci, již úředník nevyjadřuje. Odůvodnění k uložení TDV a specifických povinností či omezení je opřeno o dosavadní spolupráci s PMS a logicky nasedá na způsob a okolnosti trestného činu. I zde se objevuje plán výkonu TDV, který úředník hodlá sepsat s odsouzeným v případě nařízení výkonu TDV, a kterým by se měl odsouzený řídit (více viz odsouzený 04 výše). Ve stanovisku úředník hodnotí rizika spojená s případnou recidivou, která ošetřuje právě návrhem na uložení specifických povinností a omezení, zároveň neopomíjí nároky poškozeného v souvislosti s náhradou způsobené škody. Celkově tak „Stanovisko“ působí jako věcné a opodstatněné. Případné zlepšení se může jevit ve stratifikaci textu – v jeho zpřehlednění. Nutno podotknout, že úprava textu je méně podstatnou oproti ostatním důležitým náležitostem, jako je například věcný obsah a odůvodnění.

ODSOUZENÝ 06	SOUDCE 01	ÚŘEDNÍK 02
	uloženo / nařízeno	navrhováno ze strany PMS
Délka TDV	12 měsíců	do 8 měsíců
Délka náhradního trestu	Dle nové právní úpravy - žádný	X X X X
povinnosti/omezení	povinnosti dle §60 odst. 5 na výzvu probačního úředníka se dostavit na PMS	povinnost dostavovat se na PMS dle toho, jak určí probační úředník
uloženo v době od do	20:00 do 5:00 svátky a dny pracovního klidu a volna	20:00 do 5:00 svátky a dny pracovního klidu a volna
Odsouzen pro trestný čin	přečin maření úředního rozhodnutí dle §337 odst. 1 písm. a)	
zaznělo v rozsudku / nařízení ve vztahu k PMS	V rozsudku se neobjevil žádný citovaný text, který by byl součástí stanoviska, reflektoval pouze výše uvedený návrh na uložení povinnosti.	

IPŠ	ANO
PROHLÁŠENÍ	ANO
ZÁZNAM Z NÁVŠTĚVY V MÍSTĚ BYDLIŠTĚ	ANO
SLIB	ANO
POUČENÍ o TDV	ANO
STANOVISKO PMS K MOŽNOSTI ULOŽENÍ TDV	ANO

STANOVISKO PMS K MOŽNOSTI ULOŽENÍ TDV	
IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE	ANO
PŘÍLOHY	ANO +
RODINNÁ SITUACE	Úředník stručně popisuje rodinnou situaci. Popisuje, že by obviněný chtěl vykonávat TDV jinde než ve vzdálené obci u svých prarodičů, kde aktuálně bydlí. Vztahy nejsou ve zprávě rozebírány, klient se o nich nechtěl bavit, pouze zmiňuje, že s rodinou komunikuje. Dále je zde popisován prostor, který hodlá klient obývat v případě nařízení TDV. Rodina byla seznámena s podmínkami TDV a omezeními z tohoto vyplývajícími. S tímto rodina souhlasila.
ZAMĚSTNÁNÍ A FINANČNÍ SITUACE	Úředník popisuje, že klient se živí pouze příležitostnými brigádami - je nezaměstnaný. Má přislíbenou práci u firmy, kde již dříve pracoval. V oblasti závazků údajně nemá vůči nikomu žádné závazky ani povinnosti a z brigád bude schopen hradit poplatek za výkon TDV ve výši 50 Kč / den.
BYDLENÍ OBVINĚNÉHO	V oblasti bydlení úředník popisuje místo, které obviněný nabízí k výkonu TDV, velmi věcně. Popisuje jak místo, tak okolí a vlastnická práva. Zabývá se riziky a vhodností k uložení a nařízení TDV do tohoto obydlí. PÚ se v této kapitole přímo nevyjadřuje ke způsobilosti obydlí k výkonu TDV, byť je tato patrná z vlastního popisu.
SOCIÁLNÍ KONTAKTY A VOLNÝ ČAS	Úředník popisuje trávení volného času a zájmové aktivity klienta – věnuje se motosportu. Zmíněna je jedna bohoslužba, které by se chtěl v čase výkonu TDV zúčastnit. Klient není jinak praktikujícím věřícím.
POSTOJ K T.Č. A ŘEŠENÍ VZNIKLÝCH NÁSLEDKŮ	Úředník zmiňuje, že si je obviněný svého protiprávního jednání vědom a hodlá nést zodpovědnost za své jednání a přijme tak trest, který mu soud určí. Jeden ze dvou případů maření úředního rozhodnutí však klient dementuje.
STANOVISKO OBĚTI	Poškozeným je veřejný zájem (stát).

SPOLUPRÁCE OBV. S PMS	Klient se aktivně podílel na eliminaci rizik případného výkonu TDV, spolupracoval dle domluvy s PÚ a usiloval o uložení TDV.
STANOVISKO PMS	Úředník vyjádřil doporučující názor k uložení TDV. Konstatuje, že byly splněny podmínky pro uložení takového trestu, a že s těmito byla eliminována případná rizika spojená s výkonem TDV. Jasně formuluje rozsah uložení trestu i jeho případnou výměru.

Interpretace dat v komparaci s praxí výkonu kontroly TDV a sděleními soudu

Soudce měl k dispozici stanovisko včetně důležitých příloh. Soudce uložil TDV o 4 měsíce delší než jak navrhoval probační úředník. Soudce uložil trest od 20:00 do 5:00, stejně jako navrhoval probační úředník. V oblasti délky náhradního trestu nebylo uvedeno nic, jelikož již byla v účinnosti novelizace trestního zákona, která hovoří o přeměně trestu „jedna ku jedné“ – viz kapitola 1.5.4. V oblasti návrhu na uložení povinností či omezení dle doporučení PMS byla zmíněna v rozsudku pouze povinnost dostavovat se na PMS dle toho, jak určí probační úředník. Vzhledem k tomu, že toto byla jediná navrhovaná povinnost, lze hovořit o úspěšně reflektovaném návrhu.

Z následující části tabulky je patrné, že „Stanovisko“ obsahovalo všechny dokumenty, úkony a formální náležitosti i identifikační údaje.

„Rodinná situace“ je popisována jednoduše a není zbytečně obsáhlá. Úředník se příliš nezabývá vztahy v rodině. K této problematice by bylo možné do jisté míry uvést, že rodinné vztahy nejsou pro soud stěžejní, na straně druhé se probační úředník takovým tématem zabývá proto, že může skýtat jistá rizika. Je to například tehdy, kdy disharmonické a vypjaté vztahy způsobí konflikt, který povede k nutnosti opustit obydlí, kam byl trest nařízen. Vypjaté vztahy úředník zaznamenává ve svém spise a pracuje s nimi, i když je nezhodnocuje v rodinné situaci ve „Stanovisku“. Toto by bylo vhodné do stanoviska zakomponovat. Lze hovořit o pozitivní práci s rodinou jako s celkem, obzvláště v oblasti informovanosti o výkonu TDV, kdy je nutný souhlas členů rodiny, a to zejména proto, že se jich může výkon TDV dotknout. Rodina s výkonem TDV v místě rodinného domu, resp. zahradního domku, souhlasila.

Oblast „Zaměstnání a finanční situace“ je v případě obviněného komplikovaná, jelikož ten je nezaměstnaný, na příležitostné brigády dojíždí do vzdálené vesnice a náklady na bydlení sanuje pouze z brigád (oprav automobilů a motorek). I v této

oblasti by se úředník mohl ve stanovisku soudu zmínit o rizicích, která sám zaznamenává ve svém spise a ošetřuje je společně s klientem – přímo na ně klienta upozorňuje.

V oblasti „Bydlení obviněného“ úředník velmi věcně popisuje obydlí (zahradní domek) jakožto místo případného výkonu TDV. Zmiňuje přístupnost obydlí pro kontrolu TDV. Dále zhodnocuje rizika. Z popisu v této oblasti a z příloh má soud jasné a dostačující informace o lokalitě.

V oblasti „Sociálních kontaktů a volného času“ věcně a stručně popisuje zájmové aktivity klienta, které mohou mít význam při hodnocení rizik. Zejména jde o zálibu kolem motosportu, který je rizikový v kontextu zákazu řízení motorových vozidel. S tímto je dle spisu klient seznámen a řídit (mařit úřední rozhodnutí) nehodlá. Rizika popsaná ve spise taktéž úředník ošetřuje přímo s klientem – jedná se o poslech hlasité hudby a konzumaci alkoholu.

„Postoj k T.Č.“ má obviněný zodpovědný, kdy hodlá nést důsledky svého protiprávního jednání a přijmout tak trest, který mu soud vyměří. Není patrné, z jakého motivu se obviněný dopouští opakovaného maření úředního rozhodnutí, když ví, jaká sankce mu v případě prokázání viny hrozí. Vysvětlením nám může být: nerespektování zákona, nedůvěra v justiční systém či představa, že riziko spojené s opětovným odhalením policií vidí obviněný jako minimální, a proto opětovně riskuje jízdu na motorovém vozidle (zejména na jednostopém). V takovém případě by se riziko opakování obdobného jednání jevilo jako vysoké.

„Stanovisko oběti“ neexistuje. Poškozen byl veřejný zájem.

„Spolupráce obviněného s PMS“ byla ve zprávě zmíněna v pozitivním smyslu, přesto, že byl obviněný již v minulosti odsouzen k podmíněnému trestu za stejnou trestnou činnost. Spolupráci obviněný projevil jednak při eliminaci rizik, a dále též v kontextu dojednaných termínů schůzek i zajištění smluveného.

Ve „Stanovisku“ vyjadřuje úředník doporučující návrh k uložení TDV. Přehledně formuluje rozsah uložení trestu i jeho výměru, k délce trestu náhradního se nevyjadřuje, jelikož již platí nová právní úprava přeměny trestu domácího vězení. Odůvodnění k uložení TDV a specifických povinností či omezení chybí – důvod úředník nezmiňuje, lze se však domnívat, že odůvodnění (proč zrovna ukládat TDV) v případě společensky méně závažného přečinu maření úředního rozhodnutí, kdy obviněnému hrozí už jen trest nepodmíněný, není zcela podstatné. Soudce měl v tomto

případě poslední dvě možnosti - obviněného poslat do VTOS nebo mu uložit nejpřísnější alternativní trest. Odůvodnění bude vždy v těchto případech stejné – umožnit odsouzenému žít spořádaný život na svobodě a umožnit mu nadále plnit své povinnosti a závazky vůči společnosti (nevytrhnout jej ze sociálního kontextu), což je vlastním smyslem TDV. Zároveň tvrzení obviněného, že se již nedopustí této činnosti, je nutné brát s rezervou, jelikož takový příslib již opakovaně dal v předchozích odsouzeních. A i když se probační úředník nespokojí s příslibem a věnuje se motivu recidivy, obvykle se mu dostane odpovědí obviněného: „Bylo nutné tam dojet; Jiné řešení nebylo možné; Pouze jsem přejížděl či parkoval“ atd. V konečném důsledku obviněný sdělí, že rizika spojená s pravděpodobností, že by byl přistižen hlídkou PČR, byla nižší než jeho aktuální potřeba se dostat z místa A do místa B. V případě, kde je před jízdou požit alkohol, je obvykle rozhodnutí podpořeno snížením ovládacích či lépe racionalizačních procesů a k jízdě osoba inklinuje i díky své kuráži. K tomuto závěru dochází úředník poté, co mu osoba sdělí, že si závažnost a důsledky svého jednání v danou chvíli neuvědomoval a nepřipouštěl, a to právě v důsledku požití alkoholu. Přitom na dotaz, zda se vyplatilo řídit, vždy obviněný řekne, že se to v žádném případě nevyplatilo.

Domnívám se, že konkrétně v tomto případě bylo důležité věnovat pozornost tomu, zda bude TDV dostatečně motivujícím a bude-li ze strany odsouzeného vykonatelný. Podstatné je zejména téma hodnocení rizik výkonu TDV, se kterým je ve spise pracováno. Tímto není konstatováno, že recidiva v podobě řízení v době zákazu je nepodstatná, ale že není zcela objektivně predikovatelná. V případě uložení TDV by se odsouzený, v okamžiku opakovaného řízení bez řidičského průkazu, vystavoval jistému trestu odnětí svobody. Tento fakt je velmi motivujícím pro zamezení recidivě, nicméně není vždy „samospásným“.

PŘÍLOHA 02

Záznamový arch – semistrukturovaný rozhovor

01) Jste se současným stavem spolupráce s PMS spokojen/a?

.....
.....
.....

02) Je něco, co by se dle Vašeho názoru mělo v systému spolupráce s PMS změnit?
Co a proč?

.....
.....
.....

03) Jste spokojen/a s rychlostí zpracování podkladů probačními úředníky pro Vaše rozhodování v oblasti předjednání TDV?

.....
.....
.....

04) Jste spokojen s kvalitou zpracovaných podkladů probačními úředníky pro Vaše rozhodování v oblasti předjednání TDV?

.....
.....
.....

05) Je něco co by se v této oblasti mělo změnit? Uvedl/a byste nějaký příklad?

.....
.....
.....

06) Pomáhají Vám zpracovaná stanoviska PMS ve vaší práci? V čem konkrétně?

.....
.....
.....

07) Navrhuje-li PMS uložení povinnosti nebo omezení, zohledňujete tyto ve svých rozhodnutích? Na čem závisí, zda omezení nebo povinnost skutečně uložíte?

.....
.....
.....

08) Vyjadřuje-li se PMS k rozsahu ukládaných hodin v závislosti na zjištěných okolnostech, jako je zaměstnání, zohledňujete doporučení PMS ve svém rozhodnutí? Jak je tomu v případě, že je obviněný OSVČ a chce např. pracovat o víkendu?

.....
.....
.....

09) Jak vnímáte skutečnost, obsahuje-li stanovisko PMS též doporučení délky uložení TDV? Pracujete nějak s tímto návrhem?

.....
.....
.....

10) Vidíte v něčem úskalí při spolupráci s PMS ohledně zajištění podkladů k uložení TDV nebo nařízení trestu?

.....
.....
.....

11) Bude-li stanovisko PMS k uložení TDV nedoporučující a Vaše představa k uložení TDV byla kladná, co bude hrát významnou roli v tom, jak se budete rozhodovat?

.....
.....
.....

12) Jsou pro Vás důležitá rizika případného výkonu TDV, která PMS ve zprávě popisuje? Ovlivní tyto něco nebo je berete spíše s „rezervou“?

.....
.....
.....

13) Jsou nějaké podklady (zjištění, přílohy), které byste v rámci šetření PMS ještě u zprávy uvítal/a?

.....
.....
.....

14) Jak jste spokojen/a s výkonem kontroly TDV ze strany PMS?

.....
.....
.....

15) Vyskytly se v počátcích vzniku nového alternativního trestu TDV u Vás pochybnosti o tomto trestu, příp. v čem spočívaly? Máte tyto pochybnosti stále i po novelizaci Tz.?

.....
.....
.....

16) Měl/a-li byste srovnat současnou a minulou právní úpravu TDV, jaká byla z vašeho hlediska lepší? Proč?

.....
.....
.....

PŘÍLOHA 03 – Transkripce semistrukturovaných rozhovorů se soudci

Záznamový arch – semistrukturovaný rozhovor (soudce 01)

1) Jste se současným stavem spolupráce s PMS spokojen/a?

Ano, stav spolupráce je dle mého názoru funkční a vyhovující oběma stranám.

2) Je něco, co by se dle Vašeho názoru mělo v systému spolupráce s PMS změnit? Co a proč?

Vzhledem k předchozí odpovědi bych toho moc neměnila. Snad jen více času oběma stranám na jednotlivé kauzy a na práci samotnou.

3) Jste spokojen/a s rychlostí zpracování podkladů probačními úředníky pro Vaše rozhodování v oblasti předjednání TDV?

Ano, jsem spokojena, neboť dostávám zprávy ve stanovených lhůtách. V případě, kdy nemůže probační úředník časově zvládnout přípravu podkladů, vždy mne kontaktuje a domlouváme se na termínu náhradním.

4) Jste spokojen/a s kvalitou zpracovaných podkladů probačními úředníky pro Vaše rozhodování v oblasti předjednání TDV?

Ano. A kdybych nebyla a nějaké informace by mně ve zprávě chyběly, požádám o jejich doplnění, což jsem doposud činit nemusela.

5) Je něco co by se v této oblasti mělo změnit? Uvedl/a byste nějaký příklad?

Vždy se dá něco změnit, ale proč měnit něco, co funguje.

6) Pomáhají Vám zpracovaná stanoviska PMS ve vaší práci? V čem konkrétně?

Jednoznačně ano, neboť mi zajistí informace, které ze spisu neznám. Aktuální bydliště, zaměstnání, hodnocení rizik, postoj ke spáchanému činu atd.

7) Navrhuje-li PMS uložení povinnosti nebo omezení, zohledňujete tyto ve svých rozhodnutích? Na čem závisí, zda omezení nebo povinnost skutečně uložíte?

Ano, samotné návrhy většinou reflektuji ve svých rozhodnutích. Vždy záleží, zda samotný návrh dává smysl a může-li mít pozitivní vliv na chování odsouzeného a jeho okolí.

8) Vyjadřuje-li se PMS k rozsahu ukládaných hodin v závislosti na zjištěných okolnostech jako je zaměstnání, zohledňujete doporučení PMS ve svém rozhodnutí? Jak je tomu v případě, že je obviněný OSVČ a chce např. pracovat o víkendu?

Pokud je zaměstnání oficiální a pachatel má pracovní historii, není důvod tuto skutečnost nezohlednit. Záleží také na možnostech samotné kontroly ze strany PMS. U

OSVČ a práci o víkendech to nelze zobecnit, vždy je třeba každou kauzu posuzovat jednotlivě a opatrně, tak aby nedošlo ke zneužívání trestu.

- 9) Jak vnímáte skutečnost, obsahuje-li stanovisko PMS též doporučení délky uložení TDV? Pracujete nějak s tímto návrhem?

Jako k ostatním návrhům, avšak konečné rozhodnutí je na mě, potažmo na zákonem stanovené výměře.

- 10) Vidíte v něčem úskalí při spolupráci s PMS ohledně zajištění podkladů k uložení TDV nebo nařízení trestu?

Žádná úskalí nevidím. Spolupráce probíhá bez jakýchkoli problémů.

- 11) Bude-li stanovisko PMS k uložení TDV nedoporučující a Vaše představa k uložení TDV byla kladná, co bude hrát významnou roli v tom, jak se budete rozhodovat?

Takový případ zatím nenastal, takže těžko mohu odpovědět, co by mě vedlo k tomu, jít proti názoru PMS. V konečném důsledku má návrh PMS pouze informační a doporučující charakter.

- 12) Jsou pro Vás důležitá rizika případného výkonu TDV, která PMS ve zprávě popisuje? Ovlivní tyto něco nebo je berete spíše s „rezervou“?

Ano, rizika a jejich ošetření jsou důležitá a snažím se je ve svých rozhodnutích zohledňovat..

- 13) Jsou nějaké podklady (zjištění, přílohy), které byste v rámci šetření PMS ještě u zprávy uvítal/a?

Ne.

- 14) Jak jste spokojen/a s výkonem kontroly TDV ze strany PMS?

Myslím, že kontrola TDV díky absenci náramku není zcela uspokojující. Dle záznamů o kontrolách, které v rámci výkonu TDV od PMS dostávám, s ohledem na personální možnosti PMS se domnívám, že je kontrola vykonávána kvalitně.

- 15) Vyskytly se v počátcích vzniku nového alternativního trestu TDV u Vás pochybnosti o tomto trestu, příp. v čem spočívaly? Máte tyto pochybnosti stále i po novelizaci Tz.?

Určitě pochybnosti byly a jsou. Pokud chceme ukládat trest, musíme vědět, že jsme schopni kontrolovat jeho dodržování. Komplikace nastávaly v oblasti přeměny TDV ve trest nepodmíněný a současný stav je snad ještě horší.

- 16) Měl/a-li byste srovnat současnou a minulou právní úpravu TDV, jaká byla z vašeho hlediska lepší? Proč?

Myslím, že současná úprava trestu moc nepomohla. Předchozí úpravu hodnotím jednoznačně pozitivněji. Zejména v oblasti přeměny trestu. Trest je k odsouzeným aktuálně mnohem liberálnější.

Záznamový arch – semistrukturovaný rozhovor (soudce 02)

17) Jste se současným stavem spolupráce s PMS spokojen/a?

Součinnost mezi OS České Budějovice mohu hodnotit pouze za své předchozí období, kdy jsem vykonával činnost jako soudce OS ČB. V současné době již pracuji jako soudce na prvním stupni KS ČB, kde se využití činnosti PMS minimalizovala. Za své předchozí víceleté období hodnotím spolupráci s PMS jako velmi přínosnou a funkční. Činnost PMS jsem hojně využíval jak ve vykonávacím řízení, tak i v řízení přípravném. Ve vykonávacím řízení zejména u trestu OPP a POD a kontrole TDV. V přípravném pak u trestu TDV a při přípravě narovnání či PZTS. Podklady zpracované PMS jsem vždy bral jako rozšíření obzoru celé kauzy, zejména pak pohledu poškozených a rodinného a sociálního zázemí obviněných, potažmo možnosti realizace výkonu samotného alternativního trestu.

18) Je něco, co by se dle Vašeho názoru mělo v systému spolupráce s PMS změnit? Co a proč?

Pokud hodnotím svou vlastní spolupráci s PMS ČB, tak bych na jejím způsobu nic neměnil. Co jsem od PMS potřeboval za podklady, jsem vždy dostal v kvalitním provedení a v požadované lhůtě. Jediné, co by se dalo zvážit, je zvýšení kompetencí PMS ve vykonávacím řízení, tzn. posílení jejich návrhů na přeměnu trestu.

19) Jste spokojen/a s rychlostí zpracování podkladů probačními úředníky pro Vaše rozhodování v oblasti předjednání TDV?

Ano, jsem spokojen. Vždy je to o domluvě a komunikaci. V případě, že ze strany PMS není z objektivních důvodů možnost dodržení termínu, jsem o tom informován a je domluven následný možný termín.

20) Jste spokojen s kvalitou zpracovaných podkladů probačními úředníky pro Vaše rozhodování v oblasti předjednání TDV?

Rozhodně jsem spokojen. Ve většině případů dostávám potřebné údaje, které ke svému rozhodnutí potřebuji. Na podkladech dále oceňuji skutečnost, že mi i vyhodnocují různé rizikové faktory (závislost, dluhová problematika, špatné rodinné zázemí, pohled poškozených), které sám ze spisu ani při hlavním líčení nemůžu zjistit. Zajímavý je i pohled samotného obviněného, který ale do jisté míry může být i z jeho strany účelový a zavádějící.

21) Je něco co by se v této oblasti mělo změnit? Uvedl/a byste nějaký příklad?

Vždy je co zlepšovat, ale jak jsem uvedl, jsem spokojen, takže mě momentálně nic nenapadá. Jedinou skutečností, která by se dala obecně zlepšit, je více času na jednotlivé kauzy, ale to úzce nesouvisí s PMS.

22) Pomáhají Vám zpracovaná stanoviska PMS ve vaší práci? V čem konkrétně?

Ano, pomáhají, ale to už jsem uvedl v předchozích odpovědích. Díky nim dostávám nové informace, které ze spisu nejsou patrné a já si je ve svých dožádáních či pověřeních přeji zjistit právě od PMS.

23) Navrhuje-li PMS uložení povinnosti nebo omezení, zohledňujete tyto ve svých rozhodnutích? Na čem závisí, zda omezení nebo povinnost skutečně uložíte?

Ve většině případů je zohledňuji, ale vždy záleží na mém konečném úsudku i průběhu celého řízení. Není to tak, že se nad návrhem nezamyslím a nezkonzultuji ho před samotným rozhodnutím. Návrh je většinou pohled spíše z hlediska pohledu pachatele, PMS a jeho sociálního prostředí, já k tomu přidávám pohled soudce, a to celé vyústí v mé konečné rozhodnutí, potažmo jeho odůvodnění.

24) Vyjadřuje-li se PMS k rozsahu ukládaných hodin v závislosti na zjištěných okolnostech, jako je zaměstnání, zohledňujete doporučení PMS ve svém rozhodnutí? Jak je tomu v případě, že je obviněný OSVČ a chce např. pracovat o víkendu?

Ano, zohledňuji tuto skutečnost, ale prvořadé je pro mě jaký trestný čin se stal, jestli se jedná o recidivu a jak tvrdá sankce by měla přijít. K vyjádření PMS přihlížím, ale výši sankce to nemusí vždy ovlivnit.

25) Jak vnímáte skutečnost, obsahuje-li stanovisko PMS též doporučení délky uložení TDV? Pracujete nějak s tímto návrhem?

S tímto návrhem pracuji a snažím se ho propojit tak, aby trest svou délkou vzhledem k povaze přečinu a možností výkonu byl výchovný a realizovatelný. U obviněných, kteří jsou již skoro za hranou trestu nepodmíněného, vždy ukládám téměř maximální možnou délku.

26) Vidíte v něčem úskalí při spolupráci s PMS ohledně zajištění podkladů k uložení TDV nebo nařízení trestu?

V samotné spolupráci problém nevidím, spíš jde o faktické možnosti prověření a hlavně relevantní ověření skutečností sdělených od obviněných či jejich blízkých PMS. Jak jsem již uvedl, časové a technické možnosti jsou na obou stranách omezené a ne vždy se předpoklady naplní.

27) Bude-li stanovisko PMS k uložení TDV nedoporučující a Vaše představa k uložení TDV byla kladná, co bude hrát významnou roli v tom, jak se budete rozhodovat?

Tak zatím taková skutečnost nenastala, neboť většinou jsme ve shodě nebo máme na případ podobný názor. Ale za rozhodnutí nesu konečnou zodpovědnost já, takže nemám problém jít proti návrhu PMS, ale spíš bych to viděl u případu, kdy PMS doporučí trest a já se rozhodnu vzhledem k okolnostem případu, že uložím trest přísnější.

28) Jsou pro Vás důležitá rizika případného výkonu TDV, která PMS ve zprávě popisuje? Ovlivní tyto něco nebo je berete spíše s „rezervou“?

Ne, přikládám k nim váhu a zrovna u trestu TDV dost zásadní, neb sám nechci ukládat tresty, které nejsou vykonatelné a smysluplné, abych za měsíc odsouzeného znovu předvolával a posílal do VTOS.

29) Jsou nějaké podklady (zjištění, přílohy), které byste v rámci šetření PMS ještě u zprávy uvítal/a?

Ne, myslím, že samotná zpráva je dost podrobná a popisná a klíčový pro mě je stejně její závěr.

30) Jak jste spokojen/a s výkonem kontroly TDV ze strany PMS?

Dá se říci, že jsem relativně spokojen na samotné možnosti PMS. Myslím si, že kontrola by měla být častější a důslednější, a to ať už formou elektronického monitoringu nebo posílením řad PMS.

31) Vyskytly se v počátcích vzniku nového alternativního trestu TDV u Vás pochybnosti o tomto trestu, příp. v čem spočívaly? Máte tyto pochybnosti stále i po novelizaci Tz.?

Tak samozřejmě se obavy vyskytly a to zejména dokud nebyla vyjasněná samotná kontrola a jeho výkon. Spíš mi vadilo, že trest jako takový měl mít hlavně ekonomické dopady, než dopady výchovné a nápravné. Sám jsem nebyl od začátku jeho odpůrcem, ale až po samotné první pozitivní zkušenosti s tímto trestem jsem ho začal více využívat.

32) Měl/a-li byste srovnat současnou a minulou právní úpravu TDV, jaká byla z vašeho hlediska lepší? Proč?

Z praktického hlediska to již neposoudím, neboť jsem přešel na KS, ale zdá se mi, že novela trest výrazně v mých očích změkčila a snížila jeho již tak nízký kredit.

Záznamový arch – semistrukturovaný rozhovor (soudce 03)

1) Jste se současným stavem spolupráce s PMS spokojen/a?

Ano. Současný stav vzájemné spolupráce je z mého pohledu funkční a PMS svou roli plní tak, jak očekávám.

2) Je něco co by se dle Vašeho názoru mělo v systému spolupráce s PMS změnit? Co a proč?

Na spolupráci bych nic neměnila, je to o lidech a s lidmi z PMS ČB si vycházíme vstřícně a sdílíme potřebné informace a předáváme si vlastní pohledy a zkušenosti u jednotlivých kauz.

- 3) Jste spokojen/a s rychlostí zpracování podkladů probačními úředníky pro Vaše rozhodování v oblasti předjednání TDV?

Trest TDV není v mém případě hojně užívaný trest. V případě, že o jeho uložení uvažuji, vždy využívám součinnosti PMS a žádám o jejich stanovisko. U dosavadních kauz bylo vždy stanovisko zpracované v požadované lhůtě. Takže ano.

- 4) Jste spokojen s kvalitou zpracovaných podkladů probačními úředníky pro Vaše rozhodování v oblasti předjednání TDV?

Ano. Dosavadní stanovisko obsahovalo vždy konkrétní a jasné informace, které jsem potřebovala ke svému rozhodnutí.

- 5) Je něco co by se v této oblasti mělo změnit? Uvedl/a byste nějaký příklad?

Vzhledem k menším zkušenostem mě zatím nic nenapadá. Domnívám, se že v případě jakýchkoliv problémů, bychom to dokázali vyřešit a stanovit nejlepší postup. Možná by se dalo diskutovat o našich samotných časových lhůtách, které nás trochu tlačí a pak i snižují čas na práci PMS.

- 6) Pomáhají Vám zpracovaná stanoviska PMS ve vaší práci? V čem konkrétně?

Ano, a proto si je vyžaduji. U trestu TDV bych samotný trest těžko mohla uložit, když neznám aktuální osobní, pracovní, zdravotní a rodinné poměry odsouzeného. A to jsou přesně ty informace, které mi přinese zpráva PMS. Takže konkrétně nemohu uložit trest TDV, pokud nemá obviněný možnost, kde ho vykonávat, nemohu uložit trest OPP obviněnému, které mu to zdravotní stav neumožňuje atd.

- 7) Navrhuje-li PMS uložení povinnosti nebo omezení, zohledňujete tyto ve svých rozhodnutích? Na čem závisí, zda omezení nebo povinnost skutečně uložíte?

Zohledňuji, pokud mi dávají smysl a jsou vykonatelné z hlediska samotné kontroly pak ano. Vždy záleží na kontextu, zda pomohou eliminovat nežádoucí chování odsouzeného do budoucna a zda mají návaznost na jeho trestnou činnost.

- 8) Vyjadřuje-li se PMS k rozsahu ukládaných hodin v závislosti na zjištěných okolnostech jako je zaměstnání, zohledňujete doporučení PMS ve svém rozhodnutí? Jak je tomu v případě, že je obviněný OSVČ a chce např. pracovat o víkendu?

Je to jeden z více faktorů, na které přihlídím. Dalšími faktory jsou trestní minulost, chování odsouzeného a samotný spáchaný delikt. Pokud myslíte u trestu OPP, je to vždy na domluvě mezi PMS a poskytovatelem a já chci jen, aby dohodnuté bylo ze strany odsouzeného dodržováno. Pokud je to u trestu TDV, tak ve výjimečných případech bych odsouzenému v zaměstnání nebránila, otázka je vždy pak samotná kontrola, záleželo by na návrhu PMS a vzájemné dohodě.

- 9) Jak vnímáte skutečnost, obsahuje-li stanovisko PMS též doporučení délky uložení TDV? Pracujete nějak s tímto návrhem?

Vnímám to pouze jako doporučení a je to jedním z mnoha aspektů, které u mě vedou k rozhodnutí o délce samotného trestu.

- 10) Vidíte v něčem úskalí při spolupráci s PMS ohledně zajištění podkladů k uložení TDV nebo nařízení trestu?

Samotná úskalí ve spolupráci nevidím, spíš si myslím, že je pro PMS složité získávat a hlavně ověřovat informace od klienta.

- 11) Bude-li stanovisko PMS k uložení TDV nedoporučující a Vaše představa k uložení TDV byla kladná, co bude hrát významnou roli v tom, jak se budete rozhodovat?

Vždy záleží na mém samotném rozhodnutí, nemám potřebu jít proti zprávě PMS, ale pořád je to jen doporučení a rozšíření informací, takže vždy bude záležet na celkovém posouzení případu. Každopádně pokud již zvažuji uložení a pověřím PMS k činnosti, výsledek jejich činnosti respektuji a zprávu zohledním.

- 12) Jsou pro Vás důležitá rizika případného výkonu TDV, která PMS ve zprávě popisuje? Ovlivní tyto něco nebo je berete spíše s „rezervou“?

Tak samozřejmě. Ve zprávě mě zajímá zejména jeho konečné doporučení, které obsahuje i samotné ošetření možných rizik. Tyto skutečnosti pak jednoznačně považuji za důležité.

- 13) Jsou nějaké podklady (zjištění, přílohy), které byste v rámci šetření PMS ještě u zprávy uvítal/a?

Ne, a pokud mě nějaké napadnou, požádám o ně zpětně či již při samotném pověření. Zpráva zatím vždy obsahovala potřebné informace k rozhodnutí.

- 14) Jak jste spokojen/a s výkonem kontroly TDV ze strany PMS?

Myslím, že jsem k jejich omezeným možnostem spokojena.

- 15) Vyskytly se v počátcích vzniku nového alternativního trestu TDV u Vás pochybnosti o tomto trestu, příp. v čem spočívaly? Máte tyto pochybnosti stále i po novelizaci Tz.?

Myslím, že u každého nového trestu takové pochybnosti jsou a mám pocit, že zrovna trest TDV byl, jak se říká „šit horkou jehlou“, za účelem omezit počet lidí ve VTOS. Mé pochybnosti samozřejmě vedly k otázce kontroly dodržování tohoto trestu. Zde se dostáváme ke skutečnosti, že tento trest je dost snadno zneužitelný a těžko kontrolovatelný do doby, dokud nebudou nárámky.

- 16) Měl/a-li byste srovnat současnou a minulou právní úpravu TDV, jaká byla z vašeho hlediska lepší? Proč?

Myslím, že současná úprava trestu moc nepomohla, neboť trest podstatně zmírnila, co se týče následků pro odsouzeného.